OCTAVE AUBRY

Orfanul Europei

Vieți și destine

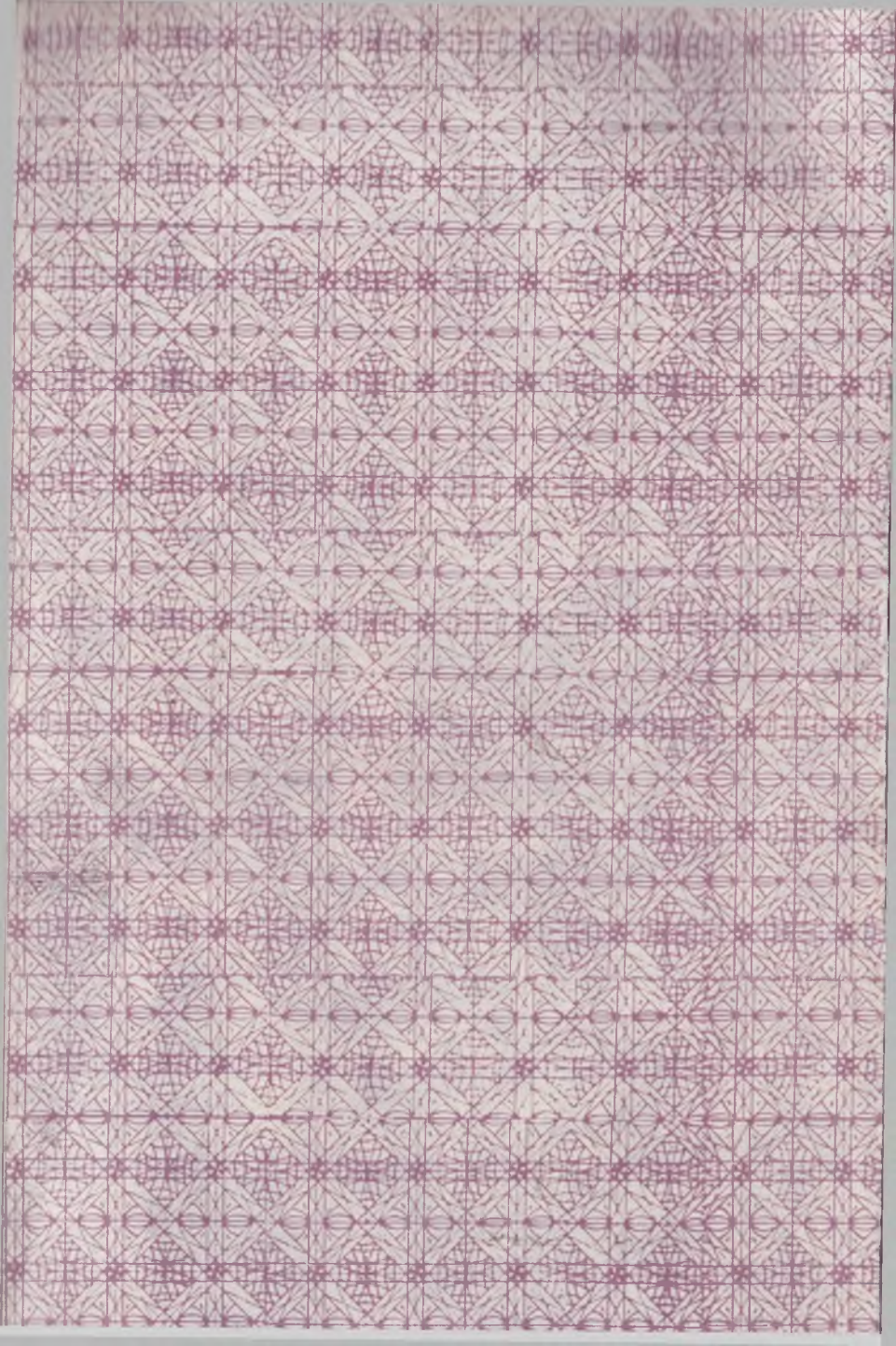

OCTAVE AUBRY

ORFANUL EUROPEI

VIEȚI ȘI DESTINE

Iată o colecție menită să ne ofere cele mai palpitante romane dintre multele în care omul este pus în cumpănă cu soarta sa.

O colecție care se adresează în primul rînd tinerilor — băieți și fete — ajunși la pragul de unde pornesc căile pe care pot să-și croiască viața. Iar viața noastră nu este altceva decît un drum asumat : *un drum pe care oricine trebuie să-l străbată convins că înălțarea sau decăderea omului se află în firea sa și în puterea de a rezista pînă la acel capăt de timp de unde intervine* înțelegerea.

«Soarta bună însoțește pe acela care își cunoaște propria sa inimă», ne învață un străvechi aforism egiptean. Și ce poate fi mai drag inimii omului decît O CARTE, *mai ales cînd aceasta îl ajută să-și cunoască* propria sa inimă.

Este și ceea ce încearcă să facă editura noastră inițiind această colecție. Printr-o riguroasă selecție a cărților pe care tineretul din zilele noastre n-a avut cum să le cunoască, vom aduce în fața ochilor și judecății sale personajele celebre și controversate, a căror existență dramatică, spirit de aventură sau pasiune îi pot oferi nu numai surse de meditație, dar și de delectare.

OCTAVE AUBRY

ORFANUL EUROPEI

EDITURA
LOGOS BUCUREȘTI
1992

Cartea a fost tradusă în limba română de Margareta Marinescu şi publicată de Editura „VATRA“ SAR Bucureşti.
Stilizarea aparţine Editurii „LOGOS BUCUREŞTI“ S.R.L.

I.S.B.N. 973-95351-3-5

PROLOG

1806

— Impăratul !...

Un murmur prelung străbătu mulțimea, în veșminte scîntiietoare, întrunită sub plafoanele de lemn.

Tăcere.

Chipul palid al Cezarului apăru.

Purta haina modestă a Vinătorilor de Gardă. Cu mîinile la spate, înaintă cîțiva pași printre uniformele aurite ale mareșalilor, demnitarilor, principilor și rochiile scumpe ale femeilor. Purtătorii de nume vechi, soldați aspri, frumuseți cu renume, toți își simțiră tîmplele zvîcnind sub privirea acestui simplu ofițer.

Cu mersul puțin legănat, se îndreptă către Împărăteasa dichisită și pudrată ca la teatru ; pe gîtul ei curgeau șiraguri de mărgăritare. Lîngă ea, o tînără, îmbrăcată în alb, cu fața strălucitoare. Alături de Junona imperială, aceasta părea Ebe, zeița tinereții. Dar, o Ebe tristă ; ochii ei albaștri aveau o lucire umedă.

Împăratul o opucă de bărbia cu gropiță și, privind-o, zîmbi.

Întîiul surîs al zilei. Toate fețele se înveseliră.

— Ce este, Ștefania ? Ai plîns, nepoțică ?

Ea clătină din cap, fără să răspundă.

Napoleon se întoarse spre împărăteasă.

— A necăjit-o cineva ? Lămurește-mă !

Josefina își căuta cuvintele. Ștefania se temea, dar, mîndră, își păstra cumpătul.

— Hei ? — spuse Împăratul nerăbdător, — aștept...

— Bonaparte, șopti Josefina, nu te supăra, te rog. E într-adevăr, un fleac. Ștefania s-a așezat adineauri pe un scăunaș, dinaintea surorii tale. Carolina, prin șambelanul de serviciu, i-a poruncit să se scoale.

— Și pentru ce ?

— A sta jos în fața principeselor este împotriva etichetei... Micuța a plîns.

— Numai pentru atît ? — se miră împăratul. Ce-o privește pe Carolina ? Proastă și îngîmfată ca totdeauna ! Unde e ? Să vină aici... A plecat ? N-ar fi pierdut nimic dacă aștepta.

Împăratul se așeză într-un jilț, împodobit cu himere înaripate.

— Vino aici, Ștefania, stai pe genunchii mei ! Aici nu vei mai supăra pe nimeni.

Micuța șovăia sub privirea celor două sute de perechi de ochi, dintre care mulți răuvoitori.

— Du-te, copilă — spuse Josefina, încîntată de lecția ce i se da în public Carolinei, pe care n-o putea suferi.

Ușoară, Ștefania se așeză pe genunchii lui Napoleon, care o trase de urechi. Apoi făcu un semn unei persoane maestoase, pudrată după moda veche :

— Domnul de Segur, o clipă !

Marele maestru de ceremonii înaintă.

— Aveți carnetul la dumnevoastră ? Însemnează, te rog, spre a trece în registrul Curții, că am hotărît, în această seară, adoptarea domnișoarei Ștefania de Beauharnais, nepoata Împărătesei. Vei anunța aceasta mîine, printr-un mesaj, la senat. Pentru protocolul care trebuie urmat de acum înainte, — deoarece se ține atît la protocol ! — scrie, Segur, scrie :

„Dorința Noastră fiind ca Principesa Ștefania Napoleon, fiica Noastră, să se bucure de toate prerogativele datorate rangului Ei, Ea se va așeza alături de Noi în toate cercurile, petrecerile și la masă, iar în cazul cînd Noi nu vom fi de față. Ea se va așeza la dreapta Împărătesei".

Împăratul atinse, ușor cu mîna, obrazul îmbujorat al Ștefaniei, nespus de grațioasă în uimirea ei. Iosefina, puțit cam geloasă, strînse din buze.

— Acum, micuțo, întoarece-te la prietenele tale... Și, mai cu seamă, să nu plîngi ! Lasă proastele acelea să vorbească... Tu ești cea mai frumoasă. Pe legea mea, tu vei ajunge mai sus decît ele. Voi avea grijă de tine !

Tînăra, îmbătată de bucurie, se înclină într-o adîncă plecăciune. Cînd se ridică, împăratul îi șopti :

— Vei avea un tron, Ștefania !

CAPITOLUL I

1832

— Cît ești de mare și de voinic, Andrei !... Alteța sa nu te va recunoaște. E atît de mult timp de cînd n-ai mai venit la Mannheim !

Ea îl îmbrățișă din nou.

— În sfîrșit, ești aici ! S-au isprăvit studiile acelea plicticoase. Cît ai muncit ! Micul meu Andrei, doctor !... Ce fericit ar fi tatăl tău dacă ar trăi !

Andrei Fustel tăcu, mișcat. Asemănarea cu mama sa nu se observa decît în partea de jos a feței : aceeași gură cărnoasă, aceeași bărbie puternică.

Mina era o nemțoaică voinică, cu fața deschisă, cu ochii albaștri ca smaltul, cu părul de un blond palid. Andrei, avea părul castaniu, ochii negri și un nas aproape acvilin. Înalt și zvelt ca tatăl lui, fostul aghiotant al gărzii, el era francez.

— Mi se pare că-l revăd ! spuspină Mina.

Andrei îi luă brațul, plin de duioșie, și o așeză lîngă el, pe canapeaua urîtă, de catifea verde, pe care dormea cînd era copil. Aceeași mobilă împodobea, și astăzi, odaia. Patul vechi, scrinul greoi abia mai luceau. Pe cămin, un păstor și o păstoriță de porțelan se priveau galeș, de mai bine de treizeci de ani.

Decorul tinereții lui e aici, mireasma ei de asemenea. E încîntat și pe nesimțite dezamăgit. I se pare că pereții și mobilele acestea îi șoptesc : „Știam că te vei înapoia, te așteptam". Nu-i atît de mulțumit cum ar fi crezut.

— Unde e marea ducesă Ștefania ? Cînd o pot vedea ?

— Alteța sa imperială e la plimbare și nu se înapoiază înainte de ora trei. Mă voi duce îndată s-o vestesc. Te va primi, cu siguranță, chiar astă-seară.

Sărmana doamnă ! Cît a fost de nenorocită ! Cum se plictisește ! De cînd s-au măritat cele două fete mai mari și de cînd cea mică a intrat la mănăstire, nu mai vede aproape pe nimeni. Citește, scrie sau desenează. Dar e foarte supravegheată. Nu poate face un pas fără ca mareșalul curții, sau șambelanul, ori doamna de onoare să nu se găsească în calea ei. Doamna de onoare se opune la toate dorințele Alteței sale ; și cu toate acestea, n-o poate concedia fiind susținută de Ministrul-președinte al Badenului, pe care-l informează despre lucrurile cele mai mărunte.

— Baronul Aspern a tot aici ?

— Comisul ? Da, este un nobil cumsecade, din alte vremuri ; o iubește pe stăpîna noastră. Dar e atît de bătrîn acum ! Nu mai poate să călătorească și vorbește fără șir. Suverana poate vorbi deschis numai cu mine. Cu mine... o cameristă... Ce tovărășie pentru cea mai vestită principesă a cenaclurilor, pentru fiica adoptivă a marelui Napoleon !

Andrei zîmbi privind spre mama lui, greoaie în rochia ei de levantină cenușie, din care se desprindeau gulerul și manșetele croșetate. La cingătoarea șorțului ei negru, atîrnau cheile. Astfel ea înfățișa pe adevărata gospodină din Baden.

Tînărul șovăi, apoi întrebă :

— E încă frumoasă ?

— Frumoasă ? Cred și eu ! Dar s-a schimbat mult. Mai ales de vreo doi sau trei ani. S-a făcut posacă. Pare să fie chinuită de o grijă...

Mina se opri, apoi, privindu-și fiul cu teamă, murmură :

— Nu-i asta ! Poate îmbătrînește, atîta tot.

Andrei asculta distrat. O revedea pe Ștefania, cum a cunoscut-o odinioară : majestoasă în veșmîntul de curte, cu gîtul gol și cu o diademă în părul auriu. Îi păruse atunci o ființă supranaturală, un fel de zînă foarte frumoasă și atotputernică. Ce surîs avea cînd întîlnea pe bă-

ițașul cameristei în drumul ei, pe cînd se ducea la o recepție sau la un bal! Îl lua de mînă și, înveselită de încîntarea lui, îi spunea cu un glas atît de cristalin :

— Sînt pe placul tău, finule ?

Tropot de cai pe caldarîmul curții. Zăngănit de arme. Mina se duse la fereastră.

— Iată pe Alteța sa, coboară din trăsură ! Garda îi dă onorurile. Mă duc s-o întîmpin ; Andrei, așteaptă-mă !

Rămar singur, Andrei Fustel își apăsă fruntea de geam. Din aceste mansarde ale vechiului castel, aparținînd electorilor Palatini, se vedea întreg orașul, întins, fără culoare, cît și cîmpia nesfîrșită, presărată cu copaci ce se înșirau de-a lungul Rinului și Neckarului. Anii petrecuți la Heidelberg îl dezobișnuiseră pe Andrei Fustel de aceste priveliști monotone. Totuși, dorise să vină și să se statornicească aici.

O mai dorea încă ? De cînd a rămas singur, dezamăgirea lui creștea. De obicei vesel, vioi, îndrăzneț, gîndul de a se găsi în fața principesei îl apăsa de astă dată... Cum va fi hotărîtă soarta lui ? Il va păstra în calitate de secretar intim, așa cum făgăduise ?

Dar, în această cetate se respiră un aer înăbușitor ! Totul trebuie să fie ceremonios, plictisitor... Acum, cînd e aproape să-și atingă scopul dorit odinioară, și care era ambiția mamei lui ,se simte deodată îndepărtat de el. Tinerețea lui tinde către o viață mai nesigură, dar variată, liberă. Nu fuge de primejdie, cutreierarea lumii nu-l sperie...

Pasul greoi al Minei îi întrerupse gîndurile.

— Andrei, spuse ea gîfîind, principesa te cheamă chiar acum ! E singură.

— Dar sînt cu hainele de pe drum.

— I-am spus-o ; te iartă. Ține să te vadă fără martori.

În fața oglinzii, Andrei își potrivi, cu mîna, părul buclat și își scutură cravata. Mina, rîzînd de plăcere, îi perie haina de culoarea tabacului, cu nasturi de metal. Apoi, se ridică și îl îmbrățișă iar :

— Acum ești frumos, vino !

Pe scări și prin ganguri întortocheate, mama lui îl coborî la etajul întîi, într-o anticameră. Mai întîi, Mina bătu încet la o ușă și apoi o deschise ușor.

Intrară.

În fundul unui salon, se zărea, în amurgul zilei, o formă albă, pe jumătate întinsă pe canapea. Un glas se auzi :

— Dumneata ești, Mina ? Apropie-te, finule !

Era glasul de odinioară. Andrei se înclină adînc și sărută mîna ce i-o întinse suverana.

Era îmbrăcată în alb. O eșarfă de tul îi acoperea pieptul și brațele. Zulufii cenușii îi întinereau fața. Păstrase culoarea străvezie și privirea ce fermecaseră pe împărat. Surîdea. Va surîde, fără îndoială, mereu, cu aceeași grație neasemuită. Totuși, veselia ei dispăruse.

Cînd nu se supravegheа o clipă, două cute adînci îi brăzdau colțurile gurii.

În jurul ei, în mica încăpere luminoasă, ascunsă în fortăreața germană, totul evoca Franța și pe Napoleon. Mobilele de mahon erau împodobite cu giururi de lebădă sau capete de sfinx, damascurile scaunelor cu victorii sau coroane. Alături de sofaua dăruită pe vremuri de Ortansa și pe care se întinsese mătușa ei, Josefina, la Malmai son, se afla o masă rotundă la care, adesea, primul consul jucase „douăzeci și unu".

Pe pereți și pe policioare erau răspîndite portretele Împăratului și ale Împărătesei, ale prințului Eugen, ale Regelui Romei, ale contelui de Beauharnais, tatăl Ștefaniei. Deasupra căminului erau adunate portretele soțului ei, marele-duce Carol, și ale fetelor ei.

— Ia loc, Andrei ! Și dumneata de asemenea, Mina. Fără protocol ; aici nu mai e la curte. Nu sînt decît o femeie bătrînă, fără copii, fără prieteni...

Tăcu o clipă, apoi urmă cu glas liniștit :

— Sînt mulțumită că te văd. Doamne, cine mi-ar fi spus că plodul acela în rochiță, care se juca cu fetele mele, va ajunge atît de curînd un tînăr frumos ! Știi că ești un băiat frumos, Andrei ? Trebuie să ți se fi spus la Heidelberg !

El roși și căltină din cap.

— Sînt foarte mulțumită de dumneata. Faci cinste nașei dumitale.

Se opri, îndemnată parcă de un gînd, căruia nu i se putea împotrivirii :

— Mina, cît de mult seamănă cu tatăl lui !

Mina suspină.

— De-ar avea mai mult noroc !

— Desigur, înginâ Ștefania, desigur... și, ca să înăbușe emoția ce o învăluia, adăugă cu grabă : Hei, Andrei, ce o să facem din dumneata ? Ai vreun plan ? Mama dumitale ar dori să te vadă rămînînd aici. Și eu aș dori-o. Dar Dumneata ?

— Singura mea dorință, Doamnă, este ca Alteța voastră să-mi îngăduie s-o servesc.

Spunea adevărul. De cînd era în fața Ștefaniei, nu mai avea alt gînd. Admirația lui de altădată renăștea înaintea acestei făpturi firave, întinsă leneș, în mijlocul falduriior elegante ale tulurilor albe. Cît e de nobilă, gîndea el, cît e de prințesă ! Numai dintr-o greșeală a soartei nu s-a născut dintr-o casă domnitoare. Era făcută pentru tron ; dar pentru un tron mai înalt decît cel din Baden. Ce împărătească minunată ar fi fost ! Se spune că Napoleon s-a gîndit la aceasta. Ștefania i-ar fi rămas mai credincioasă decît Maria-Luiza. Era dreaptă și statornică ; rămînea credincioasă acelora pe care-i iubea...

Măgulită de răspunsul lui Andrei, marea ducesă îi adresă o privire, în care plutea ceva din cochetăria trecută.

— Mina mi-a spus că ai de gînd să scrii o lucrare însemnată.

— Eu, Doamnă ?

Aproape o uitase. Dar se dezmetici îndată.

— Rog pe Alteța voastră imperială să mă ierte, e adevărat, am început un studiu asupra dreptului feudal german. Dar e o lucraare de durată, care nu m-ar împiedica, dacă Alteța voastră mă socotește demn...

Se opri din pricina unei bătăi ușoare în ușă.

— Vezi, Mina, cine ar putea să fie ?

Intră o doamnă, care se înclină cu răceală și se îndreptă către prințesă. Rochie de satin negru, perucă blon-

dă. Doi ochi șireți. Doamna contesă von Krügener, canonică a Înaltei Adunări a Sf. Hindeburge și doamnă de onoare a marei-ducese.

— Dumneata, Krügener ?! spuse Ștefania mirată. Te credeam în oraș, după cumpărături.

— Mă voi duce mîine, dacă-mi va îngădui Alteța voastră. Afară viscolește și mă simt obosită, răspunse contesa.

Privind de sus pe Andrei și pe mama lui care se ridicase, părea că voia să se așeze.

— Draga mea, spuse Ștefania fără s-o poftească, îți prezint pe finul meu Andrei Fustel, care se întoarce după terminarea studiilor sale de drept.

Andrei salută. Doamna de onoare de-abia răspunse. Privea stăruitor spre scaunul așezat lîngă fereastră, unde obișnuia să stea după-amiaza, ocupată de lucrul ei, sau cu o lectură pioasă.

— Pari într-adevăr, obosită astăzi contesă, spuse Ștefania. Urcă-te deci la dumneata, în așteptarea cinei. Două ceasuri de odihnă îți vor face mult bine.

— Dar, Alteță...

— Du-te Krügener ! Vreau să stau puțin de vorbă cu Mina și cu băiatul ei ; după aceea, am de scris. N-am nevoie de dumneata. Pe diseară.

Contesa făcu o reverență.

— Mă supun Alteței voastre, răspunse ea înțepată. Părăsi odaia.

— Andrei, cum găsești pe doamna mea de onoare, impusă de Karlsruhe ? Caraghioasă, nu ? Și cei de-acolo ar voi să mi-o fac prietenă ! Din fericire am pe mama dumitale. Acum te voi avea și pe dumneata, de vreme ce castelul acesta întunecos nu te înspăimîntă. Voi scrie chiar, astă-seră, o scrisoare personală marelui duce regent Leopold, și-i voi cere încuviințarea să te atașez casei mele, în calitate de secretar al ordinelor... Vai ! nu pot hotărî nimic după placul meu... Te vei duce în persoană, Mina, s-o pui la poșta din Mannheim. Dacă ar fi dată la poșta obișnuită, Nathusius, cancelarul meu, ar fi destul de ispitit ca s-o deschidă. Să nu spui nimănui, Andrei, despre intenția de a te stabili aici. Răuvoitorii, de care sînt înconjurată, ar unelti îndată împotriva noastră, la

Karlsruhe. Ferește-te de toată lumea din castel ! Nu te încrede decît în mama dumitale și în mine.

Se auzi din nou o ciocănitură slabă în ușă.

— Iar ! — spuse principesa pierzîndu-și răbdarea. Nu pot fi lăsată o clipă liniștită ? Deschide Mina !

Marele-mareșal al curții, generalul von Rogenbach apăru : strîns în uniformă, acoperit cu decorații și foarte aprins la față, semăna cu un dog. Cu călcîiele lipite, salută pe principesă.

— Ce este, generale ?

— Binevoiește Alteța voastră regală să examineze chelluielile casei sale ? Astăzi e vineri, ziua socotelilor.

— Domnule mare-mareșal, le voi vedea mîine.

— Vinerea, de obicei, Alteța voastră...

Ștefania se ridică.

— Poruncile mele sînt discutate ? Retrăgeți-vă domnule general !

— Alteța voastră regală n-ar putea să se îndoiască...

Ea îi impuse tăcere, printr-o mișcare.

— Domnule von Rogenbach, în viitor să nu mai uitați niciodată de a-mi da titlul ce mi se cuvine, dacă voiți să mai fiți admis în fața mea.

— Nu înțeleg pe Alteța voastră, îngînă generalul.

— Înțelegeți, dimpotrivă, foarte bine ! Eu sînt Alteță imperială, țineți minte ! Marea-ducesă văduvă din Baden poate să nu fie decît Alteță regală, dar fiica adoptivă a lui Napoleon rămîne Alteță imperială și această calificare superioară are precădere. Înțeleg s-o primesc cel puțin în reședința mea, dacă curtenia dumneavoastră nu ni-o acordă în altă parte... Ajunge ! Deoarece vă aflați aici, doresc să îngrijiți în așa fel ca domnul dr. Fustel, pe care-l vedeți, să fie găzduit cît mai bine. Loc este destul !

— Domnul se va stabili definitiv în castel ?

— Vom vedea. Vă rog numai să-l îngrijiți cît se poate mai bine.

— Voi preveni pe intendentul Haber, spuse generalul cu o nuanță de dispreț. Grijile acestea îl privesc mai mult pe el decît pe mine.

— Înștiințați-l deci îndată. Va aștepta sfîrșitul audienței pe care am acordat-o domnului Fustel.

— La ordinele Alteței voastre imeperiale.

După ce generalul închise ușa salonului, principesa îi făcu semn lui Andrei să se așeze din nou lîngă ea.

— Nu pun nici un preț pe titluri, crede-mă, copilul meu! În starea în care mă aflu ar fi o vanitate de prisos. Dar nu admit ca prin aceste uitări calculate, să se atenteze, prin mine, la amintirea Franței și a Împăratului. Toată Germania stă îngenuncheată în fața lui Napoleon. Nu este insultă pe care mărunții suverani ai vechii Confederații a Rinului și anturajul lor să n-o aducă, astăzi, memoriei eroului, căruia aproape toți îi datorează situațiile lor. Numai regele Bavariei s-a purtat cu cinste. El însă și-a măritat fata cu Eugen. În Baden nu mi s-a iertat niciodată că am ajuns mare-ducesă. Cînd împăratul a căzut, dacă sărmanul meu Carol nu m-ar fi apărat din toată inima, aș fi fost despărțită alungată... Odată cu moartea lui, am fost închisă aici, fiindcă n-au îndrăznit să mă arunce în vreo mănăstire...

Ștefania închise ochii, cu o expresie de adîncă amărăciune.

— Aici... nădăjduiam ca resemnarea să vină cu timpul. Îmi închipuiam, odinioară, că atunci cînd voi fi ajuns la vîrsta pe care o am astăzi, am să pot îndura singurătatea cu mai multă filozofie. Dar, nu! Mi-am păstrat gîndurile, dorințele, simpatiile de femeie tînără. Dușmăniile de asemenea. Ah! dragă Andrei, inima nu îmbătrînește niciodată destul de repede!

Ea își desfăcu mîinile încleștate.

— Finule, înainte de a scrie la Karlsrue, am unele scrupule. Această situație pe care ți-o ofer nu-ți va fi prea plăcută. Vei fi supravegheat. Nu vei fi cruțat de necazuri. Te-ai gîndit îndeajuns? Ești hotărît să te înmormîntezi în acest loc? Nu vei suferi?

Andrei își plecă genunchii și sărută mîna Ștefaniei:

— A trăi lîngă Alteța voastră imperială este dorința mea cea mai arzătoare, acum mai mult ca oricînd, oricare ar fi postul pe care Ea ar binevoi să mi-l încredințeze.

Glasul lui vibra de venerație și iubire. Nu-i mai era teamă că se va plictisi. Rămînea ca să apere pe Napoleonida, împotriva dușmăniilor josnice și îndelung pregătite... Mișcată, Ștefania îi alintă capul oacheș, cu un gest matern.

— Bine Andrei, șopti ea, îți mulțumesc. Îmi faci mult bine. Sînt atît de puțin iubită și am atîta nevoie de iubire!

O trosnitură ușoară se auzi în dosul ușii. Ascultară. Auzul fin al principesei percepu foșnetul unei stofe.

Ea făcu semn lui Andrei să deschidă.

Un bărbat era în prag. El intră după o clipă de șovăire și, înaintînd spre suverană cu o prefăcută umilință, rămase plecat în fața ei, cu un preot înaintea unei prezențe divine.

— Domnule von Nathusius, ce dorești?

Cînd se ridică, în sfîrșit, Andrei văzu o față palidă și spînă, cu ochelari de aur.

— Veneam să primesc ordinele Alteței vostre pentru poșta de astă-seară.

— Mai tîrziu; sînt ocupată. Te voi chema.

Tonul marii-ducese era fără replică; au nu uita că domnise.

Cancelarul se înclină din nou, în fracul său de curte, și dispăru mergînd de-a-ndoaselea.

— Pare o adevărată urmărire, spuse Ștefania, sau, mai de grabă... sosirea dumitale nu le e pe plac și caută să ne întrerupă convorbirea. E mai bine s-o reluăm altă dată. Am mai multe lucruri să-ți încredințez, asupra cărora îți voi cere sfatul. Îmi vei fi de mare folos, poate mai mult decît crezi. Doamne, de ce nu te-am avut mai curînd lîngă mine?

Rosti aceste ultime cuvinte cu un fel de groază. Apoi, trecîndu-și mîna peste frunte, adăugă:

— În seara aceasta, prietene, te las mamei dumitale. Dar, începînd de mîine, vei mînca la masa mea. Haber te va instrui asupra obiceiurilor noastre. Cinăm la ora 6, ca la Tuilleries. Tuilleries!... Mîna, anunță că nu mai primesc pe nimeni! Vreau să fiu singură. Trebuie să cuget.

Să scriu scrisoarea aceea. Pe mîine, Andrei ! Odihnește-te și caută să dormi mai bine decît mine. La vîrsta dumitale se visează frumos.

Surîse, cu surîsul acela care dădea trăsăturilor ei o uimitoare tinerețe. Mîna ei schiță o mișcare grațioasă de concediere.

Andrei și mama lui găsiră afară pe majordomul Haber, care se plimba cu pași mărunți în anticameră.

— Dacă domnul doctor va binevoi să mă urmeze, spuse el, voi avea cinstea să-l conduc în apartamentul Domniei sale. Domnul doctor va locui aici ?

— Nu știu nimic ! — răspunse Andrei.

CAPITOLUL II

PLECAREA

Alteței Sale Regale și Serenissime

Marei-Ducese Văduve

Alteță Regală !

Cererea pe care ați binevoit s-o adresați preaonoratului nostru Senior, Marele-Duce Regent, pentru a atașa persoanei voastre prearespectate, în calitate de Secretar al Comandamentelor pe domnul Fustel (Andrei), doctor in filosofie și drept al Universității din Heidelberg, n-a putut fi primită de iubitul nostru suveran.

După informațiile luate, se pare că acest tînăr, în timpul ședерii sale la Heidelberg, exprima păreri sau cel puțin tendințe subversive, care, dacă nu cad — din lipsă de manifestări de fapt — sub rigorile legii, n-ar putea fi, în nici un caz, tolerate unei persoane chemată la cinstea extremă de a se apropia de Alteța voastră, în mod permanent. Trebuie să adaug că domnul Fusel a rămas francez și chiar dacă atitudinea lui n-ar fi în cauză, ar

părea nedelicat și nepotrivit de a încredința un post al curții unei persoane de naționalitate străină.

Preaonoratul meu domnitor îmi poruncește să aduc la cunoștința Alteței voastre regale, că ar vedea cu plăcere pe acest tînăr înapoindu-se în țara lui de origină. Suveranul va fi foarte recunoscător Alteței voastre regale dacă l-ar pofti să plece, prezența lui în marele ducat nefiind privită astăzi cu bunăvoință.

Adresînd Alteței voastre regale sincerele regrete ale marelui-duce regent, de a nu putea consimți la cererea sa, o rog să binevoiască a primi omagiul expresiunii sentimentelor de nesfîrșit respect și devotamentul cu care am onoarea să fiu, Doamnă,

Al Alteței voastre regale și serenissime,

Preaumil și preasupus servitor,

Baron von Berstett,
Ministru-președinte.

Karlsruhe, 7 iulie 1832

— Sărmanul meu Andrei ! — spuse Ștefania reluînd scrisoarea pe care o arătase tînărului — ce ai făcut la Heidelberg ?

Marea ducesă îl văzu tăcut, cu sprîncenele încruntate, căutînd, în mod cinstit, să-și reamintească urma vreunui incident...

Făcu un gest de nedumerire.

— Alteța voastră imperială poate să mă creadă, n-am fost amestecat în nici o afacere de opinii. N-am scris în nici un ziar ; n-am luat parte nici la cea mai mică manifestație studențească. Desigur, am dus viața vîrstei mele, am stat de vorbă cu prieteni. Nu m-am reținut, acum doi ani, să salut cu bucurie înapoierea Franței la o monarhie liberă. Dar, cea mai mare parte din camarazii mei germani au aclamat pe Louis-Philippe cu mult mai puțină rezervă decît mine. Protejat de Alteța voastră, îi datoram păstrarea unei atitudini reținute și adesea, gîndindu-mă la ea, mi-am înăbușit convingerile, care, fără această înaltă protecție, ar fi vorbit mai tare.

— Înțeleg, spuse Ștefania pe gînduri. E un pretext ca oricare altul. Învinuirea care ți se aduce este aceea de a fi francez. Mi s-a imputat atît de mult și mie!

Ea cercetă din nou scrisoarea.

— Forma acestui refuz e, de altfel, ciudată. Am fost jignită primindu-l. Este scris chiar de mîna primului-ministru, domnul von Berstett, în loc să fie scris de secretarul marelui-duce, ca de obicei. S-ar crede că este vorba de o afacere de stat.

Rămase o clipă tăcută, apoi spuse încet, cu o ură ce-i încorda trăsăturile, dîndu-i o înfățișare de Niobe, care sfidează săgețile divine:

— Încă o lovitură a maiorului Hennenhofer, pe vremuri aghiotantul soțului meu și, în urmă, șeful poliției secrete din Baden! Păzește-te de el, Andrei, dacă-ți iese vreodată în cale. Este dușmanul meu și dușmanul tuturor acelora care-mi sînt aproape și care au nenorocul să-mi rămînă credincioși. El este acela care mă urmărește de atîția ani, el mi-a golit casa, mi-a impus pe Rogenbach, Nathusius, Haber... Contesa Hochberg, care mă ura, a murit, dar înrîurirea ei rea, setea ei de intrigă retrăiesc în acest om, asociatul și complicele ei. Da, era între ei nu știu ce înțelegere, pe care el continuă s-o execute.

El conduce pe margraful Wilhelm, el stăpînește pe marele-duce Leopold și înspăimîntă, cred, pe ministrul-președinte. N-are funcțiuni oficiale, de doi sau trei ani, dar înrîurirea lui își face drum pretutindeni. Puterea lui e ascunsă, dar nețărmurită... Ah! mi-a făcut, pînă acum, destul rău! Cine știe dacă nu prin el, sărmanul meu Carol, prea încercător?...

Se opri înainte de a rosti cuvintele pe care le avea pe buze. Andrei o privea. Ștefania închise ochii de două ori. Printr-o sforțare a voinței, gura i se destinse.

— Ce vei face acum, Andrei?

— Doamnă, răspunse el pe un ton hotărît, dacă nu mi se îngăduie să servesc pe Alteța voastră, cred că cel mai bun lucru ce-mi rămîne de făcut este să mă duc la München. Prietenul meu Hans von Zorn, fiul ministrului, care mi-a fost foarte aproape la Heidelberg, mi-a propus să-mi obțină o suplinire la Universitate. Sînt sigur că se va

grăbi să mă sprijine. Acest post îmi va îngădui să trăiesc cît timp voi urma studiile mele personale.

Ștefania îl privea cu atenție, înălțîndu-și bărbia cu mîna, print-ro atitudine ce-i era obișnuită. Încrederea lui în viață îi plăcea. Andrei era într-adevăr un băiat încîntător. Avea trăsături plăcute, o înfățișare elegantă, un spirit liber și vioi. Nu era un visător dezamăgit, din cei neghiobi romantici care maimuțăresc mai în toată Europa, pe Byron și pe Lamartine ,se silesc să fie palizi, vorbesc cu glas stins și, în așteptarea căsătoriei cu o fată de notar, se logodesc cu moartea.

— Îmi închipui că nu faci versuri, Andrei ?!

El răspunse vesel :

— Alteța voastră să mă ierte, cu poezia, n-au decît să se însărcineze alții, care o vor scoate la capăt mai bine decît mine. Pentru versuri trebuie să ai talent și mie îmi lipsește cu desăvîrșire.

— Vei pleca mîine, Andrei. Vino să-ți iei rămas bun astă-seară la ora 11, în odaia mea. Mina te va introduce. La ora aceea toată lumea va fi retrasă ; vom putea sta de vorbă.

*

In odaia de primire, cu mobile istorice așezate de-a lungul zidurilor, erau întruniți toți trei : Ștefania, îmbrăcată într-o rochie de dantelă, Mina, puțin mai retrasă pe un scaun, Andrei, în fața ei, pe un taburet. Numai o lampă le lumina hainele și mîinile. Fețele lor rămîneau în penumbră. Erau înconjurați de o tăcere apăsătoare, de închisoare.

— Copilul meu, spuse principesa, ești îndepărtat ; ei urmăresc să rămîn în această fortăreață fără sprijin, fără sfat. Trebuie să ne supunem. De altfel, viața dumitale va fi, desigur, mai fericită în altă parte. E atît de trist aici ! Dacă aș putea pleca și eu !... Dar, nu pot. Cei de la Karlsruhe se opun. Am cerut învoirea să călătoresc în primăvara trecută. Doream să mă duc la Nürnberg... Marele-duce Leopold s-a potrivit. Mi-a scris o scrisoarea neplăcută. De ce e atît de schimbat față de mine ? Nu pot să-i umbresc drumul. Nu mai sînt nimic. Nu mai am nici

o ambiție. Am căzut prea de sus. Nu cer decît pace... Pe vremuri, cînd domneam, Leopold mă înconjura de un respect foarte curtenitor și cred — da, pot să spun acum — că era puțin îndrăgostit de mine. Era totuși fiul contesei Hochberg... Am avut mulți curtezani, Andrei. Ce vremuri frumoase ! Dar ,iată, ele au trecut și nenorocirile au venit.

Ștefania luă, de pe masa așezată lîngă ea, o ramă în care se ghiceau două chipuri gingașe de copil, aproape șterse.

— Băieții mei... Nu-ți mai aduci aminte, erai prea mic. Mina, desigur, ți-a spus. i-am pierdut, unul după altul, mici de tot...

Ea repetă :

— Mici de tot.

Căzu o clipă pe gînduri, apoi, ca și cum ar fi cedat unei puteri lăuntrice, spuse încet, vorbind repede :

— Cel de-al doilea, Alexandru avea un an în 1817, cînd a fost apucat, deodată de figuri și de spasme. Pe el l-am dezmierdat, l-am îngrijit, l-am îmbrățișat apoi, rece, în leagănul lui ; dar pe cel mare, care a murit în 1812, în vîrstă de numai două săptămîni pe cînd eram încă lăuză, nerestabilită după naștere, nu mi-a fost îngăduit să-l văd, și sfîrșitul atit de neașteptat, atît de repede, mi s-a părut întotdeauna învăluit în mister... Femeia aceea de care ți-am vorbit, contesa Hochberg, soția morganatică a ultimului mare-duce Carol-Frederic, avea atîta interes ca noi să fim lipsiți de moștenitori, ca tronul de Baden să revină fiilor ei după moartea soțului meu, care a dispărut, curînd, și el !... Să fie oare soarta de vină ? M-a urmărit fatalitatea care se leagă de toți cei care poartă numele lui Napoleon ? Sau, poate...

Se opri, aruncînd în jurul ei o privire rătăcită, și continuă, mai în șoaptă :

— Sau, poate, să fie ambiția criminală a unei intrigante, care voia să-și așeze fiii pe un tron gol ? ! Toate evenimentele ce-au urmat, din ziua cînd am avut un băiat, par să poarte pecetea unei vrăjmășii stăruitoare.

Aceste îndoieli, aceste bănuieli mă sfîşie, de cincisprezece ani. Am făcut totul ca să uit. Dar nu pot să uit, nu voi uita niciodată !

Mina îi luă mîinile.

— Principesa mea, iar îşi face rău !

— Rău, nu. Şi-apoi ce-mi pasă, Andrei... Mi se pare că trebuie să ştie şi el ; altminteri ar putea să mă creadă nedreaptă... sau nebună.

Tînărul rămase nemişcat, mîhnit. Un spirit atît de hotărît, atît de ales, să se lase pradă unor presupuneri atît de întunecate ? ! În plin veac al XIX-lea nu mai sînt conspiraţii de palat, pruncii suveranilor nu mai dispar. Durerea, singurătatea să fi sfîrşit prin a slăbi judecata marii-ducese ?...

— Mi-a părut rău adesea, urmă ea, că n-am fost femeie din popor, împovărată de familie, care trăieşte din munca mîinilor ei, printre griji, în sărăcie... Cel puţin ea îşi leagănă singură copiii, îi veghează cînd sînt bolnavi. Dacă mor, nimeni n-o împiedică să-i îngroape, să-i scalde în lacrimile ei de mamă...

N-am ştiut nimic ; nu voi şti niciodată nimic. Am căutat, totuşi, mult timp, să aflu. Poate am fost chiar nechibzuită, şi atunci mi-am înstrăinat curtea din Baden. Am cerut să se leschidă cavoul ducal din Pforzheim, pentru a se face autopsia celor doi copii ai mei. Marele-duce Ludovic, unchiul şi urmaşul bărbatului meu, înaintaşul lui Leopold pe tron, mi-a interzis această dorinţă cu furie... Să vezi, Andrei, s-a întîmplat un lucru straniu. Cînd a murit, acum doi ani, marele-duce Ludovic, după luni întregi de tristeţe adîncă şi singurătate sălbatică, a oprit, prin testament special, îngroparea lui în mormîntul tradiţional al familiei Zaehringen, ca şi cum s-ar fi temut să întîlnească ... victime.

O trecură fiorii.

— Cîţi morţi, cîţi morţi ! Cei doi micuţi şi apoi sărmanul meu Carol, lovit în plină tinereţe. Nu mi-au rămas decît fetele. Ele, ele nu moşteneau. Eram văduva de Baden, văduvă la 29 de ani.

Tăcu. Mina plîngea. Rămaseră cîteva clipe în tăcere. În sfîrşit, mare-a ducesă se ridică. Fata ei era aproape liniştită.

— Andrei, acestea sînt trăncăneli dureroase. Mama dumitale le-a auzit adesea. De ce te-am întristat? M-a uşurat să-ţi vorbesc astfel. Nu te mai gîndi la viaţa mea atît de crudă. Gîndeşte-te la viaţa dumitale care începe. Va fi — nădăjduiesc — liberă şi activă. Nefiind prinţ, vei fi mai stăpîn pe soarta dumitale.

Ştefania suspină. Încet, se duse spre dulap şi scoase o pungă.

— Ţine, prietene, iată 2 000 de taleri. La München trebuie să faci faţă greutăţilor în aşteptarea unei slujbe. Îţi voi da un cuvînt de introducere pe lîngă cumnata mea, regina Carolina, care mi-a rămas devotată. Te va ajuta cu influenţa ei. E o fiinţă minunată, Carolina, o inimă credincioasă. Coroana n-a corupt-o... Păstrează punga în amintirea mea. Am brodat-o pe vremuri cînd eram la Karlsruhe.

Andrei deschise gura să mulţumească, dar ea, cu un semn îi impuse tăcere.

— Duceţi-vă acum! Mîine vei pleca fără să mă revezi. E mai bine aşa. Îmi vei scrie uneori... dar să nu-mi scrii niciodată nimic ce n-ar trebui să citească şi alţii. Cînd vei reveni aici, îmi vei spune ceea ce nu-mi vei putea scrie.

— Dacă Alteţa voastră imperială îmi îngăduie, voi veni să-i prezint urările mele de Anul Nou îndată ce voi fi „docent-privat" al Universităţii din München, mă voi folosi de prima vacanţă, aceea de Crăciun, pentru a consulta pe fostul meu profesor, domnul von Feuerbach; dînsul mi-a dat la Heidelberg, ideea şi planul lucrării căreia vreau să mă dedic. Voi avea nevoie de sfaturile lui. La înapoiere voi trece prin Mannheim, fericit de a depune omagiile mele de mulţumire la picioarele Alteţei voastre.

— Feuerbach, spuse Ştefania pe gînduri, cunosc acest nume.

— Este cel mai mare jurist din Europa. El e astăzi preşedintele Curţii de Apel din Ansbach.

— Da, înţeleg, Ştefania, asta este...

Faţa ei se întunecă.

— Andrei să nu spui aici că ai de gînd să-l vezi pe domnul von Feuerbach. Voi avea, poate, să-ţi vorbesc despre el, la înapoierea dumitale.

Fustel se apleacă să-i sărute mîna. Ea îl lăsă, apoi luă în mîna ei ușoară mîna lui puternică, pe care i-o strînse cu bunătate, prietenește.

*

A doua zi, cînd mama lui intră în odaie, Andrei era sculat și îmbrăcat. Mina se simțea foarte dezamăgită de plecarea fiului ei. Totuși, gîndul că în capitala Bavariei va fi în curînd „domnul profesor", o mai mîngîia puțin.

— Domnul von Nathusius te cheamă, spuse ea. Dorește să-ți vorbească înainte de plecare. Du-te acum, iar eu, între timp, îți voi face bagajul.

— Cancelarul ? Ce vrea spionul acela ?

— Taci, copilul meu, taci ! — murmură Mina îngrozită. Vezi, ești prea nesocotit ! Voi fi mai liniștită știindu-te la München. Aici nu trebuie să fii nesocotit.

— „Ce au toți de trăiesc în frică ? — se gîndi Andrei. Pe legea mea, nu aș fi fost în stare să locuiesc aici !"

Tînărul găsi pe cancelar într-o odăiță strîmtă, plină cu cartoane neetichetate. Domnul von Nathusius lucra la un birou. Îl întîmpină pe Andrei, prevenitor, frecîndu-și mîinile...

— Dragă doctore, spuse el, grațioasa noastră suverană mi-a anunțat plecarea dumitale. În afară de stimata dumitale mamă, nimănui nu-i prea pare mai rău decît mie că pleci.

— Îmi pare foarte rău și mie, răspunse Andrei, cu teamă. Dar, se pare că naționalitatea mea e o piedică pentru a fi investit cu funcția la care a binevoit să se gîndească Alteța sa imperială.

— Vai, da ! naționalitatea dumitale.

— De aceea voi încerca să obțin, la München, un post care să nu-mi stînjenească lucrările mele personale.

— Asupra dreptului, nu ? Dreptul feudal, mi s-a spus...

„Cum poate să știe asta ? Să fi vorbit mama ? se întrebă Andrei. Nu ! Nu se poate..."

— E foarte interesant, urmă Nathusius. Dar, à propos doctore, cunoşti Arhivele din Karlsruhe ? Aş putea — cred — să-ţi procur intrarea...

— Vă mulţumesc, domnule cancelar, răspunse ironic Andrei. Am de gînd să mă duc ceva mai tîrziu la Karlsruhe, dacă prezenţa mea nu va fi supărătoare pe acolo. Trebuie, însă, să-mi încep studiile în Bavaria.

— A ! în Bavaria...

Andrei se gîndea să scape cu un cuvînt de politeţe. Dar domnul von Nathusius reluă :

— Ai nevoie de un permis, ca să părăseşti castelul.

— Un permis ? La ce bun ?

— Aşa se cere în reşedinţele ducale. Îl voi întocmi îndată. Cu destinaţia München, ai spus ?

— Da, München.

— Nu te gîndeşti şi la o altă destinaţie ?

— Nu, înainte de cîteva luni.

— Voi face acest document. Pleci acum cu diligenţa ?

— Da, domnule ! — răspunse Andrei.

Îl salută pe Nathusius. Acest interogatoriu îl plictisea.

— O clipă, nu eşti grăbit — ce Dumnezeu ! — dragă prietene. Spune-mi între patru ochi, cum ai găsit pe Alteţa sa ? E cam ciudată de cîtva timp. O cred bolnavă. Are năluciri. Îşi închipuie că e persecutată.

— E foarte izolată, spuse Andrei, şi viaţa ei a fost plină de încercări.

— Firea ei se întunecă din ce în ce. I se întîmplă să înşire cuvinte stranii... Nu trebuie să te impresioneze, doctore. Cum spuneai, a suferit mult. Încoronată sau nu, durerea tulbură mintea.

Andrei se gîndise la asta. Dar îl supără faptul că un altul, şi mai ales Nathusius, îndrăznea s-o spună.

— Nu înţeleg, domnule. Alteţa sa mi s-a părut că se bucură de judecata cea mai sănătoasă.

— A ! cu atît mai bine, cu atît mai bine... Era, după cum văd, într-una din zilele ei bune, care sînt destul de rare... Hai, domnule doctor, la revedere, pe curînd ! Să nu uiți că ai aici prieteni.

*

Ora despărțirii sosi : mama lui Andrei plîngea pe umărul lui.

— Copilul meu, repetă ea, nu mă pot hotărî să te las să pleci. Nu știu de ce, călătoria asta mă îngrijorează.

— Nu te teme, mamă ! spuse tînărul, cu un glas vioi. Nu plec departe, la urma urmei. Am să-ți scriu des. Iar peste șase luni mă înapoiez.

Mîna își șterse ochii, încercînd să surîdă.

El se apropie de trăsura care-l aștepta în curtea cea mare, spre a-l duce în oraș. Ea îl rechemă cu un strigăt deznădăjduit :

— Andrei !

Tînărul alergă spre ea.

— Îmbrățișează-mă Andrei, pentru ultima oară, dragul meu...

Il strînse la piept, cu un fel de disperare și făcu pe fruntea lui semnul crucii.

— Du-te copilul meu, Dumnezeu să te aibă în pază !

El sări sprinten pe scările peronului și, fluturînd pălăria cu o grație tinerească, salută castelul.

O perdea de la apartamentul de onoare se mișcă destul de vizibil.

CAPITOLUL III

PRIMARUL DIN NÜRNBERG

In piața mare din Mannheim, Andrei găsi diligența din Nürnberg, care făcea două popasuri pînă la Ansbach. Acolo, urma să ia corespondența pentru München. Diligența era o hărăbaie mare, cu coviltir galben, cu un cupeu

în față, un compartiment în spate și un munte de bagaje pe acoperiș. Șase cai, doi surugii ; un vizitiu voinic, în vestă de piele cu găitane roșii și cu zurgălăi de aramă, pantaloni de piele și cizme mari, părea grozav de impunător cu biciul în mînă.

Cupeul era deja ocupat. Nu se mai găsea loc decît în compartimentul din spate. Andrei se așeză lîngă o bătrînă cu ochelari, care-și făcea rugăciunea. Era cald ca într-o seră. Sărmanul băiat se pregătea să nădușească strajnic.

— Peste două ceasuri, la Mosbach, unii călători coboară și puteți să vă urcați alături de mine, pe capră, spuse vizitiul, băiat bun de altminteri.

Printre gură-cască adunați în piață, ca să privească plecarea diligenței, Andrei văzu, fără să dea o atenție prea mare, un individ voinic, oacheș, cu o înfățișare militărească, care, în două rînduri, îl privi stăruitor... Ultimele bagaje fuseseră urcate. Surugiii plesniră din bice.

— În trăsură !

— Călătorii își ocupară locurile. Vizitiul greoi se urcă pe capră și trăsura porni. Cele două ceasuri de călătorie fură puțin plăcute pentru Andrei. În compartimentul din spate domnea o duhoare acră. Iar cucoana bătrînă, friguroasă în luna iulie, nu îngăduia să se deschidă geamul. Andrei îndură totul cu răbdare. Începuse să aţipească, cînd diligența intră în Mosbach.

Pe banca unde rămăseseră două locuri libere, Andrei se strecură între un negustor bondac și iun bărbat roșu la față, cordial și guraliv, împachetat într-o haină albastră, cu nasturi de aur, în cinstea căruia vizitiul binevoi să-și ridice pălăria lui mare.

— Vă înapoiați la Nürnberg, domnule primar ? îl întrebă vizitiul.

— Da, bunul meu Gottfried, dar vă voi părăsi la Ansbach ; trebuie să mă opresc acolo. Vin de la Darmstadt, unde am avut afaceri.

Adăugă în taină :

— Tot pentru orfanul nostru... Ah ! bietul copil, cît mi-a dat de lucru ! Dar, nu mă plîng. De-ar fi în sfîrșit fericit, după atîtea nenorociri ! Atunci toate grijile mele vor fi răsplătite.

— Să dea Dumnezeu ! spuse vizitiul. Gaspar vă va datora totul, domnule Binder.

Andrei ascultă cu curiozitate.

— Am fost asigurat, urmă primarul clipind cu bunătate din ochii lui căprui, că voi găsi în împrejurimile Darmstadtului un preot care l-ar fi găzduit cînd era mic, înainte de a fi aruncat în temnița aceea îngrozitoare. Dar, n-a fost decît un zvon. Preotul nu știa despre Gaspar Hauser decît ceea ce știe toată lumea ; nimic ce ne-ar putea pune pe urmele familiei lui.

— Unde se află acum ? — întrebă vizitiul, care, fiind cetățean al Nürnbergului, părea foarte la curent cu povestea.

— L-am instalat la Ansbach, la un institutor. Am să-l văd mîine.

Se schimbă vorba. Un călător anunță sfîrșitul apropiat al ducelui de Reichstadt, care murea de ftizie la Viena. Lui Andrei îi veniră lacrimile în ochi.

O nouă durere pentru marea-ducesă, se gîndi el. Dar nemții cei buni din jurul lui nu se arătau deloc mișcați. Napoleon, Franța, pentru acești burghezi și negustori, însemna revoluția, nelegiuirea, dezordinea. Moartea Regelui Romei le va aduce o siguranță îndelungată.

— Iată pe Ludovic-Filip, liniștit, spuse domnul Binder. Pentru cine l-ar mai răsturna, acum, francezii ? Fără șef, imperialiștii se vor descuraja.

— Nu e atît de sigur, spuse Andrei. Se vor uni în jurul prințului Ludovic, fiul reginei Ortansa.

Fustel nu era, la drept vorbind, un bonapartist, dar aerul de satisfacție al acestor oameni îl întărîta și simțea plăcerea să-i contrazică.

— Fugarul din Romagnes ? — rîse primarul. E un nebun. Dacă va domni și acela vreodată !

Diligența mergea pe calea largă a Neckarului, mănoasă și încîntătoare. Lanuri de grîu în care începea secerișul, pajiști întinse împodobite cu meri în pîrg, dealuri încărcate de vii. În zare, pe coline destul de repezi, vestitoarele Odenwaldului, se revărsau păduri mari de pin, aproape negre sub cerul senin de vară.

Au ajuns la Heilbronn, cam pe la ora 7. Diligența se goli la Casa Postei, unde rămînea peste noapte. Servitoa-

rele roiau în jurul unei mese lungi, pregătită pentru cină, într-un zgomot vesel de tacîmuri și farfurii. Andrei se regăsi alături de primarul din Nürnberg. Acest om cumsecade, nicidecum prost, îl distra prin glumele lui și prin importanța pe care și-o dădea. Dar se simțea, totodată, măgulit de considerația pe care i-o arăta domnul Binder, de cînd aflase că Andrei este proaspăt ieșit de la Universitatea din Heidelberg.

— Domnule doctor, și fiul meu cel mare se va duce tot la Heidelberg, ca să studieze dreptul. Vreau să fac din el un magistrat, cu sprijinul ilustrului meu prieten, președintele von Feuerbach. Dar, de fapt, dumneavoastră trebuie să-l fi avut ca profesor la Universitate.

Vorbiră de marele legislator, fala Europei, retras în pacea decorativă a Curții de Apel din Ansbach. Prin desființarea torturii și introducerea principiilor franceze în legile penale, acest Beccaria german reînnoise dreptul germanic. Andrei fusese tratat, la Heidelberg, cu o deosebită bunăvoință de acest spirit nobil. Era mulțumit că primarul se întrecea cu el în elogierea domnului von Feuerbach.

— Este, de asemenea și inima cea mai bună, spuse domnul Binder, gata întotdeauna să asculte pe cei nenorociți și să-și deschidă punga. De aceea i-am încredințat, la Ansbach, tutela lui Gaspar Hauser. După cele ce s-au petrecut la noi, la Nürnberg, o protecție atît de înaltă este neprețuită.

Domnul Binder scoase din pulpanele hainei o cutie cu țigări, pe care o întinse lui Andrei. Ieșiră să fumeze pe drum, în fața hanului.

— Să ne mișcăm puțin, dacă doriți, spuse primarul. Trăsura mi-a amorțit picioarele.

Făcură cîțiva pași, în tăcere, apoi, îndemnat de un gînd ce stăruia în mintea lui, Andrei întrebă :

— Domnule primar, cine e acel misterios Gaspar și ce este adevărat din basmele care circulă încă în Germania asupra lui ?

— Basme ! — exclamă cinstitul Binder, jignit. Ce basme ? Povestea lui Gaspar este în ea însăși atît de nemaipomenită, încît nu i se mai poate adăuga nimic. Credeți dumneavoastră că primul magistrat al orașului Nürn-

berg și un om ca Excelența sa, președintele von Feuerbach, și-ar închina o mare parte din timpul și grijile lor unui băiat care n-ar fi decît un vagabond de rînd ? Într-adevăr, dumneavoastră, domnilor francezi, nu luați nimic în serios !

Andrei spuse împăciuitor.

— La dumneavoastră a fost adus la început, domnule primar ?

Domnul Binder tuși, înseninat de plăcerea de a povesti încă o dată, singura aventură din viața lui.

— Acum patru ani, în lunea Rusaliilor din 1828, — începu el, după ce trase din țigară un fum îmbelșugat —, cizmarul Weichmann, burghez din orașul nostru, văzu, cam pe la ora cinci, un băiețandru cu o înfățișare plăpîndă, care se tîra de-a lungul zidurilor din strada Crucii. Se sprijinea de case, apoi făcea cîțiva pași și se oprea, rupt de oboseală. Weichman se duse spre el. Îl întrebă dacă era bolnav și de unde venea. Copilul răspunse, la început, prin silabe întretăiate, care n-aveau nici un înțeles, apoi, liniștit de înfățișarea cinstită a cizmarului, scoase din buzunar o scrisoare și i-o întinse. Era adresată — rețineți aceasta — domnului căpitan von Wessnich, comandantul escadronului 4 din Regimentul 6 de Cavalerie ușoară, în garnizoană la Nürnberg. Scrisă pe o hîrtie proastă, cu litere gotice, întrebuințînd cuvinte din germana de rînd, ea avea următorul cuprins (o știu, pe cuvîntul meu, aproape pe dinafară).

„Onorate căpitan, vă trimit un băiat care dorește să-și servească regele, în armată. El a fost găsit în fața casei mele, la 7 octombrie 1812. Nu sînt decît un muncitor cu ziua. Am zece copii ; îi cresc cu destulă greutate. Mama și-a părăsit acest copil. Nu știu cine era și n-am anunțat poliția ; l-am crescut creștinește. Din 1812 n-a ieșit din casa mea. Nimeni nu știe unde a fost crescut, nici măcar el nu știe numele orașului, nici unde e casa mea ; puteți să-l întrebați despre aceasta cît poftiți, nu va fi în stare să vă răspundă nimic. L-am învățat puțin să scrie și să citească. Cînd este întrebat ce vrea să se facă, spune că vrea să fie soldat, ca tatăl lui. L-am con-

dus pînă la Neumarkt; restul drumului trebuie să-l facă singur.

Bunule căpitan, nu-l băteți ca să-l faceți să spună de unde vine, fiindcă nu știe. L-am dus noaptea și nu va putea niciodată să regăsească drumul. Dacă nu doriți să-l păstrați, n-aveți decît să-l omoriți, sau să-l spînzurați."

Scrisoarea, vă închipuiți desigur, nu purta nici o semnătură. Pe un bilețel, prins alături cu un ac și scris cu litere latine — însă pe aceeași hîrtie, cu aceeași cerneală, cu toate că era socotit ca scris de mama copilului în clipa cînd îl părăsise — se citeau următoarele :

„Copilul a fost botezat cu numele de Gaspar. Voi, care-l veți găsi, dați-i un nume de familie și binevoiți să aveți grijă de el. Cînd va împlini șaptesprezece ani, trimiteți-l la Nürnberg, la regimentul 6 Cavalerie, unde tatăl lui a fost soldat. E născut la 30 aprilie 1812. Sînt o fată nenorocită și nu pot să-l păstrez. Tatăl lui a murit".

Țigara domnului Binder se stinse ; o aruncă. Amîndoi continuau să umble agale, în amurgul lung al serii, pe drumul mărginit de tei în floare. Se aprindeau primele lămpi în dosul ferestrelor din Heilbronn, la cinci sute de pași de ei. O pace minunată cobora pe cîmpie.

— Părerea dumneavoastră, domnule primar, e că cele două scrisori aveau același autor ?

— Erau cu siguranță scrise de aceeași mînă. De altminteri, Regimentul 6 de Cavalerie ușoară n-a sosit la Nürnberg decît în 1812. Cum era posibil să se prevadă, din 1812, că peste cinsprezece ani, regimentul va avea garnizoana lui aici ? Vezi, dar, ce înșelătorie grosolană...

Cinstitul Weichmann, foarte uimit, călăuzi flăcăul la căpitanul von Wessnich. Ofițerul nu era acasă. Gaspar fu primit de soția sa, care încercă să-i pună întrebări, dar nu reuși să scoată nimic lămurit. El repeta într-una : „Reita möcht ih wähn". Ea se gîndi că aceste cuvinte ar însemna „Ein Reiter will ich werden", (Vreau să devin

călăraș). În așteptarea soțului ei, aduse de mîncare lui Gaspar. El se aruncă asupra pîinii, bău mai multe pahare cu apă, dar înlătură carneași berea, cu dezgust. Ochii i se închideau de somn. Ordonanța îl duse în grajd ; tînărul se culcă pe paie și adormi.

Cînd domnul von Wessnich se întoarse acasă, necunoscutul fu trezit din somn și adus în fața lui.

Căpitanul îi puse întrebări, la rîndul său, fără să obțină alt răspuns decît acel straniu „Reita möcht ih wähn" ; dar ochii adolescentului străluciră la vederea uniformei și a sabiei de ofițer.

Căpitanul von Wessnich, bănuitor față de mutismul lui Gaspar și socotind scrisoarea foarte suspectă, credea că are înaintea lui un golan, care face pe idiotul, ca să fie găzduit. În aceeași seară, îl trimise la biroul de poliție. Acolo, îi veni cuiva în gînd să pună un creion în mîna vagabondului. Acesta apucă creionul și, pe cea dintîi hîrtie ce o avu la îndemînă, însemnă cu greutate două cuvinte : Gaspar Hauser. I-au cerut să scrie și numele locului de unde vine. Nu părea să priceapă și repeta : „Reita wähn", apoi prin cuvinte fără șir își arătă picioarele și începu să plîngă. La urmă, se înduioșară de slăbiciunea lui și îl încredințară îngrijirii lui Hiltel, paznicul lui Westner Thurm, adăpost care ne servește drept azil. Paznicul îl dezbrăcă și-l culcă. Căzu într-un somn adînc.

— Din hainele lui nu se putea scoate nici un indiciu ?

— Pe cuvîntul meu că nu ! Purta o pălărie de pîslă soioasă, ghete foarte tocite și țintuite cu cuie. N-avea ciorapi. În jurul gîtului era înnodată o batistă veche de mătase neagră. Cămașa era din pînză aspră. Haina lui cenușie, foarte pătată, trebuie să fi fost tăiată dintr-un alt veșmînt, din vreun palton vechi. Paltonul, tot cenușiu, dublat la pulpe, părea mai de grabă o zdreanță a unui soldat de cavalerie, sau al unui pădurar.

— Ce s-a făcut cu ele ?

— Erau prea murdare ! Au fost aruncate. Poate că nu trebuia... A doua zi, Hiltel și femeia lui i-a făcut o baie de care avea mare nevoie. În această împrejurare

s-a purtat ca un copil mic, fără cel mai mic sentiment de rușine.

Măsura, atunci, patru picioare și nouă șchioape. Avea părul blond-cenușiu, fin și buclat, ochii de un albastru deschis. Trupul lui părea plăpînd din lipsă de mișcare. Dar era bine făcut, torsul drept, mîinile și picioarele frumos proporționate. Avea fața palidă, pielea foarte albă, extremitățile subțiri. Dădea impresia că nu fusese obișnuit să poarte încălțăminte : talpa picioarelor era moale și fină ca palma mîinilor sale.

— Ce vîrstă părea să aibă ?

— Aceea pe care i-o dădea scrisoarea, 16—17 ani. La masă, nu primea alt aliment decît pîine neagră și apă. S-au încercat mai multe experiențe în acest domeniu. S-au turnat cîteva picături de vin sau de cafea în apa lui de băut, fără să i se atragă atenția. De fiecare dată, apărea pe fața lui o năduşeală abundentă, urmată de vărsături și diaree. Berea, laptele crud sau fiert îi dădeau febră. Numai mirosul cărnii fripte îi produceau greață sau chiar leșin.

Cînd văzu lumînarea aprinsă, Gaspar Hauser (i-au lăsat acest nume) păru încîntat și întinse numaidecît mîna spre flacără, ca s-o apuce. O retrase cu un geamăt. I s-a arătat fața într-o oglindă. Căută în dosul oglinzii, ca să vadă cine era acolo. Părea să nu cunoască natura și folosirea nici unui obiect ce-i cădea sub ochi. Orice persoană pe care o întîlnea, bărbat, femeie sau copil, o numea „Bube" (băiat). Toate animalele : cîine, pisică, găină, le numea „Ferd" (Pferd — cal). Toți oamenii oacheși sau negri îl speriau, pe cînd cei cu fața albă îi făceau plăcere. Sunetul clopotelor îl umplea de uimire. Se obișnui repede cu ele. În schimb, muzica regimentelor ce defilau dimineața prin fața lui Western Thurm, ducîndu-se la paradă, îl tulbura într-adevăr, încît trebuia încuiat în odaie, cu obloanele trase, de teama convulsiilor ce-l apucau la auzul ei.

Sta în odaie cu plăcere, ceasuri întregi, jucîndu-se cu o mică menajerie și chipuri colorate dăruite de paznicul turnului și de vizitatori. Veneau să-l vadă doctori, magistrați, savanți, atrași de un caz atît de ciudat. În-

cetul cu încetul, Gaspar începu să deosebească oamenii de animale. Recunoştea bărbaţii şi femeile după îmbrăcămintea lor. Dar, nu pricepea că adulţii au fost odată copii. I-a trebuit mult timp şi numeroase măsurători pe zid, ca să se convingă că el însuşi creştea.

Bine îngrijit de familia Hiltel, mintea lui se deştepta, treptat. Repeta cuvintele pentru a se deprinde cu numele lucrurilor obişnuite din jurul lui. În urma cererii mele, domnul Daumer, profesor la gimnaziu, îl vizita zilnic. Şi eu mă duceam foarte des să-l văd, sau îl primeam la mine acasă. Pe măsură ce făcea progrese în felul de a se exprima, încercam prin întrebări neprevăzute, întotdeauna scurte — spre a înlătura încordarea sau oboseala — să aruncăm o punte peste prăpastia necunoscută a copilăriei sale...

Lui Andrei îi venea să rîdă la auzul acestei fraze. Din fericire, domnul Binder nu observă. El vorbea cu gravitate, în calitate de om însemnat, obişnuit cu limbajul ales. Atenţia pe care i-o arăta Andrei îl dispunea în modul cel mai favorabil în privinţa lui. „La urma urmei — gîndea primarul — sînt francezi care ştiu să asculte".

El urmă :

— Cele ce aflarăm de la Gaspar, într-un fel destrămat, dar foarte pozitiv, îţi vor părea ca şi nouă, uimitoare. Nu-şi amintea să fi trăit în alt loc decît într-o pivniţă strîmtă, cu pereţi de piatră, cu podea de pămînt bătătorit. Prin nişte găuri pătrundea o lumină slabă. Nici un zgomot nu ajungea pînă la el. Gaspar stătea, mai tot timpul, ghemuit ; îi lipsea spaţiul ca să se mişte. Avea tocmai atîta loc cît îi trebuia pentru a se întinde pe un maldăr de fîn şi o plapumă de lînă, ce-i alcătuiau patul. Era cu picioarele goale. Îmbrăcămintea lui se compunea dintr-o cămaşă şi un pantalon de piele, deschis în spate. Lîngă el se afla, într-o gaură făcută în pămînt, un bazin, care era golit pe cînd dormea. La trezirea lui din somn, găsea întotdeauna un ulcior cu apă şi o bucată de pîine. Uneori, apa avea un gust amar şi adormea îndată după ce bea din ea. Cînd se deştepta din acest somn adînc îşi

dădea seama că rufăria îi fusese schimbată, părul tuns, mîinile spălate. Se juca cu doi cai și cu un cîine de lemn, singurii lui prieteni, cărora le înnoda, în jurul gîtului, cîte o panglică roșie sau albastră.

Gaspar nu poate preciza, nici astăzi, cîtă vreme a fost ținut închis. Mulți ani desigur ! N-a văzut niciodată pe altcineva decît pe omul negru, care avea grijă de el într-un chip atît de barbar. Îl zărea rar, cel mult la patru sau cinci zile.

Odată, spre sfîrșitul întemnițării sale, omul acela i-a așezat pe genunchi o tăbliță și i-a pus în mînă o bucată de cretă. Călăuzindu-i mîna îl învață să facă litere. În felul acesta ajunse să-și scrie numele : Gaspar Hauser. Apoi, fu învățat să repete fraza : „Reita möcht ih wähn", și cele cîteva cuvinte pe care le spunea la sosirea lui în Nürnberg.

Altă dată, temnicerul îl ridică și-l învață să umble, împingîndu-i un picior în fața celuilalt. Gaspar primi, astfel, mai multe lecții de mers și se ținea destul de bine pe picioare cînd omul îl luă, într-o zi, în brațe, și-l scoase din văgăuna lui. Fu dus într-un loc unde erau mai mulți pomi. Neobișnuit cu aerul liber, căzu într-un fel de sfîrșeală. Cînd își veni în fire, se găsea încălecat pe spinarea tovarășului său, care mergea pe o potecă îngustă, între copaci deși, departe de orice ținut locuit. Omul negru se odihnea din cînd în cînd. În sfîrșit, lăsat jos, fu silit să meargă singur. Izbuti cu mare greutate ; tălpile picioarelor îl ardeau, se împiedica de pietre, de rădăcini, cădea... Oboseala, foamea, setea îl chinuiau. Se opriră pe înserate și Gaspar mîncă pîine și bău apă. Temnicerul îl puse să-și repete numele și frazele învățate, apoi îi făgădui — dacă promitea să se arate curajos — cai și cîini mai frumoși decît cei pe care-i lăsase în pivniță. Cu toate lacrimile sale, nu i se îngădui, la plecare, să-și ia jucăriile de lemn.

Această călătorie dureroasă ținu două zile. Noaptea, culcat în pădurea nesfîrșită, pe frunze uscate, Gaspar tremura de frig. N-au întîlnit pe nimeni. Omul a poruncit prizonierului său să umble cu capul aplecat și să privească în pămînt, fiindu-i teamă, fără îndoială, să nu

recunoască într-o zi drumul. Dar copilul mergea cu atîta greutate, era atît de obosit, încît această prevedere era de prisos. N-a păstrat nici o amintire despre locurile pe unde a trecut. Își amintește numai că, ajungînd în fața Nürnbergului, omul negru îi schimbă hainele, îi puse o scrisoare în mînă și-i porunci să plece către „satul mare" pe care-l vedea înaintea lui. Gaspar se supuse, plîngînd, dar nu îndrăzni să se întoarcă, fiindcă omul îl amenințase cu bătaia, dacă va privi în urma lui. Șovăind, se tîrî pînă-n oraș și ajunse în strada Crucii, unde a fost găsit de Weichmann.

Domnul Binder, se opri din mers. Împlîntat în fața lui Andrei, își mîngîia favoriții mari și roșii.

— Nu e așa, domnule doctor, că întîmplarea aceasta e cît se poate de ciudată ?

— Desigur, domnule primar. Întemnițarea îndelungată, călătoria furișată, apariția lui, scrisorile, toate acestea par ieșite din închipuirea fantastică a unui povestitor. Buna doamnă Radcliffe n-a scornit, vreodată, ceva mai întunecos. Dar aventura aceasta este îngrozitoare, dacă ar fi adevărată.

Andrei apăsă pe ultimele cuvinte.

— E adevărat, domnule, spuse primarul. Mi-aș pune capul în joc și țin la el. Toți cei care au fost de față la sosirea lui Gaspar în Nürnberg, împărtășesc părerea mea. Parcă îl văd : cu ochii lui uimiți de toate, cu față palidă, cu mișcări stîngace, ținînd mîinile mereu înainte, de teamă să nu cadă...

Cinstitul Binder nu sfîrși. O înduioșare sinceră îi sugrumă glasul. Andrei, cu toate că rămăsese neîncrezător, se simți, pe negîndite, tulburat.

— Să ne înapoiem la han !, spuse domnul Binder. E tîrziu.

Mergeau, unul lîngă altul, către orașul așezat printre tufișurile negre. Luna lucea deasupra caselor joase.

Rămaseră tăcuți, cîtva timp. Apoi, Andrei întrebă :

— Gaspar Hauser nu și-a schimbat niciodată declarațiile ?

— Nu, după cîte știu, în afară de mici amănunte fără însemnătate, Gaspar a vorbit întotdeauna cu un accent care nu înșeală. Asupra sincerității lui nu încape nici o

îndoială... Îndată ce-am cunoscut împrejurările pe care vi le-am povestit, le-am dat cea mai largă publicitate într-un memoriu oficial, unde am menționat tot ceea ce putea folosi la identificarea lui Gaspar. Cu siguranță că aparține unei familii nobile ; pricini necunoscute l-au smuls din leagănul lui... Acest document a fost publicat în cele mai mari ziare din Germania. Sînt mirat că nu le-ați citit.

— Le-am citit la Heidelberg, îmi amintesc acum — spuse Andrei.

Îndrăzni să adauge :

— Pe vremea aceea, chiar am admirat elocvența și precizia memoriului.

Primarul se îngîmfă.

— Eu l-am întocmit în întregime, spuse el cu naivitate. Am aflat că a atras atenția și a produs multă vîlvă pînă în Franța și în Anglia. Știți cum l-au numit ziarele pe Gaspar? Orfanul Europei !... Am primit numeroase scrisori, din nefericire însă nu ne-a sosit nici o informație demnă de încredere.

Cîteva zile după publicarea memoriului meu, am primit vizita ilustrului dumneavoastră profesor, Excelența sa domnul von Feuerbach, pe care nu-l cunoaștem decît din auzite. Povestirea mea l-a înduioșat. A văzut pe copilul nostru găsit și s-a interesat de el cu însuflețire. După povața lui, am putat pe Gaspar, ramas la Hiltel, care-l îngrijea bine, dar nu putea să-l instruiască, la distinsul profesor Daumer, care i-a călăuzit primii pași pe calea civilizației.

Domnul Daumer, prin convorbiri familiare, lărgi și legă cunoștințele protejatului său. I-a dat lecții de călărie și, în cîteva săptămîni, Gaspar deveni un bun călăreț. Se obișnui chiar să mănînce carne și să bea bere. Mulțumită acestui regim întremător, el se dezvoltă și talia lui crescu, în cîteva luni, cu mai multe șchioape.

Primarul din Nürnberg păru o clipă că șovăie. Andrei simțea că voia să se stăpînească. Dar cedînd firii sale vorbărețe domnul Binder reluă :

— S-a produs, atunci... un incident, — din fericire, fără urmări grave, dar care dovedea că dușmani ascunși

ai lui Gaspar nu renunțau la planurile lor. În timpul ședereii lui la doctorul Daumar, Gaspar Hauser a fost victima unui atentat, ai cărui autori au rămas necunoscuți. Era în octombrie 1819, la 17 octombrie, către ora mesei. Gaspar, de obicei precis, nu apărea. Domna și domnișoara Daumer îl căutară în toată casa. Pe scările privniței ele zăriră pete de sînge. Ceva mai jos, pe ultimele trepte, Gaspar zăcea leșinat, cu capul umflat și de-abia răsuflînd. Fu ridicat și i se spălă rana. Rana era puțin adîncă și nu-i primejduia viața. La întrebările ce i s-au pus, a dat răspunsuri neprecise, care n-au ajutat cercetările. Mai mulți au prins prilejul să susțină că s-ar fi rănit singur. Această supoziție e ridicolă...

Un incident ? se gîndea Andrei,, cu ironie. Excelentul primar, care dramatizează aiurea, micșorează prea de tot aici. Atentatul, se vede că a dat de gol pătrunderea autorităților din Nürnberg, iar asta îl supără. De-abia vorbește de el. Rămîne, totuși, faptul principal și cel mai tulburător, deoarece nu s-ar fi încercat, în plină zi, suprimarea lui Hauser, fără motive serioase.

— De-atunci, urmă Binder, vă puteți ușor închipui că am luat precauțiuni mult mai stricte pentru supravegherea lui Gaspar — spre a-l pune la adăpost de noi primejdii. Am dat dispoziții să fie păzit de doi agenți de poliție. Curînd după aceea, protejatul nostru și-a schimbat domiciliul și a fost încredințat baronului von Tucher, care avea putința să se ocupe mai îndeaproape de el, decît profesorul Daumer. Scurt timp după atentat, s-a produs un eveniment favorabil lui Gaspar. Un senior englez bogat, contele Stanhope, venind la Nürnberg, a fost atît de înduioșat de nenorocirile protejatului nostru, încît s-a hotărît să-l adopte. Contele, pe lîngă darurile scumpe ce i le aduse, a depus, la un bancher, în urma sfatului meu, o sumă foarte mare de bani pentru nevoile lui Gaspar. Am socotit că această fantezie generoasă ar putea să asigure viitorul tînărului și n-am pus nici o piedică. În așteptarea îndeplinirii formalităților legale de adoptare — care, știți bine, cer un timp îndelungat — am autorizat pe contele Stanhope să-l

ducă pe Gaspar la Ansbach, unde sub controlul atent al președintelui von Feuerbach, primește în casa domnului Meyer, institutor public, educația cea mai aleasă. Lordul Stanhope, care e mereu pe drumuri, vine adesea să-l vadă. Cînd îl va adopta, îl va duce, fără îndoială, în Anglia. Cu părere de rău vom vedea plecînd pe protejatul nostru, dar trebuie să avem în vedere numai interesul lui. Nu-i așa ? Chiar în privința lordului Stanhope, trebuie să-l văd mîine pe președinte, la Ansbach. Poșta nu e destul de sigură pentru asemenea împrejurări. Domnul von Feuerbach mi-a recomandat cea mai mare prevedere. Exagerează, cred, dar n-aș vrea să-l nemulțumesc.

Ajunseră lîngă han. Domnul Binder se opri din nou, răsuflînd cam greu.

— Această vizită mă stînjenește mult, spuse el ; ar fi trebuit să fiu la Nürnberg chiar astăzi. Ajutoarele mele n-au practica afacerilor ca mine. Orașul nostru e un oraș mare domnule doctor. Pentru a vorbi cîteva cuvinte cu domnul von Feuerbach voi pierde o zi întreagă.... Mă gîndesc, însă, că dumneavoastră vă opriți fără să vreți, mai multe ceasuri la Ansbach. Ajungem aproape de prînz și nu aveți corespondență pentru München decît la ora patru, cu diligența care vine din Würzburg. Deoarece cunoașteți pe domnul von Feuerbach, vă veți duce poate să-l salutați.

— Într-adevăr, spuse Andrei, dacă trebuie să aștept atît de mult la Ansbach, ceea ce nu știam, îmi dați o bună idee, domnule primar. Nu mă gîndeam să-l văd pe domnul von Feuerbach decît peste cîteva luni, dar dacă se ivește prilejul, sînt foarte bucuros să-l salut chiar mîine pe fostul meu profesor.

Domnul Binder răsuflă ușurat.

— În acest caz, aș putea să fiu scutit de oprirea la Ansbach și să-mi urmez drumul la Nürnberg, cu trăsura de dimineață... Ar fi de ajuns dacă ați consimți să înmînați o scrisoare domnului președinte, în care aș scrie ceea ce aveam să-i spun.

— Încrederea dumneavoastră mă onorează, domnule primar, și vă fac cu plăcere acest mic serviciu

— Mulțumesc, domnule doctor, mă îndatorați foarte mult. În fond, iată despre ce e vorba. Lordul Stanhope e supărat de întîrzierile ivite în adoptarea lui Gasper și amenință să lase totul baltă. Am primit de la el o plîngere foarte arțăgoasă ; seniorii aceștia mari n-au nici o răbdare. Aș dori ca domnul von Feuerbach să grăbească formalitățile. Aceasta nu depinde decît de dînsul. Poate tot ce vrea. E vorba de viitorul orfanului nostru...

Andrei se uită la ceas : era ora 10 și jumătate. Toți călătorii păreau să se fi retras, doar doi bărbați mai jucau cărți într-un ungher al hanului.

— Acum trebuie să ne culcăm ! spuse primarul ; diligența pleacă mîine foarte de dimineață. Voi scrie mai întîi domnului von Feuerbahc. Mulțumesc încă o dată, domnule doctor, și noapte bună.

— Noapte bună, domnule primar.

Se urcară în odăile lor, cu lumînările în mînă.

CAPITOLUL IV

PREȘEDINTELE VON FEUERBACH

Ansbachul e un oraș plăcut, din Evul Mediu și din timpul Renașterii : străzi strîmte cu pavajul tocit, case înalte cu ziduri turtite, cu coama sculptată și pictată, cu acoperișuri uriașe, sub care își fac cuib porumbeii și ciorile. Diligența trecu, mîndră, în trapul cailor mari și bălțați. Vizitiul se ținea țeapăn pe scaunul lui ; surugii plesniră din bice , strigînd trufași : „Hoch ! Hoch !“ Burghezii priveau de la ferestre, de după ghivece cu mușcate și încetară o clipă să tragă din pipele lor lungi, de porțelan. O servitoare, care freca rama unei uși, se îndreptă din șale și rise, cu obrajii îmbujorați. Două călugărițe se lipiră de zid, cu ochii plecați și cu mîinile băgate în mîneci.

Vizitiul opri și în piață lîngă o fîntînă unde se bălăceau strengarii. Aceștia alergară îndată în jurul cailor, privind cum îi deshamă surugii. Au coborît vreo șase, șapte

călători. Bărbații se ocupau de bagaje, femeile își potriveau rochiile și deschideau umbrelușele. Soarele dogorea, dar cerul era senin, cu nori zglobii ce alergau unul după altul.

Domnul primar Binder ținu să coboare din imperială în același timp cu Andrei, spre a-i mulțumi de amabilitatea lui și pentru a-i da ultimele sfaturi.

— Prezentați, vă rog respectele mele Excelenței sale. Să nu depuneți scrisoarea decît în mîinile Domniei sale, domnule doctor. Oricine vă va arăta casa domnului von Feuerbach, în Strada Capucinilor ! E la doi pași. Duceți-vă, după masă, președintele nu primește dimineața. Vă recomand hanul „Ursul negru" din Strada Fetelor fără cap. Se mănîncă bine, se bea și mai bine. Gazda mă cunoaște. Vorbiți-i despre mine... A ! Spuneți vă rog, domnului von Feherbach, că voi veni de la Nürnberg să-l văd, luna viitoare. Să-mi comunice hotărîrea dumisale, ca să-i pot răspunde lordului Stanhope... Asta-i totul ! da... Vă doresc să ajungeți cu bine la München, domnule doctor. Dacă treceți prin Nürnberg, — și veți trece desigur într-o bună zi — e cel mai frumos oraș din Germania ! — nu uitați, vă rog, pe primarul Binder. Să veniți de-a dreptul la mine, sau la primărie, unde sînt toată ziua. Pe curînd, nădăjduiesc... A propos ! m-am informat : corespondența pentru München pleacă de aci la ora 5 ; n-aveți de ce să vă grăbiți. La revedere, doctore ! Vă mulțumesc încă o dată.

Andrei se duse la „Ursul negru", o casă mare de lemn ; mîncă solid, într-o sală comună, în care amatorii de bere stăteau de vorbă în fața cănilor de pămînt cu capac de cositor. Voia bună a Germaniei de altădată reträia în fețele lor îmbujorate, în cuvintele lor liniștite, ca și în decorul sălii. Sub grinzile ei masive, lumina slabă ce străbătea prin ferestrele joase, cu geamuri mici, era îmbîcsită de fum. Mesele și băncile erau de stejar închis. De-a lungul pereților, farfuriile de faianță luceau, pe policioare. Un orologiu uriaș își legăna discul d earamă lîngă un cuptor înalt, în care se frigeau gîște și pui.

În timpul mesei, Andrei își aruncă privirea pe un ziar. Nici știrile referitoare la curțile mici și nici articolele

severe asupra politicii de la Viena sau Berlin nu-i reţineau gîndul. Aluneca, fără voia lui, către povestea ciudată istorisită în ajun de domnul Binder. Avea impresia că primarul a fost înşelat de un aventurier. Acest onorat primar, era prea încrezător. Totuşi, anumite fapte rămîneau neînţelese. Repulsia lui Hauser — de pildă — pentru alimentele obişnuite putea să fie prefăcută, închisoarea putea să nu fie decît o născocire ; dar ce geniu, ca să joace atîta vreme acest rol de copil neştiutor de toate lucrurile din afară ! Apoi, picioarele lui care n-au umblat niciodată, după spusele medicilor... Faptul că un om eminent, ca domnul von Feuerbach, primise tutela copilului găsit, constituia încă o ciudăţenie uimitoare...

Era ora două. Andrei se sculă. Încredinţă bagajul gazdei şi o întrebă de Strada Capucinilor.

— Vă duceţi, desigur, să vedeţi pe Excelenţa sa, spuse ea cu familiaritate. Dar preşedintele e bolnav de cîteva zile ; nu ştiu dacă veţi fi primit.

Preşedintele von Feuerbach era, de bună seamă, gloria oraşului.

— Să încercăm, totuşi ! — răspunse Andrei.

Casa magistratului, foarte aproape într-adevăr, era un hotel construit în veacul trecut, în stil baroc, din piatră galbenă, îngust, cu ferestre înalte la amîndouă caturile, cu un acoperiş ascuţit, de olane roşii şi verzi, năpădite de un muşchi auriu. În faţa unei porţi grele, cu de sese geometrice alcătuite din cuie groase, Andrei trase cordonul soneriei. Răsună un timbru vechi, care anunţase pe vremuri doamne cu panieuri şi seniori cu peruci.

Uşa se deschise. Andrei văzu o fată tînără, destul de înaltă, îmbrăcată cu o rochie simplă de lînă albastră, cu mînecile puţin bufante. Fruntea ei era dreaptă, iar părul blond, împletit de două cosiţe grele, îi cădea pe spate pînă în talie. Avea ochii albaştri-cenuşii, surîzători şi limpezi, şi o gură bine desenată.

— Domnişoară, sînt unul din foştii elevi de la Heidelberg ai Excelenţei sale : Andrei Fustel. În treacăt prin Ansbach, pot fi admis să-i prezint devotamentul meu ?

Fata părea că şovăie.

— Tatăl meu este încă bolnav, domnule. Dar, vă rog să aşteptaţi aici. Mă duc să-l previn.

Ea îl pofti într-un salonaș mobilat cu cîteva scaune de paie, cu un pian și portrete de calitate proastă, apoi dispăru sprintenă.

Se înapoie, după o clipă.

— Domnule, voiți să mă urmați ?

Trecură printr-o sală. O ușă se deschise. Se afla într-o odaie plină de soare, care dă în grădină. Un covor roșu, vechi, ascundea pardoseala. Zidurile erau acoperite cu rafturi încărcate de cărți, de cartoane, de stampe. Într-un panou, singur, încadrat de două palme academice uscate, portretul lui Goethe, mort cu cîteva luni înainte, la Weimar. O jumătate de veac de prietenie l-a unit cu Anselme von Feuerbach.

În fața unei mese cu teancuri de hîrtii, un bătrîn scund se sculă în picioare, cu mîinile întinse. Pieptănat și pudrat cu grijă, îmbrăcat cu o haină neagră, roasă, avea ochii cenușii ai fiicei sale și surîsul ei. Andrei fu iumit de paloarea lui. Buzele îi erau aproape cenușii.

„Cît de mult s-a schimbat de la Heidelberg !“ — se gîndi tînărul său elev.

— Fustel, spuse domnul von Feuerbach cu un glas surprinzător de puternic, sînt mulțumit că te văd. Charlotta, iată pe cel mai bun elev al meu, de la ultimul curs pe care l-am ținut la Heidelberg. Te așteptam de mult, prietene. De ce nu mi-ai scris ? Tinerețe uitucă ! Te îndoiai că bătrînul dumitale dascăl ți-a păstrat o amintire călduroasă ? Dar, te iert, deoarece ești aici. Ia loc în fața mea, în această lumină frumoasă, și povestește-mi ce-ai făcut, dragul meu Fustel. Știu că ai trecut doctoratul cu o mențiune distinsă. Ce ai de gînd să faci acum ?

Andrei își expuse, în cîteva cuvinte, planurile : fiindcă n-au vrut să-l aibă la Mannheim, se îndrepta către Universitatea din München.

— Foarte bine. Vei fi un excelent profesor de drept ! Ai simțul studiilor juridice, răbdarea necesară pentru cercetări, mintea cumpătată și limpede. Am să te recomand rectorului din München, bătrînul meu prieten Buchtemann... Dar, nu te gîndeai la o lucrare asupra obiceiurilor feudale ? Ai întreprins-o ?

— Admir memoria dumneavoastră, Excelență, răspunse Andrei. Am făcut planul acestei lucrări și, dacă binevoiți a-mi îngădui, vă voi expune liniile ei principale.

— Da, da, o vom vedea împreună. Avem mult de vorbit. E un subiect măreț, care, tratat bine, te va pune mai presus de toți ceilalți. Ești pentru cîtva timp la Ansbach ?

— Mă gîndeam să plec astă-seară, spuse Andrei ; dar încîntat de această primire, nu mai avea poftă de plecare.

— Ești atît de grăbit să te duci la München ? — întrebă președintele cu vioiciune. Nu vei găsi pe nimeni acum. Facultățile sînt în vacanță. Curtea s-a împrăștiat. Rămîi aici trei sau patru săptămîni : vom lucra împreună. Îți voi arăta arhivele noastre. Cele mai bogate din toată Bavaria. Biblioteca mea e — bineînțeles — la dispoziția dumitale... Vei vedea, Fustel, că acest popas îți va fi folositor. Voi cîștiga din timp. Vom ocoli împreună anumite greșeli, obișnuite la începători. Eu nu mai lucrez dar mă interesez cu atît mai mult de lucrările altora. Te voi ajuta din toată inima. Aveam multă prietenie pentru dumneata la Heidelberg ; mă înviorează prezența dumitale, uit că sînt bătrîn și obosit. Sănătatea mea e destul de șubredă de cîteva luni, copilul meu... Dar, să nu vorbim de asta. Mi-am făcut aproape datoria. Nu ne-o facem niciodată decît „aproape", nu-i așa ?

Surîse cu tristețe.

— Aș vrea, totuși, să mai trăiesc puțin, — adăugă el ; am o ultimă îndatorire care-mi stă pe inimă. Dar voi putea s-o îndeplinesc ?

Scoase un suspin și surîsul îl părăsi.

— Aș fi un ingrat și un prost, spuse Andrei cu căldură, dacă aș șovăi măcar o clipă față de bunătatea Excelenței voastre. Mă voi instala la Ansbach și dacă pot. domnule președinte, să vă fiu de cel mai mic folos în timpul ședерii mele, vă rog să recurgeți la mine.

Domnul von Feuerbach își ridică umerii lui slabi.

— Prietene, acum un an, m-aș fi grăbit să primesc propunerea dumitale și te-aș fi întrebuințat la descifrarea scrisorilor neciteție, la adunarea textelor, la pregătirea rapoartelor. Dar, acuma, activitatae mea s-a sfîrșit.

Am două audiențe pe săptămînă la Curtea de Apel. Iscălesc, corectez sentințele ce-mi sînt pregătite. Fac și pun ținută ordine în hîrtiile mele, cu ajutorul Charlottei. Fata mea e o secretară foarte bună.

Președintele aruncă spre ea o privire duioasă.

— Ea singură îmi rămîne. Am cinci băieți, Fustel, toți au plecat din casă. Sînt oameni serioși, angajați la drept, în medicină, în armată, care cred în ambiție și în succes. Au dreptate — de altfel. N-am păstrat decît pe Antigona.

— Tată, vrei să iei masa ? întrebă Antigona îmbujorată de acest elogiu. E ora cînd mănînci ceva ; nu ți-e foame ?

— Da, ca prin minune, mi-e foame ! Prezența dumitale Fustel mi-a dat această împrospătare a poftei de mîncare. Du-te copilă, pregătește-ți tava !

Cînd fata ieși, președintele căzu, o clipă, pe gînduri cu ochii în tavan, apoi spuse încet lui Andrei :

— Așadar, nu te-au lăsat să locuiești la Mannheim.

— Marele-duce regent se ocupă, pentru că sînt francez.

Domnul von Feuerbach era un bun german. Dar, ca și Goethe, iubea și admira Franța.

— Da de unde ! Era de prevăzut ; îi nelinișteai. Cum îi merge marii-ducese Ștefania ?

— Atît de bine cît îi îngăduie doliurile și sîcîielile celor din jurul ei, Excelență.

— Sărmana femeie ! spuse președintele cu un glas adînc. Am avut cinstea să-i fiu prezentat, la Karlsruhe pe timpul Imperiului. Sît era de încîntătoare ! A avut o soartă groaznică. Ceva eschiylian. Da... principii aceștia din Baden sînt niște atrizi...

Se opri. Domnișoara von Feuerbach intră cu tava și o așeză pe masă, în fața tatălui ei.

— Vei lua parte la masa mea Fustel. Iată tot ce pot mînca acuma. Un ou, o pîinică mică, lapte, cafea. Dacă mănînc altceva, îmi ard estomacul. Am amețeli. Mai cu cu seamă de cîteva săptămîni. Dar, va trece. Poate mă pune vara la încercare. Charlotta, toarnă-i domnului Fustel o ceașcă de cafea... Iacă, azi ai uitat florile mele !

Vesel, lămuri : fata lui avea obiceiul să-i împodobească tava, cu un vas mic, plin cu florile anotimpului.

— E adevărat, spuse ea încurcată, iartă-mă tată ; unde mi-a fost capul ? Poftim, iată asta în locul lor.

Din buzunarul șorțului, ea scoase două jurubițe de lînă verde și roșie, pe care le înodă la gîtul cafetierii din faianță groasă.

— Vei avea astfel culoarea, care îți place mai mult, cred.

— Culoarea ? Fără îndoială, spuse bătrînul. Apoi murmură pentru el însuși : „Dar unde e viața, unde e mireasma ?"

Cum fata se pregătea, din nou, să părăsească odaia :

— Poți rămîne Lotti. Fustel nu te sperie ?

Ea își scutură cosițele blonde. Andrei o privea cu plăcere. I se părea că o cunoscuse de mult pe Charlotta von Feuerbach. Dar nu se va îndrăgosti de ea ; el nu era un nou Werther...

Deodată își aduse aminte :

— Ah ! Doamne, spuse rîzînd de zăpăceala lui, uitam principalul. Domnul Binder, primarul din Nürnberg, pe care l-am întîlnit pe drum, mi-a încredințat o scrisoare pentru Excelența voastră.

El scoase din buzunar scrisoarea domnului Binder și o înmînă președintelui.

— A vrut la început, să se oprească la Ansbach, dar fiind grăbit și-a amînat vizita și v-a scris.

Domnul von Feuerbach citi scrisoarea și spuse plictisit :

— Ți-a vorbit, desigur, de Gaspar Hauser ?! N-are decît asta în cap.

— Domnule președinte, nu cunoaștem bine această afacere stranie. Domnul Binder mi-a povestit-o.

Privirea cenușie, de înțelepciune supremă, stărui asupra lui Andrei.

— Ei bine, ce crezi despre ea ?

— Mă întreb dacă e serioasă.

Președintele, cu coatele pe birou, își luă capul între mîini. Glasul lui era îndepărtat, fără sunet.

— Mai mult decît serioasă, dragul meu Fustel ! Văd crima cea mai fioroasă încercată asupra trupului și a sufletului unui om...

Se opri. Un gînd, răsări, în mod firesc, în mintea lui Andrei :

— Ar fi indiscret să vă cer să-l văd pe Gaspar Hauser, în timpul şederii mele la Ansbach ?

Preşedintele păru nemulţumit. Răspunse ursuz :

— La ce bun ? S-au ocupat prea mulţi de el pînă acuma. Asta-i strică caracterul. La început, era copilul cel mai blînd, cel mai plăcut. L-au făcut supărăcios, ascuns, vanitos. Pe de altă parte, publicitatea prea mare care s-a dat odiseii lui riscă să aducă un prejudiciu intereselor sale.

— Totuşi, domnule preşedinte, nu printr-o largă publicitate se poate nădăjdui găsirea familiei lui Gaspar ?

— Nu cred ! Dacă această familie are motive să nu se declare, zgomotul făcut în jurul lui Gaspar o împinge să se ferească şi astfel se întîrzie descoperirea adevărului.

— Credeţi, Excelenţă, că e pe cale să se ajungă la aşa ceva ?

— He ! mai ştii ? cum spunea Montaigne al vostru. Iată, se împlinesc trei ani de cînd întorc în toate chipurile şi cercetez problema aceasta, dar nu pot încă să mă pronunţ cu siguranţă. Cu toată buna mea credinţă şi numeroase scrupule, te asigur că m-am înşelat de prea multe ori în viaţă, pentru a nu mă arăta prevăzător astăzi, cînd este vorba de o taină în care sînt în joc viitorul unui copil nenorocit şi cinstea unei familii. Acuma îmi apar licăriri, acolo unde la început n-am văzut decît întunericul. Dar, trebuie timp pentru a destrăma vălul. Trebuie timp.

Îşi încrucişă mîinile pe genunchii lui îmbătrîniţi. „Va avea timp ?“ — se întreba Andrei.

— Înţeleg că acest caz ciudat distrează imaginaţia dumitale, dar, într-adevăr, Fustel, ai altceva mai bun de făcut decît să te interesezi de Gaspar ! Asta e pentru magistraţi bătrîni ca mine, care n-au nimic de pierdut.

Andrei nu răspunse. Părea puţin dezamăgit. Cu o clipă înainte, nu ţinea deloc să întîlnească pe Hauser, dar faptul de a fi fost împiedicat, îi stîrnea curiozitatea. Domnul von Feuerbach simţi, poate, aceasta şi spuse cu o aparenţă de oboseală :

— La urma urmei, du-te să-l vezi; dacă ţii atît de mult! Nu vreau să te dezamăgesc. Institutul Meyer va fi anunţat că te autorizez să vizitezi pe orfanul nostru. Nu vei găsi în el nimic neobişnuit... A! totuşi, îţi dau un sfat. Nimeni să nu afle, la Ansbach, că vii de la Mannheim, şi că eşti protejat de marea-ducesă Ştefania.

Andrei îl întrebă din ochi. Să te păzeşti la Mannheim, să taci la Ansbach, de ce atîtea precauţiuni? Germania nu mai e decît un cîmp întins de mistere?

Preşedintele stărui:

— Să faci ceea ce-ţi cer, Fustel, fără să cauţi motivul. Îl vei afla, poate mai tîrziu. Dacă, văzînd pe Gaspar, atenţia dumitale se fixează, din întîmplare, asupra unui punct oarecare, un fel de a fi, un cuvînt, te rog stăruitor să n-o mărturiseşti altuia decît mie...

Dar, am vorbit destul de Hauser. Să revenim la lucrarea dumitale; ea este partea cea mai însemnată pentru dumneata, şi sînt bucuros s-o discutăm împreună. Vei lua dreptul feudal de la începuturile lui. Problema se pune dacă trebuie să te adînceşti în reţelele celor mai vechi obiceiuri barbare, sau să te mulţumeşti să iei ca temelie şi hotar al cercetărilor dumitale epoca împărţirii Imperiului carolingian. Colecţiile de ordonanţe regale ale lui Lotar şi Ludovic Germanicul...

CAPITOLUL V

ORFANUL EUROPEI

— Mi se pare, spunea Gaspar Hauser, că am trăit cînd eram mic de tot, într-o casă foarte mare, un castel, asemănător aceluia din Nürnberg, pe care l-am vizitat cu doctorul Daumer. Se înălţa pe o piaţă împodobită cu o fîntînă. Avea o poartă înaltă. Înăuntru, era o scară cu multe trepte care-mi părea greu de urcat. La piciorul acestei scări, se ridica o statuie înarmată cu o sabie. Am atins mînerul ei în formă de cap de leu... Ochii lui Gas-

par, aţintiţi — ca ochii unor copii — priveau drept şi departe. Raza lor nu se oprea asupra persoanei căreia îi vorbea, ci o străbătea pentru a privi nu se ştie ce imagine.

— Domnul Binder nu mi-a vorbit de un castel.

Gaspar Hauser tresări. Andrei avu impresia că obrajii lui blonzi se îmbujorau uşor.

— Nu mi-am amintit aceste amănunte decît de curînd ! — spuse el.

— Nu cumva ai văzut în vis acel castel, un vis din care faci acuma o realitate nelămurită ?

— Nu, nu ! — strigă Gaspar nerăbdător. Gîndindu-mă mult, am regăsit aceste amănunte...

La întrebările pe care i le punea Andrei, pe neaşteptate şi fără şir, Gaspar răspundea cu oarecare ifose. N-a primit rău pe Andrei Fustel. E încîntat că lumea se ocupă de el. De patru ani, îi culeg cuvintele atîţia anchetatori : doctori, savanţi, filologi, magistraţi ! Simte o vanitat pe care n-o ascunde. Se exprimă cu un glas puţin înăbuşit, cu un debit neregulat, cînd nervos, cînd rar, ca urmare, fără îndoială, a învălmăşirii ideilor, din dorinţa de a convinge sau din pricina oboselii care se simte în adîncul lui. Aceleaşi cuvinte îi revin adesea. Fraze, gata făcute, care nu sînt ale unui om matur, ci ale unui băieţandru. Nu prostii, ci copilării. Acest limbaj nu se potriveşte cu înfăţişarea lui Gaspar, care pare să aibă cel puţin douăzeci de ani. E destul de înalt, svelt, fără să fie slab. Părul lui castaniu, pe alocuri mai deschis, se buclează deasupra unei frunţi bombate. Are ochii de un albastru foarte deschis, un nas obişnuit, subţire la rădăcină, lărgit spre nări, buzele bine desenate, o bărbie puternică, care tinde să devină greoaie. Faţa isteaţă, chiar rafinată. Mai cu seamă fruntea atrage atenţia.

— Aminteşte pe Beethoven, tînăr, se gîndi Andrei. Aminteşte şi pe... Pe cine oare ?...

Nici un nume nu-i veni în minte. Faţa lui Hauser era, de altfel, foarte mobilă şi îşi schimba în fiecare clipă expresia.

Bine îmbrăcat, cu o redingotă de postav măslinie, un pantalon de cașmir cenușiu — întins cu o curea sub picior, o cămașă cu jabou și o cravată de satin negru în jurul gîtului, acest băiat voinic nu amintea de vagabondul sosit, în urmă cu patru ani, la Nürnberg și găzduit în Westner Thurm.

Odaia pe care o locuia la Meyer, la catul întîi, era mare, aerisită, foarte curată... Un covor de trestie acoperea pardoseala. Un pat de mahon, o masă de scris, o toaletă, un dulap, o bibliotecă scundă, două jilțuri, scaune, o mobilau aproape cu eleganță. Pe cămin, se afla o pendulă de lemn pictat, iar pe ziduri, vederi colorate viu, încadrate în rame aurii. Toate acestea străluceau de curățenie. Pînza perdelelor era neprihănită. Dar ansamblul era lipsit de căldură. Doamna Meyer trebuia să fie o gospodină riguroasă și rece. Gaspar, de altminteri, se plîngea de ea și de bărbatul ei. Se poartă aspru cu el, îl silesc să se scoale în zori și să se culce la apusul soarelui, fără să aprindă lampa ; să mănînce lucruri care nu-i plac și să învețe o latină nesărată. Era certat și ocărît cu orice prilej.

„Este un mincinos, susținea Meyer ,o ființă ascunsă și vicioasă, care trebuie ținută din scurt, pentru a oferi de rău". Doamna Meyer îl pălmuise de mai multe ori. Era mult mai fericit la profesorul Daumer, la Nürnberg. Aici, din ordinul locotenentului de poliție Hickel, om mîgîlos și aspru, Gaspar nu făcea un pas, fără a fi supravegheat. Un bătrîn soldat, în retragere, îl urmărea pretutindeni, la o distanță de o sută de metri. Cînd se plimbă, afară din oraș, soldatul merge alături de el. Această supraveghere îl plictisea.

Andrei socotea că exagerează, că-i face plăcere să se plîngă. A fost răsfățat la Nürnberg și devenise pretențios. De aceea caută să părăsească acest capitol de neplăceriactuale — care nu se mai sfîrșeau — pentru a relua pe acel al nenorocirilor trecute, mult mai demne de atenție, fie că erau adevărate sau închipuite.

— Ai locuit, așadar, cîțăva vreme, într-un castel. În temniță n-ai stat decît în urmă ?

— Da, așa cred.

— Cum era îmbrăcat temnicerul dumitale, acela pe care-l numește „omul negru" ?

— Avea o vestă de culoare închisă cu două rînduri de nasturi.

— O livrea, poate ?

— Nu. Știu ce este o livrea. Nu era un servitor, ci un grădinar sau pîndar.

— I-ai văzut fața ?

— În beci, nu i-o vedeam bine. Cînd m-a scos de acolo, am băgat de seamă că era scurt — aproape de talia mea — și îndesat. Avea o față oacheșă, mustăți mari și barbă neagră.

Cum a fost în stare Gaspar să observe toate acestea, se întreba Andrei, cînd, după spusele lui Binder, la venirea lui în Nürnberg, nu deosebea bărbații de femei și nici de copii ?

— Trebuie să-ți fi vorbit uneori. Îl înțelegeai ?

Întrebarea, atît de lămurită, părea să-l supere pe Gaspar. Nu răspunse la început ; căută, apoi spuse dintr-o dată :

— Nu vorbea niciodată. Sau aproape niciodată. Dădea din mîini, făcea semne. Spunea anumite cuvinte, întotdeauna aceleași pecare înțelegeam fără să le fi învățat.

— Care, de pildă ?

Gaspar Hauser făcu un gest de nepăsare.

— Cum să mi le mai amintesc acuma ?

Și adăugă :

— Către sfîrșit, omul vorbea mai mult.

— Cum se purta cu dumneata ?

— Era aspru ; avea un glas puternic. Dar, nu mă bătea. Doar odată. M-a lovit cu un bici de mi-a țîșnit sîngele și mi-a lăsat o urmă.

Își trase mîneca și arătă o cicatrice pe antebraț, ce se vedea, într-adevă, foarte puțin și ar fi putut proveni din oricare altă cauză.

— Beciul acela era umed ? Îți era frig ?

— Avea o sobă mică, care se încălzea din afară.

— Închisoarea dumitale nu avea altă deschizătură decît ușa ?

Gaspar se reculese o clipă. Sforţarea gîndirii îi înăsprea trăsăturile.

— La dreapta, da, la dreapta, în partea de sus, două mici ferestruici erau înfundate grosolan, cu nişte scînduri. Printr-o crăpătură venea puţină lumină.

— Ai spus domnului Binder că ai venit pe jos la Nürnberg. Eşti sigur ? Puteai să faci un drum atît de lung, cînd de abia începeai să umbli ?

— Nu sînt sigur, răspunse Gaspar, deoarece am leşinat cînd am ieşit din celulă, izbit de aer ; cred că am leşinat încă o dată în pădure. Am adormit, de asemeni, în mai multe rînduri. Omul mă purta adesea. Dar nu-mi amintesc să fi mers în trăsură. Nu, nu-mi amintesc.

— Poate ţi s-a dat un narcotic, aşa cum ţi se întîmplase în închisoare. Apa aceea amară, care te cufunda îndată într-un somn adînc, ai băut-o în timpul călătoriei ?

Gaspar îşi duse mîna la frunte. Buzele i se mişcară, fruntea îi era umedă.

— Nu ştiu ! — murmură el.

— Pare cu neputinţă să nu fi întîlnit pe nimeni, pe drum. Vecinătăţile Nürnbergului sînt foarte populate.

Eram, aproape tot timpul, la umbra pomilor, într-o pădure care nu se mai sfîrşea.

— N-aţi întîlnit pădurari, cărbunari ?

— Nu, spuse Hauser.

Cum Andrei zîmbi neîncrezător, el adăugă nervos :

— Crezi poate că mint, crezi ca locotenentul Hickel, ca Meyer, ca atîţia alţii ? Dar, nu mint, îţi jur ! De ce te-aşminţi ? Dacă îţi răspund, la urma urmei, o fac din bunul meu plac !...

Se sculă, cu sprîncenele încruntate. Gura strînsă, bărbia greoaie îi dădeau o înfăţişare încăpăţînată, aproape rea.

— Linişteşte-te ! — repetă el — cred că eşti sincer. Ai tot interesul, o ştii prea bine. Nu ?

— Interes... n-am interes...

— Acela de a-ţi regăsi familia, numele, nu e pentru dumneata grabnic şi legitim ?

— Da, e adevărat ! — spuse Gaspar redevenind mlădios.

— Desigur, reluă Andrei în felul cel mai convingător, trebuie să fi păstrat amintirea limpede a atentatului, a cărui victimă ai fost la Nürnberg, acum trei ani. Ceea ce mi-a povestit domnul Binder părea nelămurit.

— Primarul e un prost ! — spuse pe şleau Gaspar.

Andrei simţi o mîncărime vie să doboare atîta neobrăzare la acest pripăşit, pe care bravul Binder l-a cules cu căldură, poate prostească, şi căruia Gaspar ar fi trebuit să-i păstreze toată viaţa recunoştiinţă şi respect. Se stăpîni, încă o dată. Gaspar, de altfel, începuse să povestească atentatul. Trebuie s-o fi făcut adesea ; recita întîmplarea ca pe o lecţie învăţată pe de rost.

— Era în octombrie 1829, într-o sîmbătă. Ieşisem devreme în tîrg, cu domnişoara Daumer, sora profesorului meu. Am fost cuprins de un fior, care mă făcea să tremur neîncetat. M-am înapoiat acasă cu domnişoara, care mi-a îngăduit să mă odihnesc în odaie, în loc să mă duc la gimnaziu, la lecţia mea de matematică. M-am întins pe pat. Apucat de greţuri înainte de prînz, am coborît în curte. N-am văzut pe nimeni. Domnul Daumer era la plimbare, iar soţia şi sora lui dereticau prin casă. M-am dus spre comoda ce era ascunsă după un paravan. Cîteva clipe în urmă, am auzit un zgomot slab, — ca şi cum s-ar fi deschis uşa pivniţei — şi un zăngănit al soneriei de la intrare. Apoi, paşi apropiindu-se. Am privit printr-o gaură a paravanului şi am văzut un om strecurîndu-se în curte. Faţa lui era neagră, de parcă ar fi fost acoperită cu funingine. Am crezut că era un coşar şi n-am dat atenţie. Dar, cînd să ies, individul era lîngă mine şi am simţit deodată o lovitură puternică în frunte şi am căzut pe spate.

Cînd mi-am revenit în fire, eram plin de sînge. Am vrut să mă duc să caut pe doamna Daumer şi am urcat scara cu greutate, apoi fiindu-mi teamă ca asasinul să nu se fi ascuns în casă, am coborît în pivniţă şi m-am aşezat pe ultimele trepte. Am stat acolo cîtva timp. Aveam picioarele în apă, pivniţa fiind inundată. Auzeam clopotele din oraş sunînd pentru rugăciunea de prînz. Mi-am pierdut din nou cunoştiinţa. Domnişoara Daumer a fost aceea care m-a găsit. Mirată de lipsa mea, s-a apu-

cat să mă caute. Ea și profesorul m-au transportat în patul meu. A fost chemat doctorul. Rana la cap nu era adîncă, dăr am avut un șoc nervos, din care nu mi-am revenit timp de douăzeci și două de zile.

Închise ochii pe jumătate, cu un înțeles nelămurit, ce părea viclenie, dar care poate nu era decît frică.

— Ce înfățișare avea omul care te-a lovit ? Desigur că purta o mască. Crezi că fața lui era înegrită ?

În sinea lui, Andrei își spunea : „Încă un om negru. Hauser nu-și variază efectele".

— Nu pot afirma nimic.! Mi se pare că purta o haină strînsă în talie, sau un dolman, mănuși de piele și cizme. Era înalt și lat în spate. Atît am putut să văd.

— Într-adevăr, nimic mai mult ?

Gaspar răspunse negativ, dînd din cap.

Înțeleg că poliția n-a descoperit cea mai mică pistă, cu o descriere atît de vagă. De-atunci n-ai mai fost obiectul nici unei tentative, nici unei amenințări ?

— Nu, dar acuma sînt supravegheat în deaproape. Nu mă îndepărtez niciodată, nu ies decît ca să mă duc la pastorul Fohrmann, la domnul von Feuerbach, sau la curte.

Gaspar pronunță cuvîntul „curte" cu ifose.

— La curte ?

— Excelența sa m-a băgat la grefa Curții de Apel, în calitate de contopist. În toate după-amiezile transcriu acte ; e uneori plicticos. Dar îmi place să scriu. Am o scriere foarte frumoasă. Dimineața, am lecții cu domnul Meyer. Îmi scriu jurnalul, pictez, lipesc cartoane. O ! nu pierd nici o clipă... Seara, cînt la vioară.

Încă o dată, fața lui se schimbă.

O licărire de plăcere îi însuflețí ochii ; surîse. E frumos.

Se duse spre bibliotecă, luă un sac de postav verde și scoase o vioară.

— Mi-a dăruit-o Charlotta.

— Domnișoara von Feuerbach ? întrebă Andrei uimit de o asemenea familiaritate.

— Da, Charlotta e prietena mea. Vrei să-ți cînt ceva ? Mai am încă de învățat, dar cînt destul de bine.

Andrei făcu semn afirmativ.

Gaspar luă arcușul și, după cîteva scîrțîieli, atacă coardele. Era o arie ușoară de Mozart, o arie din „Carnavalul din Veneția", pe care Andrei o cunoștea bine, pentru că o cîntase, altă dată, la pian. Hauser, desigur, nu era un virtuoz, îi lipseau tehnica și mlădierea, obișnuindu-și tîrziu degetele cu arcușul. Dar avea muzicalitate ; asta se recunoștea de la primele note. După Mozart, a cîntat un „largo" nobil și trist, de Haendel în care se simțea că pune inimă — inimă copilărească, himerică, inimă strîmbată de mizerie și singurătate — inimă nesigură...

Andrei urmărea mîinile lui Gaspar, în timp ce cînta. Ele îi atraseră atenția prin finețea și străvezimea lor.

Hauser, se opri ; o picătură de sudoare se prelingea de-a lungul tîmplei. El puse cu îngrijire vioara pe masă.

— Nu-mi place învățătura, dar iubesc foarte mult muzica ! Domnul Wiener, organistul, îmi dă lecții de vioară, Charlotta trebuie să-mi trimită alte bucăți. O cunoști ? E frumoasă, nu e așa ? cea mai frumoasă fată din Ansbach.

Surprins de această îndrăzneală, Andrei schimbă vorba.

— Contele Stanhope vrea să te adopte, după cîte ab auzit.

— Da, știi, e un personaj foarte însemnat.

— S-a înapoiat de la Londra ?

— Ieri. A venit numaidecît să mă vadă. Îl aștept și astăzi. Mi-a adus un ceas frumos, de aur. Dar doamna Meyer mi l-a confiscat. Domnul von Feuerbach nu vrea ca eu să por giuvaiere. De ce ? E prea aspru... Ea mi-a luat și cei zece fiorini pe care mi i-a dat tot lordul Stanhope. N-ar trebui să se poarte așa cu mine. N-are dreptul. Nu mai sînt un copil.

Andrei căută să ocolească vorba :

— Lordul Stanhope e, deci, foarte generos ?

— O ! asta nu e nimic, pe lîngă cele ce mi-a făgăduit, cînd voi fi cu el în Angia. Acolo voi avea haine foarte frumoase, cai, trăsură ; mă voi duce la vînătoare, la teatru, la bal. Nu voi mai avea lecții plicticoase și nici acte

de copiat. Voi trăi în castele, cu persoane din cel mai înalt rang, fără să fac nimic altceva decît să petrec.

Se înveseli.

— Aşadar, eşti mulţumit că lordul Stanhope te adoptă ?

— O ! da ; trebuiesc însă multe formalităţi. Excelenţa sa spune că nu e încă timpul. Ah ! dacă aş putea pleca chiar mîine ! Nu-mi place deloc la Ansbach !

Andrei întrebă cu asprime, neputînd să se mai stăpînească.

— Îţi părăseşti, aşadar, prietenii dumitale de aici, fără nici o părere de rău ?

— Prietenii mei ? Nu sînt nici Meyerii, nici Hickel !... Îi urăsc.

După o clipă adăugă :

— Nu voi mai vedea pe Charlotta, e adevărat. Ei ! cine mă va împiedica să mă înapoiez mai tîrziu ? Voi fi vicontele Stanhope. Un nume mai frumos decît Gaspar Hauser, nu e aşa ?

Andrei se sculă. În primele clipe a simţit o oarecare milă pentru acest pribeag, ieşit deodată din noaptea lui ca să atragă atenţia Europei. Acuma, nu mai simţea pentru el decît antipatie, o neîncredere adîncă. Să fie aerul acesta vicios ce pare că pluteşte în jurul lui Hauser ? Şovăielile sale, retincenţele şi lăudăroşeniile sale, gura aceasta strîmbată de ură cînd vorbeşte de tutorii lui, nerecunoştinţa pentru Binder, nepăsarea faţă de preşedinte, felul îndrăzneţ de a numi pe domnişoara von Fuerbach ?

Atinse mîna lui Gaspar, hotărît să nu-l mai întîlnească de-acum înainte.

În acest timp, se deschise uşa şi doamna Meyer, linguşitoare, anunţă :

— Domnia sa, milordul Stanhope.

Andrei se dădu la o parte. Contele intră din două salturi. Era un om de vreo cincizeci de ani, foarte înalt cu figura fleşcăită, strîmbată de un nas lung şi ascuţit.

— Gaspar ! copilul meu drag, cum te simţi ? — exclamă el pe un ton dramatic, întinzînd mîinile cu mănuşi albe.

Hauser se repezi spre el. Contele îl îmbrățișă — cu putere și-l sărută de mai multe ori, pe frunte, pe obraji. Doamna Meyer privea, sprijinită de zid, cufundată în respect.

— Dar, ai un musafir ?...

Englezul întoarse capul lui de cal, spre Andrei.

— Domnul dr. Fustel, care mi-a fost trimis de Excelența sa.

— Încîntat, doctore, cu adevărat încîntat. Ești prieten cu bătrînul președinte ? Este un magistrat foarte demn. Rămîni, te rog !

Andrei se înclină. Nu voia să profite de invitația pe care i-o făcuse Domnia sa. Glasul acesta venit din cap, jumătate curtenitor, jumătate disprețuitor, i-a izbit urechea prin sutenul său ciudat și dezacordat.

Ieși gîndind :

„Din doi, care e înșelat de celălalt ?"

CAPITOLUL VI

LORDUL STANHOPE

Trei zile mai tîrziu, Andrei Fustel lua masa cu lordul Stanhope.

S-a încrucișat în ajun cu englezul, în muzeul din Ansbach, unde erau cîteva tablouri frumoase de Holbein. Lordul a venit spre el. Și-a exprimat părerea de rău că de-abia l-a zărit la Hauser, mulțumindu-i de vizita lui ; numai compătimirea oamenilor de bine ar putea să-l facă pe Gaspar să uite nenorocirile din trecut. Se informă, în treacăt, de motivul prezenței lui Andrei la Ansbach, lăsînd impresia că o face numai din politeță.

Păzindu-se mai mult din instinct decît din neîncredere, finul Ștefaniei răspunse că se documenteze asupra unei lucrări, pentru care primește sfaturile domnului von Feuerbach.

— Sîntem, oarecum, confraţi, spuse lordul Stanhope, şi eu mă ocup cu literatura şi cu studiile evanghelice. Te rog fă-mi plăcerea şi ia masa cu mine, la hotelul meu „Omul sălbatic". La ora zece, da ? Voi sta cu plăcere de vorbă cu dumneata despre tînărul acesta, care mi-e drag şi care te interesează şi pe dumneata ; vom vorbi despre viitorul lui. Îmi eşti într-adevăr simpatic. Am aflat că eşti francez. Îmi plac francezii. Nemţii aceştia sînt cam greoi. Fiinţe bune, dar inferioare. Pe mîine !

Accentul lui era nazal. Andrei, care învăţase limba engleză la Heidelberg, notă că lordul Stanhope gîndea mai degrabă în limba lui decît în limba germană, cu toate că o cunoaştea bine. Avea nările subţiri şi deschise, surîdea întorcîndu-şi buzele într-un fel destul de felin. Un farmec de rasă şi educaţie rafinată izvora din el. Ţinuta, mişcările lui rare erau de o eleganţă discretă.

Mulţumind, Andrei apucă mîna palidă, rece, încărcată de inele pe care i-o întinse contele. Cu toată tinereţea şi părerea bună pe care o avea despre el însuşi, curtenia aceasta din partea contelui, îl uimea şi-l măgulea în sinea lui. Nimic nu explica această îndrăgire pripită. Dar, ţinea socoteala de reputaţia de om capricios pe care o avea. Lordul Binder spunea despre el că este un original binefăcător. L-a plăcut pe Andrei şi i-a arătat-o îndată, ca un mare senior, care nu ascultă decît de capriciile lui.

Andrei n-a avut prilejul să-i povestească domnului von Feuerbach despre această întîlnire. Preşedintele, chemat de îndatoririle sale la München, lipsea din oraş o săptămînă. Aflase vestea aceasta de la Charlotta. A stat de vorbă cu ea cîteva clipe, în micul salon din Strada Capucinilor. Domnişoara von Feuerbach broda lîngă fereastră. La plecare, ea i-a adresat o privire prietenească.

Andrei, căruia îi fuseseră deschise arhivele Curţii de Apel, în urme ordinului dat de preşedinte, cerceta zilnic registrele, mînuia teancuri de hîrtii, lua note. Lucra cu tragere de inimă. Era o fire muncitoare şi stăruitoare. Atenţia lui, o dată fixată, nu se dispersa uşor. Profesorul îi spusese adevărul ; Ansbachul era o mină foarte bogată pentru un jurist. Nici un oraş german nu i-ar fi oferit o sursă asemănătoare pentru studiul dreptului medieval.

Poate că în loc de cîteva săptămîni, cum credea la început, trebuia să cerceteze arhivele mai multe luni. Universitatea din München nu se deschidea decît în decembrie. Regina Carolina, căreia trebuia să i se prezinte la sosire, locuia, pînă în sezonul de vînătoare, în castelul alpin din Walchensee, unde nu primea pe nimeni. Hans von Zorn i-a scris despre toate acestea. Era deci stăpîn pe sine și încîntat. De cînd nu se mai simțea în treacăt prin Ansbach, orașul îi plăcea nespus de mult. Cei 2000 de taleri, primiți de la marea-ducesă, i se părea că vor ține o veșnicie. În țara aceasta bogată, unde se trăia mai pe nimic, puteau — de altfel — să dureze vreme îndelungată.

*

Masa era servită la „Omul sălbatic", cel mai bun hotel din Ansbach, în salonul particular al lordului Stanhope. Încăpere confortabilă, înaltă, cu lambriuri cenușii Pe cămin, în fața oglinzii, între sfeșnice de argint, strălucea trusa de călătorie a contelui, toată din fildeș și aur. Mobilierul era alcătuit dintr-o masă așezată în fața unei ferestre îmbrăcate cu perdea de pînză și larg deschisă spre curte, două jilțuri dintre o tapiserie veche, un dulap foarte mare cu panouri sculptate. În fund, printr-o ușă deschisă, se zărea camera care da spre strada principală din Ansbach.

Unul în fața altuia, lordul Stanhope și Andrei onorau bucătăria vestită de la „Omul sălbatic".

Englezul a cerut ca meniul să fie cît mai bogat, iar vinurile din Germania și Franța se aliniau pe un răcitor, puse la îndemînă. Bea mult și ținea să umple mereu paharul lui Andrei. Dar tînărul avea capul solid și chiar dacă era cîștigat de atmosfera plăcută a unei mese alese și de curtenia gazdei sale, ideile lui rămîneau limpezi.

— Am fost într-adevăr fericit — spunea contele, cu glasul lui nazal, uneori aproape feminin — că un om de vîrsta dumitale și de valoarea dumitale se ocupă de copilul nostru părăsit. El n-are în preajma lui decît persoane bătrîne. În afară de micuța Feuerbach, pe care tatăl ei o lasă să se învîrtească în jurul lui... În afară de Hickel, pe

care Gaspar nu-l poate suferi — și greșește ; ofițerul de poliție, aspru în aparență, este în realitate cel mai bun băiat din lume. Cu dumneata, dacă îl vei onora uneori cu tovărășia dumitale, Gaspar se va arăta, desigur, mai încrezător și dispus să se destăinuiască ; cred — ba chiar sînt convins — că ar putea să ne dea asupra vieții lui misterioase de odinioară alte lămuriri decît mărturisirile lui din interogatorii. N-au știut cum să-l ia ; l-au descurajat. Nu mă iubește decît pe mine puțin, așa cred. Bieții burghezi din Nürnberg, i-au împuiat capul cu prostii. Ai observat că ascunde anumite indicii, altele le scornește. Afacerea aceea cu închisoarea de sub pămînt pare caraghioasă, sau cel puțin foarte exagerată. De aceea multe persoane au avut impresia că păstrează, de bunăvoie, un mister în jurul originii sale.

Trăsăturile lordului Stanhope, acum zbîrcite, poate să fi fost frumoase în tinerețe. Buza de jos, ușor atîrnată, se ridica adesea într-un tic. Purta pe capu-i chelit, o perucă blondă cu ondulații involte, după ultima modă romantică. Dar nu avea sau aproape nu mai avea sprîncene. Pleoapele lui nu clipeau deasupra ochilor verzi-albaștri și puțin sașii. S-ar fi spus că era un excelent automat, îmbrăcat în dandy. Purta jabou și manșete din cele mai fine dantele, haine cenușii, jiletcă de mătase înflorată, pantaloni de nankin lungiți de o curea prinsă sub picioarele lui de cocostîrc. Mîinile albe, cu unghii foarte strălucitoare, de-abia le mișca.

— Pe legea mea, mylord — răspunse Andrei — Gaspar Hauser nu pare deloc a căuta să risipească umbrele din jurul lui. De pildă, răspunsurile lui pivitoare la atentatul din Nürnberg...

— O ! spuse contele, e o ființă atît de imaginativă, încît mă întreb dacă n-a făurit în întregime această peripeție, iar în realitate să se fi rănit singur, căzînd în pivnița lui Daumer. De teamă să nu fie dojenit, a simulat acel atac. Îi procura plăcerea să atragă din nou atenția asupra lui ; devenea mai interesant ca niciodată. E foarte prefăcut, domnul Fustel, și ceea ce dorește — înainte de toate — este să se vorbească despre el.

— Totuși, spuse Andrei, medicii au declarat că a fost lovit în cap, cu un cuțit.

— Un cuțit ? Să avem iertare, dragul meu, ei n-au spus un cuțit, ci un obiect ascuțit. (O ! am o memorie foarte bună). Sau, scările erau de piatră, cu muchii tari. Le-am văzut cu ochii mei. Gaspar, căzînd peste ele, putea foarte bine să-și cresteze capul. I-a curs mult sînge, și-a pierdut cunoștința și — cum am spus — a mințit după aceea, ca să nu fie certat.

— Poate ! — zise Andrei nehotărît.

— Bea acest Rudesheimer, domnule Fustel, e vinul lor cel mai bun de-aici. În sănătatea lui Gaspar și a dumitale !

Contele își goli paharul înalt, de cristal de Boemia. Andrei nu bău decît o înghițitură dintr-al lui. Englezul nu-l părăsea din ochi.

— Îngăduiți-mi o întrebare indiscretă, mylord ? Opinia pe care o aveți despre Hauser, pare să fie dintre cele mai mediocre. De ce vă interesați, totuși, atît de mult de el, încît sînteți pe punctul de a-l adopta ?

Ochii lordului Stanhope clipiră :

— Nu-i așa că e ciudat ? Ah ! sînt — cum spuneți în Franța — un poznaș. Ce vreți ? Am prins simpatie față de Gaspar. E un nevropat. El nu e cu adevărat răspunzător de greșelile sale. Firea lui e bună, în fond. Poate să se vindece. Chestiune de timp. Vezi, mi-am pus în gînd să fac ca făptura aceasta a lui Dumnezeu, să intre în echilibrul uman. Cunoști o îndatorire mai nobilă decît salvarea unui suflet ? Să-ți mărturisesc : sînt peste măsură de bogat, nu știu ce să fac cu banii. În Anglia, nu-mi place, mă plictisesc. Am găsit aici, din întîmplare, scopul ultimilor mei ani. Voi reda acestui nenorocit respectul de sine însuși și rangul, felul de viață pe care i-o făgăduise originea lui. Ea nu e vestită, dar nu e nici de rînd. Nu crezi ?

În tonul lui șovăitor era un amestec de teamă și nerăbdare. Andrei nu băgă de seamă. Răspunse simplu :

— N-am nici o părere despre aceasta, mylord ! L-am văzut pe Hauser numai o oră.

— Iată cum vorbește un om cu judecată ! exclamă contele. Hola ! Michael, diavol șchiop, adu-ne vin de Burgundia. Păcătosul acesta de-abia se mișcă. Trăiască Franța, unde ești servit într-o clipă !

Bătrînul valet al hotelului plecă șchiopătînd, cu spatele încovoiat.

— Da,dragul meu, urmă lordul Stanhope, dumneata nu semeni cu idioții aceștia din Nürnberg și din Ansbach, care, după ce-au vorbit o clipă cu Gaspar, clădesc pe aventura lui teorii ridicole. Te felicit singer. Originea lui Gaspar, după multă cugetare, cred că am descoperit-o. Să rămînă între noi ; e ungur — copilul unor magnați care n-au putut să-l recunoască ca fiu al lor. Închipuiește-ți o domnișoară de familie căreia nu i-a fost cu putință să se căsătorească cu... (cum îi spuneți) seducătorul ei, fiindcă era însurat sau inferior ca noblețe. Asta e ! Fără îndoială că asta e ! S-a dovedit că în prima lui copilărie auzise vorbindu-se ungurește, limbă pe care de altminteri o și învățase. Anumite cuvinte maghiare deșteptă și acum în el o atenție deosebită. Își amintește că purta numele unguresc de Istvan, cînd era mic de tot. Trebuie să fi trăit pînă la vîrsta de 4—5 ani într-un castel. Pe urmă, a fost dus într-un loc îndepărtat, înconjurat de păduri. Paznicul căruia i-a fost încredințat, poate să fi fost grosolan și se purta ca un temnicier. Dar ce știm noi ?

Gaspar și-a schimbat prea des povestirile. L-am prins de multe ori asupra faptului ; agrava situațiile, ca să stîrnească milă.

— Toate acestea sînt cu putință, — spuse Andrei.

N-o spunea ca să-i fie pe plac lordului Stanhope, dar deducțiile lui erau înțelepte. Ele se potriveau în mare parte cu propriile sale gînduri. O obiecțiune totuși : Hauser, ca fizic, pare de tip german.

— O ! sînt unguri blonzi. Contele Andrassy, ambasador la Londra, este blond ca Phoebus-Apollo.

— S-au făcut cercetări în Ungaria, mylord ?

— Am dat să se publice în ziarele din Budapesta anunțuri amănunțite despre Gaspar. Am trimis și pe Hic-

kel acolo, ca să deschidă o anchetă. S-a înapoiat fără să fi pus mîna pe dovezi hotărîtoare. Dar a adus multe informaţii preţioase. Urmărim, în mod discret, două sau trei piste. Numai dumitale ţi-am vorbit pînă acuma despre aceasta. Sînt sigur că, în curînd, taina naşterii lui Gaspar va fi descoperită pe această cale.

Lordul Stanhope îşi părăsise nepăsarea. Vorbea cu convingere, aproape cu căldură. Să fi fost din cauza mîncărurilor bune şi a vinurilor vechi ? Andrei simţea risipindu-i-se părerile preconcepute împotriva englezului. Un excentric, da. Dar, în acelaşi timp şi omul cel mai plăcut, cel mai distins ; iar purtarea lui faţă de Hauser pornea dintr-o inimă generoasă.

Lordul Stanhope vorbea cu nepăsare şi ironie de curtea Angliei, de unde venea. Familia lui deţinea primele funcţiuni. Au vrut să-l numească mare-şambelan, dar refuzase. Îi plăcea prea mult libertatea, studiile, călătoriile. Nu avea stimă şi nici prietenie pentru rudele lui. Nişte brute orgolioase, declara el. N-a vrut o simpatie adevărată decît pentru sora lui, vestita lady Esther Stanhope — o femeie de geniu, sau pe jumătate nebună, cum vrei — spuse el cu surîs înţepător. Era plecată, din 1814, în Siria, unde îşi făurise un fel de regalitate păgînă. De ani de zile nu mai avea ştiri de la ea... Lordul Stanhope fusese pe timpuri într-o strînsă comunitate de gusturi cu sora lui. Se plictisea la Londra, ca de altminteri pe toate moşiile sale, prea întinse, unde era constrîns la mii de obligaţii nedemne de el. Nu se simţea bine decît pe continent şi mai ales în Germania, unde firea blîndă şi viaţa de familie îl odihneau faţă de pretenţiile aristocraţiei britanice, de prejudecăţile ei, de prefăcătoria ei odioasă, care alungase oameni ca Byron şi Shelley, al căror amic şi apărător se lăuda că a fost. Aceste nume încîntară pe Andrei ; admirator pasionat al lui „Childe Harold", şi el lui „Epipsychidion". Voi să aibă amănunte asupra eroului de la Missolonghi. Lordul Stanhope îi povesti numeroase anecdote, cu o întorsătură neaşteptată sau glumeaţă. Povestea bine, cu acel spirit rece şi puţin ascuţit, specific umorului englez. Cu coatele pe masă, cu ochii vii, Andrei, nu-şi ascundea plăcerea.

Masa se sfîrşise. Michael aduse cafeaua şi băuturile din Insule. Contele scoase din haină o minunată tabacheră împodobită cu peruzele şi rubine.

— Vrei dragul meu ? Tabac care-mi vine direct din Florida, unde am plantaţiile mele. Nimeni nu trage pe nas un astfel de tabac, în Europa. Priveşte-i culoarea. Nu e de aur ?

Andrei mulţumi ; el nu priza, dar admiră tabachera.

— Mi-a fost dăruită de lordul Chatham, spuse Stanhope. Ştii, vestitul Pitt, căruia i-a adus-o un prieten din Indii. Era unchiul meu şi, fie spus între noi, un mare ştrengar. Iubea foarte, foarte mult femeile.

Începu să povestească unele aventuri galante ale unchiului. Din cînd în cînd îşi sublinia povestirea, printr-o încreţire a buzelor. Nu rîdea niciodată.

Dacă Andrei era captivat de conte, dacă limbajul lui înţepător îi da impresia unei lumi aparte, în care, fără el, n-ar fi pătruns niciodată, contele, părea la rîndul lui, încîntat de musafirul său. Adora oamenii tineri, spunea el

— Numai cu ei găsesc neprevăzutul. Oamenii maturi sînt idioţi. Toţi sînt înfăşuraţi de convenţii şi obiceiuri, ca mumiile Egiptului.

Trecînd fără legătură, de la una la alta, adăugă :

— De ce nu te instalezi aici, dragul meu, dacă mai rămîi cîtăva vreme la Ansbach ? Vei fi mai la largul dumitale decît în hanul acela prost de la „Ursul Negru", unde nu trag decît negustorii. Vino la „Omul sălbatic" ; ne vom vedea adesea. Michael, nu e în hotel o locuinţă potrivită pentru domnul ?

Lui Michael nu-i plăcea felul trufaş al lordului Stanhope. Răspunse, cu destulă reavoinţă, că era o cameră liberă la catul al doilea, chiar deasupra apartamentului ocupat de conte.

Andrei sta la îndoială. Odaia lui de la „Ursul Negru era întunecoasă, puţin atrăgătoare. Propunerea lui Stanhope îl ispitea. Dar „Omul Săbatic" nu va fi prea scump pentru punga lui ?... Aş ! avea timp să fie econom. Contele stăruia în felul cel mai călduros. Tînărul cedă repede. Chiar în aceeasi seară îşi mută cufărul la hotel.

CAPITOLUL VII

ENIGME

Președintele von Feuerbach se înapoiase de la München, dispus și vioi, întinerit. Andrei îl felicită.

— Călătoria mi-a făcut mult bine, spuse bătrînul. Nu mai simt durerile de stomac și nici amețelile pe care le aveam înainte de plecare și care mă slăbiseră. Așa mi se întîmplă de altminteri de cîtva timp ; cînd plec din Ansbach, îmi merge mai bine. Poate nu-mi prieste aerul de aici.

Charlotta von Feuerbach stătea alături de tatăl ei, cu o carte în mînă. Din cînd în cînd, ridica capul și-l privea.

— Să vorbim de altceva, spuse președintele. Unde ai ajuns cu lucrările, Fustel.

Andrei îi expuse cercetările făcute. Scrisese numeroase fișe. Este pe calea cea bună. Totuși, îi lipseau unele documente pe care le aminti :

— Le am aici în biblioteca mea, le vei lua cu dumneata la plecare. Nu e de-ajuns. Vino mîine dimineață, prietene, am strîns într-un dosar însemnări, gînduri, referințe de tot soiul, ce mi-au fost inspirate în timp de 20 de ani, de apropierea dreptului contemporan, cu obiceiul pămîntului. Le vom cerceta împreună ; asta ar putea să te ajute.

Andrei mulțumi. Domnul von Feuerbach întrebă cu glas nepăsător :

— L-ai văzut pe Gaspar și ai vorbit cu el ? Ce impresie ți-a făcut copilul nostru găsit ?

Tînărul fu sincer stînjenit.

— Excelență, n-aș putea să vă ascund : impresia mea a fost proastă. Gaspar Hauster mi s-a părut bolnav de nervi. Totul este încîlcit, nehotărît, ciuntit în amintirea lui. Totul e suspect. În timpul întrevederii noastre, îmi venea, în fiecare clipă, același gînd : dacă Hauser ar fi un șarlatan, tot astfel ar trebui să vorbească.

— Un șarlatan ? repetă încet domnul von Feuerbach. Fața lui părea încurcată.

— Nici vîrsta și nici experiența mea nu-mi îngăduie să hotărăsc asupra adevărului sau minciunii spuselor lui Gaspard, dar nu pot să nu mă apăr împotriva unui sentiment de neîncredere. Nu este pentru întîia oară cînd un necunoscut încearcă, prin povestiri misterioase, să abuzeze de compătimirea publică și să ajungă, prin favoarea ei, la o situație privilegiată. Nu cred, adăugă rîzînd Andrei, că Hauser pretinde să fie un prinț, dar îmi amintește în mod ciudat de prefăcuți ca Richemond, ca Naundorff, care au vrut să treacă drept nefericitul Ludovic al XVII-lea, mort în Temple.

— Mort în Temple ? Cine știe ? spuse domnul von Feuerbach clătinînd din cap. Păzește-te, Fustel, să formulezi concluzii grăbite, dumneata care vei fi — cred — un legist distins. Uiți, înainte de toate, că Hauser nu pretinde nimic. Nu știe cine este. Așteaptă să i se găsească o familie și o va primi oricum ar fi ea. Tot ceea ce știe că a fost îndepărtat de pe scena lumii, că s-a făcut din el un mort viu. Gaspar a venit către noi, tînăr ca trup, copil ca minte, — nedorind altceva decît să respire în libertate, să se miște, să cunoască, în sfîrșit, bunătatea și bucuria. Asupra diferitelor ipoteze, stîrnite de aventura lui, n-are nici cea mai mică bănuială. Nu el a scornit că s-ar putea coborî din magnați unguri, ci lordul Stanhope... Dragul meu Fustel, am văzut adesea impostori în lunga mea carieră de magistrat. Întotdeauna îmi atrăgea atenția, ceva pervers și rău în privire, în cuvinte, în ținuta lor. În Gaspar n-am găsit nimic asemănător. Se observă stîngăcii, dar nu e un ipocrit. Șovăie, se contrazice. Nimic mai explicabil. Memoria lui e ciuruită ca o zdreanță și uneori pare că imaginația — pe care nu e stăpîn — se trudește s-o cîrpească. Dar e imaginație ? Nu e mai degrabă o amintire anterioară, încă nedeslușită, care se va lămuri mai tîrziu ?...

— S-ar fi atentat la zilele lui, la Nürnberg, întrerupse Charlotta von Feuerbach, dacă Gaspar ar fi fost un șarlatan ?

Vocea ei vibra. Ea deșteptă un ecou lăuntric în Andrei. El însuși se gîndise, auzind pe drumul Heilbronnului cele

povestite de primar, că tentativa de la Nürnberg era cel mai puternic, poate singurul argument în favoarea sincerității lui Gaspar.

Împins de firea lui, care nu se recunoaște ușor învinsă, discută mai departe :

— Domnișoară, unii socotesc că Hauser s-ar fi putut răni singur, printr-un accident.

— Asta nu se susține, Fustel, spuse președintele. Am dat toată atenția acestei crime nereușite de pe 17 octombrie 1829. Gaspar a fost lovit cu putere, iar asasinul lui, văzîndu-l căzut, l-a crezut mort. Mărturisirea lui Gaspar este pe deplin adeverită prin depoziția făcută de doi vecini, care au văzut ieșind din casa lui Daumer — către prînz — un străin îmbrăcat în negru și cu cizme. O femeie care trecea, l-a observat, curînd după aceea, spălîndu-și mîinile într-un hîrdău așezat lîngă zidul spitalului. Cînd și-a dat seama că era observat, s-a ridicat — spre a lăsa să se creadă că privea clădirile spitalului. Părea să aibă vreo 40 de ani, era foarte înalt, foarte puternic, oacheș și cu semne de vărsat. În sfîrșit, patru zile după atentat, o gospodină, doamna Glauber a întîlnit, dincolo de ziduri, un om care răspundea acestor semnalmente, dar care purta și mănuși cafenii ; el o opri într-un fel curtenitor, întrebînd-o dacă „Hauser mai e încă în viață". La răspunsul că „era în pat și foarte bolnav" străinul scoase un șuierat și se îndepărtă grăbit.

Cercetările întreprinse pentru a găsi pe acest individ au dat greș. De atunci n-am dat în vileag semnalmentele lui și cred că am făcut bine. Această afacere trebuie cercetată cu multă băgare de seamă. Agresorul lui Gaspar n-a lucrat pe contul lui : mă tem că nu era decît unealta unor persoane sus-puse, din ierarhia socială. Crima e patentă. Dar pentru a pedepsi pe autor, ar trebui să ai cornul lui Oberon... Sînt ziduri foarte puternice de dărîmat.

Se opri cîteva clipe, apoi adăugă :

— Spre a-l acuza mai temeinic pe Gaspar de prefăcătorie, unii au făcut din el un detracat, pe jumătate nebun .Hauser nu e bolnav. E un nervos, dar păstrează pe deplin controlul actelor sale. Doctorii diferiți care l-au examinat, sînt toți de aceeași părere.

— Totuși Excelență, repulsia arătată de Hauser, la venirea lui, pentru aproape toate alimentele, frica pe care i-o inspirau animalele și obiectele obișnuite, într-un cuvînt atîtea cidățenii în purtarea lui nu dovedeau o dezordine a trupului și a minții ?

— Nu, prietene, ele nu dovedeau decît neștiință și închisoarea lui. Gaspar a luat în urmă deprinderi omenești : mănîncă carne și bea bere ca dumneata ; temerile lui au dispărut, una după alta. S-a obișnuit cu felul de viață de-acum. L-am băgat la grefă, pentru a-l deprinde cu munca ; este fericit în biroul lui modest, unde își petrece după-amiezile.

— Fericit ? exclamă Andrei. El găsește copierea actelor plicticoasă.

— Nu mi-a spus-o niciodată ! Știu că-i place să fie compătimit de străini.

— Cred, interveni Charlotta, că nu-i displace la grefă, unde funcționarii se arată binevoitori cu el. Dar la soții Mayer se plictisește. Institutorul și nevasta lui se poartă cu el fără blîndețe și-l persecută, cu orice prilej. Domnul Meyer, care nu pricepe nimic în afară de pedagogie, își pierde răbdarea față de copilăriile lui Gaspar și de întîrzierea studiilor sale.

— Voi vedea pe Meyer, spuse domnul von Feuerbach, și-l voi retrage pe Gaspar dacă nu-și schimbă metoda. Trebuia să mă previi mai din vreme Charlotta, deoarece tu vezi adesea pe Gaspar. Mie nu mi s-a plîns niciodată.

— Nu îndrăznește, dragă tată ! — spuse Charlotta mîngîind mîna bătrînului. M-am gîndit și eu că poate exagerează, că se cuvenea să așteptăm.

— Vom orîndui noi asta, fi pe pace.

Președintele se gîndi cîteva clipe și urmă :

— Te-am prevenit, Fustel : caracterul protejatului nostru s-a schimbat în dauna lui. Englezul acela, care s-a îndrăgostit de el, îi face cele mai rele servicii, prin atențiile, prin darurile lui extravagante, prin banii pe care nu încetează să i-i strecoare, cu toată opunerea mea. I-a sucit capul cu planul lui de adoptare.

— Mă tem de lordul Stanhope, murmură fata, e cel mai rău geniu al lui Gaspar.

— Poate ! — spuse încet domnul von Feuerbach.

Apoi adresîndu-se fostului său elev :

— Fustel, sînt mulţumit că mi-ai vorbit atît de sincer. Îmi place foarte mult sinceritatea. E cel mai înalt semn al inteligenţei, copilul meu. Îngăduie-mi să te numesc astfel. Am foarte multă prietenie pentru dumneata.

Andrei roşi şi îngînă cîteva cuvinte care se pierdură. Charlotta avu un zîmbet de uşoară răutate. Domnul von Feuerbach aţinti asupra tînărului, ochii lui jucăuşi, cu o expresie de bunătate.

— Nu fi prea aspru cu nefericitul Gaspar ! reluă el. Judecă în loc să simţi ; gîndeşte-te la condiţiile în care a trăit...

— Închipuie-ţi, domnule Fustel, spuse Charlotta, cît de nenorocit a fost acest copil, care la vîrsta cînd ceilalţi primesc atîtea mîngîieri, el a fost aruncat într-o groapă, pe paie nesănătoase, fără aer şi lumină, condamnat la apă şi pîine, la tăcere, la abrutizare, timp de mulţi ani ! Nevinovat, fără să fie măcar în stare să facă vreun rău, a fost tratat ca un criminal !

Andrei fu străbătut, deodată, de un gînd displăcut. Cum vorbea domnişoara von Feuerbach de Gaspar ! Nu simţea decît milă ? Misterul romantic răspîndit în jurul pribeagului de la Nürnberg atinsese această inimă fragedă ? Lordul Stanhope a făcut — îşi aminteşte — o uşoară aluzie... Îl iubea, oare, pe Hauser ? Tot ce se poate ; de doi ani se ocupă de el, îi dă mii de îngrijiri... El e plăcut ca trăsături. Şi dacă mintea lui e copilăroasă, fizicul său e al unui bărbat în stare să iubească şi să fie iubit. Fiind destinat prin adopţiune, unui rang înalt, s-ar fi putut ca Charlotta von Feuerbach să fi fost măgulită,

— Toate acestea sînt adevărate, spuse el cu o oarecare nervozitate, cu condiţia însă că Hauser să fi fost închis, aşa cum pretinde.

— Dar, cine ar putea s-o nege ? Gîndeşte-te, domnule Fustel, că de-abia ştia să umble cînd a sosit la Nürnberg şi n-avea cunoştinţă despre nimic, nici de folosirea patului, nici de flacăra lămpilor.

— Dacă ai fi văzut pe Gaspar ca mine, la primarul Binder, cîteva zile după apariţia lui în Nürnberg — spuse

domnul von Feuerbach — n-ai păstra nici o îndoială asupra timpului îndelungat al detenției sale. Știi, Fustel, cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît sînt mai convins că numai printr-o minune Gaspar a fost apărat împotriva paraliziei trupului și a creierului. Numai prin voința lui Dumnezeu n-a ieșit infirm sau nebun din mormîntul lui. Trupul și sufletul său aveau o capacitate de rezistență, o sănătate uimitoare. Dar ele nu i-ar fi fost de-ajuns fără îndurarea lui Dumnezeu. Dumnezeu, pe care nu-l putea chema, pe care nu-l cunoștea, deoarece n-a avut nici măcar această rază de mîngîiere....

Închise ochii și sub pleoapele marelui legist, uscate, după cincizeci de ani de studii și lucrări, Andrei văzu rostogolindu-se o lacrimă.

Fu mișcat. Îi păru rău că rostise ultimele cuvinte pe un ton înțepător. Avea un suflet generos. Spuse cu o grație ageră, specific franceză :

— Domnule președinte, fără îndoială că am cedat unei păreri preconcepute. Mă feresc poate foarte mult de excepțional și de dramatic. Dacă îmi veți îngădui, voi revedea pe Gaspar și voi încerca să-l înțeleg mai bine.

Un surîs vesel al Charlottei fu răspunsul. Președintele aprobă din cap. Soarele intra în odaie, mîngîind dosarele prăfuite, cărțile, portretul lui Goethe de pe zid. Andrei îl privi o clipă. Domnul von Feuerbach urmărindu-i privirea spuse :

— Lumina se duce spre el, lumina pe care-o iubea atîta, pe care o chema în ceasul suprem : „Mehr Licht ! Mehr Licht !". Au fost ultimile lui cuvinte. Eram acolo. Eram prieteni din tinerețe. Sfîrșitul lui a fost senin și asemănător cu plecarea unui zeu... S-au împlinit doi ani de cînd a trecut în lumea spiritelor !...

Glasul lui tremura. Își apăsă mîna de piept, ca apucat de odurere subită. Charlotta se ridică îngrijorată, o liniști printr-o mișcare. Se schimbase la față, de-abia respira... Apoi criza trecu.

*

Cîteva zile mai tîrziu, Andrei veni spre seară. O servitoare, cu fața vicleană, îi spuse că președintele este în grădină. Andrei îl găsi așezat pe o bancă, lîngă un chioșc

de verdeață, unde înfloreau iasomia și ultimii trandafiri. Aerul era dulce și liniștit. Stelele sclipeau pe un cer aproape negru. Domnul von Feuerbach își primi musafirul cu o plăcere vădită. Vorbiră la început de toate. Apoi președintele, atingîndu-l pe mînă, spuse deodată pe un ton ironic :

— Ei bine ! Se pare că ești în cei mai buni termeni cu lordul Stanhope. Locuiești la hotelul lui, te plimbi cu el, v-ați dus împreună să-l vizitați pe Gaspar... Sînt bine informat, nu e așa ? Știu tot ce se întîmplă la Ansbach. N-ai rezistat multă vreme la puterea de cucerire a Domniei sale.

— Contele Stanhope, răspunse Andrei oarecum încurcat, s-a arătat față de mine foarte politicos, dar vă pot asigura Excelență că legăturile noastre au rămas pînă acuma la o simplă curtenie.

— Nădăjduiesc ! — spuse președintele. Totuși, mărturisesc că nu-mi prea plac aceste atenții ale lordului Stanhope pentru un băiat ca dumneata, care de-abia a ieșit de la universitate. Ele sînt cel puțin ciudate, dacă contele nu urmărește vreun interes...

— Ce interes aș putea prezenta pentru el ?

Întrebarea îl stînjenea pe bătrîn. Nu răspunse.

— Trebuia să te fi prevenit mai mult împotriva lordului Stanhope, copilul meu, șopti el. Nu i-ai arătat destulă rezervă. Am cerut corespondentului meu de la Royal Society din Londra, Lordul Aberystwyth, informații amănunțite asupra familiei Stanhope, asupra situației contelui și asupra considerației de care se bucură în țara lui Pe de altă parte, aștept vizita unei englezoaice, lady Graham, devenită prin căsătorie contesă d'Abersdorf, care mi-a scris și înainte despre el, cu rezervă. Vom dobîndi o lumină folositoare...

La auzul acestor cuvinte, Andrei Fustel nu-și putu stăpîni o oarecare nerăbdare. Președintele se arăta prea bănuitor. Lordul Stanhope era desigur cel mai nevătămător om din lume. Dată fiind apropierea locuințelor, avusese prilejul să stea de mai multe ori de vorbă cu englezul. Andrei găsise o adevărată plăcere în aceste convorbiri, iar purtările contelui îi impuneau. Fără să și-o mărturisească, era măgulit că acest mare serior stră-

in, care purta un nume istoric și care străbătuse Europa și văzuse atîția oameni și atîtea lucruri, îi căuta tovărășia.

Domnul von Feuerbach urmă :

— În ceea ce privește direct pe Gaspar, am chemat aici pe Meyer și pe Hickel și i-am luat la zor. Nădăjduiesc că deacum înainte, copilul nostru va fi mai bine tratat. De ce nu vine mai des să mă vadă ? El știe că oricînd casa mea îi e deschisă.

— Trece, se pare, printr-o criză de deprimare și de supărare. Lordul Stanhope, în vizita pe care i-a făcut-o alaltăieri, s-a arătat destul de mîndru față de el. L-a dojenit pentru niște neglijențe mărunte în purtarea lui și l-a tratat de ingrat. Gaspar s-a îmbufnat. Tăcerea tînărului, proasta lui dispoziție, l-au plictisit pe conte, care are o fire capricioasă.

— În aparență — mai mult sau mai puțin — întrerupe președintele. În fond, îl cred foarte calculat.

— Lordul Stanhope i-a spus atunci, că dacă nu se schimbă va înceta să se mai ocupe de el. La plecare a adăugat : „La urma urmei nu-mi ești nimic. Ce știu de dumneata ? M-am săturat de atîta mistere și de povești să adormi din picioare !"... Cînd am ajuns în stradă mi-a mărturisit însă că voise numai să-l sperie pe Gaspar, care ar deveni nesuferit, dacă nu s-ar arăta mai dîrz.

Domnul von Feuerbach asculta pe Andrei, fără să pară că dă prea multă atenție vorbelor lui. Cu ochii în pămînt, urmărește un gînd. Cînd tînărul tăcu, spuse :

— Dragul meu Fustel, ascultă-mă. Nu poți să te îndoiești de afecțiunea mea pentru dumneata. Ai calitățile pe care le prețuiesc cel mai mult : silința și energia. Ești pe calea cea bună pentru a ajunge un adevărat savant. Am hotărît împreună liniile principale și chiar anumite părți ale lucrării dumitale, care îți va aduce, nădăjduiesc, cinste și folos. Știi acuma ce conțin arhivele noastre ; dacă mai ai nevoie de cercetări, le voi cere ajutorului de arhivar, care mi-e devotat. Socotesc că ar fi bine să pleci de pe acum la München. Am aflat că e liberă o suplinire

de drept criminal la universitate ; asta ți s-ar potrivi de minune. Am scris adineauri ministrului, pentru a-i cere numirea dumitale.

Andrei rămase încremenit. Președintele, care altădată îl îndemnase atît de stăruitor să-și petreacă vacanța la Ansbach, îl poftea astăzi să plece numaidecît, fără un folos real, cînd jumătate din lucrarea lui era încă nepregătită.

De ce această întorsătură neașteptată ? Bunăvoința domnului von Feuerbach pentru el nu părea schimbată. I-a dat o nouă dovadă prin recomandația pe lîngă ministerul bavarez, unde era atotputernic. Care era deci pricina unei schimbări atît de neașteptate ? Legăturile lui cu lordul Stanhope ? Ar fi, desigur o meschinărie nepotrivită cu caracterul președintelui. Nu-i place că el o continuă să se ocupe de Gaspar Hauser ? Andrei i-ar sacrifica bucuras aceste relații. Fără îndoială că Hauser i-a deșteptat curiozitatea, dar dacă asta supără pe domnul von Feuerbach, atunci nu-l va mai vedea.

— Excelență — spuse el — vă mulțumesc din toată inima. Sînt fericit să-i datorez profesorului meu din Heidelberg acest post, care mă pune la dăpostul grijilor materiale. Facultatea însă nu s-a deschis și aș avea marea nevoie să mai lucrez aici o lună. Strîng acum material, care-mi va fi absolut necesar pentru lucrarea mea. În fiecare zi descopăr ceva nou. Am înaintea mea perspective pe care nu le bănuiam. Trecerea prin Ansbach va fi, astfel, drumul meu la Damasc.

Andrei nu putea să vadă fața domnului von Feuerbach, care sta aplecat și acoperit de întuneric, dar îl auzi suspinînd.

— Să dea Dumnezeu, prietene. Mai rămîi cîtva timp, dacă socotești necesar. Dar, crede-mă, nu întîrzia.

Noaptea era întunecoasă și limpede. Din pămînt se ridica o mireasmă proaspătă. Pomii își profilau frunzele pe cerul punctat cu aur. Andrei își ridică ochii și căută pe Arcturus, Orion și Vega din constelația Lirei, pe care tatăl lui i le arătase pe vremuri, cînd era copil, pe terasa din Mannheim. Președintele rupse tăcerea.

Vorbiseră despre drept, apoi, printr-o întorsătură nesimțită, despre politică. Marea fierbere, răspîndită în toată Europa de revoluția franceză din 1830, se potolise. Parisul renunțase la baricade; tronul lui Ludovic-Filip era asigurat. Polonia, căzută sub jugul cazacilor, Italia, sub acela al foștilor ei domnitori, tăceau. Dar o reacție primejdioasă părea să se pregătească în Europa centrală, împotriva ideilor de libertate. Suveranii absoluți căutau să se răzbune de spaima lor. Țarul, regele Prusiei și împăratul Australiei, pregăteau pe sub mînă o nouă Sfîntă Alianță, îndreptată împotriva monarhiei din iulie.

— Dacă vor merge prea departe — spuse domnul von Feuerbach, credincios ideilor sale din tinerețe — vor dezlănțui un cataclism în care, fatal, vor pieri. Libertatea, ca și aburul, nu se comprimă peste o anumită măsură.

Andrei răspunse cu focul vîrstei și patriei sale:

— Se va ivi un alt Napoleon, care-și va întemeia soarta pe cauza naționalităților.

— Poate! — spuse domnul von Feuerbach gînditor. Și întrebă deodată:

— Ai de curînd vești de la marea-ducesă Ștefania?

— Mama mi-a scris chiar ieri. Alteța sa e nervoasă și iese din ce în ce mai puțin.

— Mă voi duce, poate, într-o zi la Mannheim. Pot obține o audiență la dînsa?

— Principesa vă stimează foarte mult, scumpul meu maestru. Chiar mi-a spus, cînd am plecat din Mannheim, că la înapoierea mea vrea să-mi vorbească de dumneavoastră.

— Ah! exclamă președintele.

Un „Ah" straniu, mirat și neliniștitor în același timp, urmat de o scurtă gîndire.

— Tatăl dumitale a fost în serviciul marelui-duce Carol al Badenului, nu e așa, Fustel?

— Da, Excelență. După căderea Împăratului s-a căsătorit cu mama și a intrat în casa marelui-duce. Alteța sa îl iubea mult și l-a făcut intendentul său.

— Mi-ai spus că a murit curînd în urma mareluiduce.

Andrei tresări. Nu-și amintea să fi vorbit vreodată de tatăl său cu domnul Feuerbach.

— Da, e adevărat, răspunse el, a murit o lună mai tîrziu, de o congestie — așa cred. Eram prea mic atunci și n-am păstrat decît o amintire neprecisă.

— Da, așa e, repetă președintele foarte repede, de o congestie...

Ca și cum i-ar fi fost teamă de o întrebare a lui Andrei el lămuri :

— De multă vreme — e un fel de manie — mă interesez de tot ce privește curtea din Baden.

Își ridică gulerul redingotei, înfrigurat. Luînd brațul lui Andrei, părăsi banca cu greutate și sprijinit în baston, se îndreptă spre casă.

— Trebuie să intru, am încă de lucru în seara aceasta. Pe curînd, micul meu Fustel : ține-mă la curent cu ceea ce faci. Ai devenit pentru mine aproape un fiu.

Era, într-adevăr, o blîndețe părintească în glasul lui obosit, în privirea atentă a ochilor săi. Tînărul simți o impresie pe care n-o va putea uita niciodată.

— Prezentați, vă rog, Excelență, respectele mele domnișoarei von Feuerbach, spuse Andrei luîndu-și rămas bun.

— Da, da, îi va face plăcere. Charlotta are multă prietenie pentru dumneata, Fustel.

Trecînd prin casa ce părea pustie, profesorul îl conduse pe Andrei pînă la ușa din stradă. De politețe, de părere de rău că-l părăsea ? Cine știe ! Poate că să-i spună un ultim cuvînt...

— Haidem, adio, copilul meu, adio ! Vrei să-mi faci plăcere ? Nu-l mai vedea pe Gaspar și evită-l pe Stanhope.

CAPITOLUL VIII

ÎNCHIS

Michael, bătrînul valet de la „Omul Sălbatic" era plin de bunăvoință față de Andrei și adesea îi făcea mici servicii. Într-o dimineață îl anunță, la înapoierea lui în hotel, că a trecut un agent ca să-l cheme la biroul de poliție.

— Niște formalități !... spuse tînărul cu nepăsare. Oamenii aceștia n-au nimic de făcut ; trebuie să-și găsească de lucru.

Biroul de poliție era condus de locotenentul Hickel, despre care Andrei aflase că era unul dintre supraveghetorii lui Gaspar Hauser.

După o lungă așteptare într-o cameră întunecoasă, fu introdus la acest funcționar. Puternic, roșcovan, locotenentul făcea impresia unui măcelar, în uniformă.

— Dumneata ești domnul Fustel ? întrebă el fără să răspundă la salutul lui Andrei. Ești francez ? Arată-mi pașaportul dumitale.

Fără să se emoționeze, Andrei scoase din buzunar pașaportul făcut de domnul von Nathusius și-l întinse polițistului. Acesta cercetă cu atenție fiecare rînd.

— Dumneata ai obținut viza pentru München și nu pentru Ansbach. De ce nu te-ai dus la München, așa cum ai declarat ?

— M-am oprit la Ansbach din plăcere și pentru studiile mele.

— Trebuia, în acest caz, să te prezinți la poliție ca să-ți legalizezi pașaportul și să primești autorizația de a locui în acest oraș. Pretinzi că nu cunoști legile regatului ?

— Nu știam, spuse Andrei rece, că trebuie o viză pentru fiecare oraș din Bavaria. Viza pe care o aveam pentru Capitală, mi se părea de ajuns.

La drept vorbind, nici nu se gîndise la asta. De cînd cu mișcările revoluționare pornite din Franța, regulamentele bavareze, cu privire la călători, erau foarte stricte.

Locotenentul Hickel bătu în masă cu pumnul lui greu.

— Ce faci la Ansbach ? — strigă el amenințător. Andrei nu se intimidă.

— Consult arhivele Curții de Apel cu autorizația domnului președinte von Feuerbach, care-mi face cinstea să se ocupe de mine.

Tonul jandarmului coborî puțin.

— Excelența sa ? Ai fost în stare să-i înșeli bunăvoința. Vor fi cerute informații asupra dumitale la Karlsruhe, deoarece pașaportul dumitale vine din Baden. Voi supune cazul ministrului de poliție al Majestății sale, din München. În așteptarea hotărîrii, vei fi ținut la închisoare.

— Domnule, strigă Andrei scos din fire, vreți să mă întemnițați ca pe un răufăcător, pentru că am comis o greșeală în materie de pașaport ?

— Este și asta. Poate să mai fie și altceva. Cazul dumitale trebuie cercetat îndeaproape.

Sună. Un agent intră.

— Condu pe acest individ la închisoare. Să i se dea o odaie curată. Înainte, va fi percheziționat cu grijă. Orice se va găsi asupra lui, să-mi fie adus îndată. Deschide ochii Hans, sau va fi vai de tine. Nu este o afacere obișnuită.

— Domnule locotenent de poliție, dumneata comiți un ciudat abuz de putere, de care te vei putea căi. Am giranți iluștri.

— Pe cine ? Să auzim, spuse Hickel, cu pana ridicată.

Andrei era să numească pe mare-a ducesă Ștefania. Un îndemn lăuntric îl împiedică. Orice-ar spune locotenentul, afacerea nu putea fi gravă. Ar fi necuviincios să o amestec pe marea-ducesă.

— Pe cine ? — repetă Hickel, obraznic.

— Dar chiar pe domnul von Feuerbach, căruia mă voi plînge de insulta ce mi se aduce și îi voi cere cauțiunea.

— Nu te împiedic ! — spuse locotenentul. Ți se vor da cele necesare pentru scris. Vei avea grijă, Hans ! Dar mă îndoiesc că Excelența sa, lămurit asupra antecedente-

lor dumitale, se va pune chezaș pentru oameni de asemenea speță.

— Antecedentele mele? Ce insinuezi domnule? Îți făgăduiesc că vei răspunde de aceste cuvinte.

— Destul! Hans, ia-l de aici!

Andrei strînse pumnii, dar se supuse.

*

Seara, după o zi de nerăbdare, Andrei fu din nou condus în fața locotenentului Hickel. De data asta, îl aștepta cu totul altă primire.

— Binevoiți să luați loc, domnule doctor. Am ținut să vă anunț, fără întîrziere că sînteți pus în libertate. Excelența sa, domnul von Feuerbach a venit adineauri aici ca să-mi vorbească de dumneavoastră. Ați cîștigat întreaga sa stimă; răspunde de purtările dumneavoastră precum și de devotamentul dumneavoastră față de suveran. În aceste condiții, am luat asupra mea suspendarea oricărei informații în privința dumneavoastră, pentru a înlătura orice fel de bănuială ce ar putea cădea asupra dumneavoastră. Am îngrijit ca pașaportul să vă fie pus în ordine; el vă va îngădui să circulați de-acum înainte, fără piedici. Îmi rămîne să vă prezint sincerele mele scuze pentru neplăcerea ce v-a fost pricinuită și care nu stă în puterea mea s-o înlătur. Excelența sa a recunoscut-o ea însăși.

— Domnule, răspunse Andrei foarte rece, această neplăcere, ca să întrebuințez termenul dumneavoastră, mi-a fost impusă chiar de dumneavoastră. Era de ajuns să mă opriți de a ieși din hotelul meu și să trimiteți un agent la domnul von Feuerbach, spre a afla îndată ce fel de personaj primejdios sînt. Ați preferat să mă arestați pentru o viză...

— Nu era vorba numai de viză, domnule doctor.

— Mi-am dat și eu seama: pașaportul meu nu era decît un pretext.

— Nu tocmai. Dar neregularitatea lui dădea greutate denunțului al cărui obiect erați.

— Am fost denunțat? La poliție? Pentru ce?

— N-ar trebui să răspund acestor întrebări, domnule, dar doresc să mă justific în ochii dumneavoastră. De altfel, Excelența sa a fost informată. Mi-a venit o scrisoare anonimă, prezentîndu-vă ca un agent secret, trimis de comitatele din Paris, ca să semănați anarhia în Bavaria și să provocați o răscoală a populației. Veți înțelege că datoria mea era să mă asigur de dumneavoastră.

— Domnule locotenent, mă iumește foarte mult un asemenea denunț. Nu mă cunoaște aproape nimeni la Ansbach. Dacă el există, ceea ce nu sînt sigur...

— Domnule doctor !... bombăni Hickel.

— L-ați arătat domnului von Feuerbach ?

— Nu ; astfel de piese nu se comunică niciodată.

— Unui magistrat de rangul Excelenței sale ? Glumiți... Dacă există acest denunț, nu poate fi decît opera unei farse proaste, sau a cuiva care vrea să mă compromită. Cu ce scop ? Sînt francez, dar m-am născut și mi-am petrecut toată viața în Germania...

— Știu, domnule doctor...

— Iubesc această țară și cred că n-am dat nicăieri prilejul, prin purtarea mea sau prin cuvintele mele, la nici o învinuire de lipsă de respect față de autoritățile ei.

— Despre aceasta m-a asigurat și Excelența sa. Credeti-mă domnule doctor, îmi va părea întotdeauna rău.

Jandramul era vrednic de milă. Andrei avea aproape poftă de rîs. Necazul lui se risipea.

— Așadar, spuse el, pot să mă înapoiez la „Omul Sălbatic".

— Desigur, domnule doctor. Am înștiințat, pe cei de la hotel, că ați fost arestat dintr-o greșeală ridicolă. Excelența sa mi-a recomandat aceasta.

O atare atenție de amănunt îl atinse mult. Președintele s-a gîndit la toate. Ce delicateță la acest spirit nobil !

Salută pe locotenentul Hickel, care-l petrecu pînă în anticameră.

*

Andrei apucă îndată drumul hotelului. Ceasurile de închisoare îl obosiseră. Trebuie să-și schimbe hainele. După aceea, cu toate că era tîrziu, voia să se ducă

la domnul von Feuerbach ca să-și exprime recunoștința.

În vestibulul hotelului „Omul Sălbatic" Michael îl primi cu bucurie.

— În sfîrșit, ați venit, domnule Fustel ! Eram foarte îngrijorat. Mă temeam că nu vă vom revedea.

— De ce, bunul meu Michael ? Poliția a comis o greșeală pe care a binevoit s-o recunoască. Era vorba de pașaportul meu.

— A ! exclamă Michael, milordul spunea cu totul altceva.

Nu-l putea suferi pe lordul Stanhope, cu toate bacșișurile pe care le primea, pe cînd tot personalul hotelului, de la gazdă pînă la cel mai mărunt rîndaș de la bucătărie, își scoteau șapca cu respect în fața englezului, copleșindu-l cu „Domnia voastră" și „Michael îl numea „Milord' printre dinți și nu se sfia să-și bată joc de năzbîtiile lui.

— Un nobil, da — repeta el — dar un blestemat, prieten bun cu dracul.

Și își făcu semnul crucii, ca un bun catolic.

— Ce ți-a spus oare, Michael ?

— Îndată ce s-a aflat că sînteți reținut la biroul de poliție, mi-a spus că ați fost arestat din motive politice și că veți fi transportat la München. A vrut chiar să strîngă în cufăr toate lucrurile dumneavoastră, hîrtiile și rufăria, ca să lase camera liberă ; să le păstreze în odaia lui, în cazul cînd s-ar face o percheziție. M-am opus și am avut dreptate, deoarece v-ați înapoiat.

— E de neînțeles !... Contele nu putea să ghicească din ce cauză eram arestat. Și de ce se ocupa de bagajul meu ? Michael, ești sigur de toate astea ?

— Îmi amintesc întocmai cuvintele milordului. Dînsul spunea : „Francezii aceștia tineri, sînt întotdeauna cam nebuni. De cînd și-au gonit pe Bourbonii lor, nu se gîndesc decît să răspîndească peste tot dezordine. Însă, slavă Domnului, noi sîntem într-o țară în care exaltații sînt potoliți".

— E prea de tot ! murmură Andrei, încercînd să-și pună ordine în gînduri. Lordul Stanhope, mi-a arătat totdeauna o mare simpatie.

— Iată, domnule, așa mi-a spus și puteți să mă credeți, milordul nu prea mulțumit!

— Este la hotel?

O purtare atît de surprinzătoare cerea o explicație imediată.

— Nu; a plecat de abia de un ceas. Nu știu unde. E mereu pe drumuri. Dar se va înapoia. Ș-a păstrat apartamentul; de altminteri nu și-a plătit nici nota.

— Mulțumesc, Michael! — spuse Andrei strîngîndu-i mîna.

Apoi, se urcă în odaia lui.

*

Odaia era în starea pe care o lăsase de dimineață. Cu mintea preocupată, el făcu gesturile sale obișnuite. Trase perdeaua persană, acoperi focul cu cenușă și se îmbrăcă cu halatul vechi pe care-l adusese din Heidelberg. Își întoarse ceasul și-l puse pe masă. Apoi începu să umble în lung și-n lat. Călca pe pardoseala de brad, proaspăt spălată, cu un pas elastic, ca un somnambul.

Deodată, se duse de-a dreptul la dulap, unde își ținea cărțile și hîrtiile. Părea că nu fusese nimic atins. Notele de drept erau bine clasate în dosare. Cărtile mari, împrumutate de la domnul von Feuerbach, odihneau în ordine, pe policioare. Totuși, în rîndul de jos, privind de aproape...

Parcă ar fi fost mișcat un portvizit, în care-și strîngea scrisorile. Îl deschise și luă scrisorile. Erau patru de la mama lui, două de la prietenul său Hans von Zorn.

Le deschise. Un fir de praf se rostogoli sub degetul său. Îl privi din întîmplare. Nu era un fir de praf, ci un fir de tabac de prizat, foarte fin, auriu... Un fir de tabac din Florida, pe care și-l comanda lordul Stanhope.

Contele a fost aici. A scotocit în acest portvizit, a citit scrisorile.

Pentru ce?

În jilțul lui vechi, cu coatele pe masă, Andrei cugeta.

Renunțase la masă. Nu-i mai era foame. Un cîine de vînătoare, adulmecînd o pistă, nu se mai gîndește la supa

lui. Andrei de asemenea, era pe o urmă proaspătă. Citea cu luare-aminte scrisorile. Erau neînsemnate pentru un străin. Zorn îi vorbește de succesele lui feminine de la München, despre cariera lui Andrei... Doamna Fustel, într-un stil școlăresc, își povestește viața de toate zilele la Mannheim, necazurile ei casnice, ședințele posomorîte între patru ochi cu marea-ducesă.

Marea-ducesă Ștefania... Ascultînd de primul sfat al domnului von Feuerbach, cu toate că surîdea de bănuielile lui, Andrei nu-i spusese lordului Stanhope, că era finul ducesei-văduve din Baden. Scrisorile Minei l-au lămurit în această privință : atîta tot. Asta voia să afle contele ?

Fără îndoială că nu. Andrei Fustel era un personaj prea mărunt ca un om de însemnătate socială a lordului Stanhope, să se ocupe de rudele și de anturajul său. Totuși, n-a șovăit să intre la el și să-i răsfoiască hîrtiile, ca un spion de rînd, cu riscul de a fi surprins. Căuta altceva ? Cunoștea relațiile lui cu președintele. Spera să găsească ceva scris de domnul von Feuerbach ?

Contele a profitat de arestarea lui Andrei... De fapt, n-a făcut decît să profite ? Nu cumva el l-a denunțat ? Era însă destul de bine cu locotenentul Hickel, mulțumită legăturilor lor comune cu Gaspar Hauser, ca să nu fie nevoit să adreseze o scrisoare anonimă biroului de poliție. Doar din viclenie... Trebuie să fi fost între ei o înțelegere ca să scape cîtva timp de Andrei. Dar, pentru ce-i stînjenea ? De ce se temeau de el ?

Singur în noapte, în tăcere, Andrei se gîndea cu încordare.

Goethe a vorbit de „ochiul care simte, de mîna care vede". Ochiul tînărului simte acum atmosfera de dezmierdătoare fățărnicie cu care l-a învăluit lordul Stanhope. Domnul von Feuerbach îl făcuse atent din nou, cu stăruință, în ultima lor convorbire. Prevedea vreo trădare. A lăsat să-i scape cuvîntul de primejdie... Da, președintele trebuia să știe...

Lordul Stanhope îl alintase de la prima lor întîlnire ; l-a atras la hotelul lui, l-a făcut să vorbească, l-a dus

la Hauser... Urmărea un scop... Totul era uneltit în amabilitățile sale, în mărturisirile și chiar în ciudățeniile sale.

Hauser...

Pățania lui Andrei, nu cumva avea vreo legătură cu interesul pe care l-a arătat lui Gaspar ? De ce nu ? Stanhope, Hickel, președintele, sînt toți amestecați în această afacere. În jurul acestei taine vii, pare să se dea o luptă atît de încîlcită, încît nu poți deosebi pe prieteni de dușmani. Andrei, din nebăgare de seamă, s-a strecurat și el în această luptă... Îndată a primit o lovitură directă, care, fără domnul von Feuerbach, ar fi fost primejdioasă. Atins de bănuiala politică, risca șase luni pînă la un an de fortăreață, și cariera lui ar fi fost sfărîmată. Oamenii pe care-i neliniștea loveau zdravăn...

Lordul Stanhope a șters-o cu un ceas înainte de înapoierea lui. Aflînd de la Hickel, de intervenția președintelui, i-a fost teamă să nu fie demascat...

Andrei pusese ceasul să sune și sări în sus : ora zece ! Era prea tîrziu ca să-i facă o vizită domnului von Feuerbach. Se ridică și, pe dibuite, aprinse lampa.

— Să încerc să dorm ; mă voi duce mîine dimineață la președinte. Cu ajutorul lui voi vedea limpede.

*

De dimineață, se îmbrăcă. Michael veni ca de obicei să-i aducă cafeaua. Stătu o clipă de vorbă cu acest om cumsecade. Se auzeau clopotele bătînd.

— Ce este ? O sărbătoare ? întrebă Andrei.

— O sărbătoare !? Nu, domnule, răspunse Michael trist, dumneavoastră n-aveți cum să știți. Președintele a murit !

— Domnul von Feuerbach ? Ești nebun Michael ?

Valetul dădu din cap.

— A murit azi-noapte, se pare că subit. Tot orașul vorbește. Pentru el sună clopotele tuturor parohiilor. Iată, auziți clopotul mare al catedralei ? E un mare doliu pentru Ansbach, domnule...

CAPITOLUL IX

CHARLOTTA

Într-o rochie neagră, sub părul-i blond, Charlotta era palidă. „Antigona mea" spunea domnul von Feuerbach. Și Andrei găsea că avea într-adevăr noblețea Antigonei, această fată tînără care-i întinsese mîna în pragul odăii de lucru, unde murise tatăl ei, fără să aibă măcar o lacrimă în ochi.

El n-a văzut-o din ziua cînd poporul bavarez a făcut impunătoare funeraliile marelui său juris-consult. Împotriva obiceiului, Charlotta a urmat convoiul, pe jos, înconjurată de cei cinci frați, veniți în grabă din toate colțurile Germaniei. În urma lor, mergea Gaspar Hauser plîngînd ca un copil.

Andrei nu spera ca fata să-l primească atît de curînd după înmormîntare. Obiceiurile se opuneau. Venind să sune la ușa bătrînului său dascăl, înțelegea să arate că nu se îndepărtase, că rămînea atent, respectuos, recunoscător, credincios. Ea va afla, atît era de ajuns. O va revedea mai tîrziu.

Dar, pe cînd își da numele servitoarei, o ușă se deschise și domnișoara von Feuerbach păși spre el.

— Domnule Fustel, doream să-ți vorbesc. Vrei să intri ?

Vocea și înfățișarea ei se schimbaseră. Era în ea ceva neînduplecat și mecanic în același timp, un fel de asprime, pe care nu i-o cunoscuse. Nimic din spaima copleșitoare în care durerea aruncă, adesea, ființele tinere Dar paloarea asta... Părea că nu mai avea sînge în vine..

Se aflau unul în fața altuia. Jilțul președintelui, gol Hîrtii și cărți pe masa lui, ca și cum trebuia să se înapoieze. De asemenea, flori, florile pe care le iubea. Pe zid, deasupra tapiseriei decolorate, între palme, chipul olimpic al lui Goethe.

O emoție profundă îi ținu mai întîi împietriți și muți. Apoi vorbi Andrei, învingîndu-și tulburarea. Cu o sinceritate care-i tremura în glas, își mărturisi recunoștința

pentru bunăvoința pe care i-o arătase domnul von Feuerbach, admirația și respectul său pentru o astfel de viață dreaptă, nobilă și rodnică.

Ea răspunse în șoaptă :

— Vă iubea, domnule Fustel.

El tăcu și înclină fruntea.

Deodată o ridică. Charlotta von Feuerbach, îl întrebă liniștită :

— Știi de ce a murit ?

— De un atac nervos, mi s-a spus.

— Așa spun doctorii. Dar se înșală. Tatăl meu n-a murit de moarte naturală.

Andrei își strînse buzele... Ce ? ea credea... Și ea ?

Fata rosti îndată :

— A murit otrăvit. Tatăl meu a fost asasinat. Sînt sigură. O ! ! pe îndelete, cu răbdare... De mai bine de un an, sănătatea lui era atinsă și în fiecare zi puterile lui scădeau. Nebună ce-am fost ! Nu-mi dădeam seama de nimic. Am deschis ochii prea tîrziu. După înapoierea de la München. Era atît de bine atunci, vă amintiți ? Apoi grețurile, durerile interne l-au apucat din nou. Acasă vegheam. Afară, însă nu-l puteam urmări. Situația lui îl obliga să iasă des în lume. Și acolo dușmanii lui găseau prilejul nimerit.

— Ce credeți deci ? murmură Andrei.

— Că a fost otrăvi încetul cu încetul, la intervale neregulate, prin doze din ce în ce mai puternice. Era atît de desprins de grijile materiale, încît în timpul unei mese i se putea ușor amesteca în alimente, un praf sau un lichid, fără ca el să observe. În seara morții, s-a înapoiat de la o masă pe care o luase la consilierul Hoffmann, un vechi prieten. Au fost acolo cel puțin douăzeci de persoane și numeroși servitori, angajați speoial. S-a înapoiat... Nu putea să se mai țină pe picioare... Ca să mă liniștească, se plîngea numai de amețeli. S-a întins pe canapeaua aceasta. M-am dus să-i aduc o cafea. L-am găsit, zece minute mai tîrziu, alunecat pe jos. Nu și-a mai revenit. În zori, era mort.

Vocea i se stinse. Dar nu plîngea.

Niciodată nu fusese în stare să plîngă.

— Ați vorbit despre aceasta fraților dumneavoastră ?

— Îndată ce au fost aici. Înainte am tăcut. Ei au ridicat din umeri. Totuși, cel mare, Ludovic, pentru a mă liniști, a poruncit ca trupul să fie deschis, dar în mare taină, deoarece vă închipuiți că în orășelul acesta o autopsie produce scandal.

— Care a fost rezultatul ?

— Nimic hotărîtor. Organele erau sănătoase, în afară de o foarte mare iritație a stomacului, și a pilorului. Tatăl meu putea să trăiască încă douăzeci de ani... Doctorii au pus diagnosticul de paralizie nervoasă. Era poate un efect. Dar cauza ? Ei n-au căutat-o, sau n-au vrut s-o spună. Știți, domnule Fustel, arsenicul atacă centrii nervoși. Sînt sigură că arsenicul a omorît pe tatăl meu — după cum a omorît pe alții, înainte...

Ea se sculă de pe scaun.

— Sărmanul meu tată ! Atît de generos, atît de bun s-a dăruit apărării celor slabi, ajutînd pe cei nenorociți care veneau la el din toată Germania. Ah ! mișeii, nemernicii, fiindcă au putere sau titluri, pot nimici o astfel de viață, fără să fie pedepsiți !

— Pe cine bănuiți ? Vorbeați de vrăjmași, adineaori. Ce vrăjmași avea domnul von Feuerbach, dînsul, care era respectat de toată Europa ?

— Mă întrebați ce vrăjmași ? Pe aceia ai lui Gaspar Hauser ! Tatăl meu s-a ocupat prea mult de el, știa prea multe lucruri — lucruri grave, îngrozitoare ; — el a descoperit ceea ce aceste personaje puternice aveau prea mult interes să ascundă. A murit din pricina aceasta, domnule Fustel ! Erau convinși că, în ziua cînd va dezlega taina originii lui Gaspar, nimic nu l-ar fi împiedicat s-o dezvăluie lumii. Avea un caracter atît de integru, atît de cinstit, încît nici o considerare, nici o amenințare, nici o rugăminte n-ar fi fost în stare să-l oprească.

— Credeți că ajunsese să cunoască adevărul asupra filiațiunii lui Hauser ?

— Da, adevărul. Chiar moartea lui o dovedește. El pătrunsese taina... Îi mai lipseau cîteva dovezi, dar era destul de dîrz și de ager spre a le strînge curînd. Atunci, ar fi vorbit. Înțelegeți, domnule Fustel ?

— Înțeleg ! — spuse el.

Andrei nu mai avea nici o îndoială. Durerea Charlottei von Feuerbach, dacă o încorda ca pe un arc, nu-i turbura mintea ; vedea limpede. Dacă președintele devenise primejdios pentru liniștea sau onoarea criminalilor, împotriva unei astfel de conștiințe nu era decît o scăpare : moartea. Și a murit.

— Poliția a ridicat de aici o trăsură încărcată cu hîrtii, din ordinul ministrului, deoarece tata, ca președinte, exercitase înalte funcțiuni de stat. Tot ceea ce se referea la Gaspar a fost astfel ridicat. Mă așteptam și am ascuns rezumatul anchetei, un memorandum, pe care tatăl meu îl scrisese în ultimele zile ale vieții sale și asupra căruia punea un deosebit preț. N-am înștiințat pe frații mei, care l-ar fi înmînat, fără îndoială, autorităților... Am să ți-l încredințez dumitale.

— Mie ?

— Puțin înainte de sfîrșit, poate-l năpădea o presimțire, tatăl meu mi-a spus arătîndu-mi acest caiet : „Dacă mi se întîmplă vreun accident, acest memoriu trebuie să ajungă în mîinile lui Andrei Fustel. Va lua cunoștință de el și-l va folosi cum va crede de cuviință".

— E o mare cinste pentru mine ! — spuse Andrei, palid de emoție. Nădăjduiesc să mă arăt demn de ea.

— E, de asemenea, domnule Fustel și o mare răspundere, deoarece vei afla un secret de stat care a nenorocit pînă acum pe cîțiva... Tatăl meu însă avea încredere în dumneata și eu de asemenea... Dumneata ești, acum, singurul care ai putea face așa ca jertfa tatălui meu să nu fi fost de prisos ; iar în așteptarea zilei cînd se va face dreptate lui Gaspar, — poate să fie încă departe —, să-l sprijini, să-l aperi. Are mare nevoie. Cred că asasinii se vor întoarce, de-acum înainte, împotriva lui.

— Voi veghea asupra lui Hauser ! spuse el cu seriozitate. Dar pe dumneata, te rog să fii prudentă !

Pusese multă duioșie în aceste cuvinte.

— Aș ! nu prețuiesc nimic în ochii lor ; o femeie...

— Acest memoriu nu e cunoscut de nimeni ?

— Numai de mine. Nimeni nu-i bănuiește existența. Așteaptă-mă o clipă, mă duc să-l caut.

Ea se înapoie îndată, ținînd un mic caiet, îmbrăcat în pînză verde. Îl întinse lui Andrei, cu o mînă care nu tremura.

— Ultimele rînduri au fost scrise de tatăl meu în ajunul morții sale. Ascunde-l sub haina dumitale ; casa e supravegheată și dumneata de asemenea.

— Nu mă îndoiesc, spuse Andrei. Dacă mi-am păstrat libertatea o datorez domnului von Feuerbach.

Pe scurt, el povesti pățania și intervenția imediată a președintelui.

— Săracul tata ! Nu mi-a vorbit de asta. De altminteri, nici n-a avut cînd. Cîteva ceasuri mai tîrziu, odihnea țeapăn și rece. Dumneata trebuie să fi fost în ultimele sale gînduri.

Ea vorbea cu o blîndețe neașteptată, ce deșteptă în sufletul lui Andrei un sentiment curat, de devotament. Liniștea și, dacă ar fi putut, chiar viața, era gata să le dea pentru împlinirea operei maestrului său, pentru a-l răzbuna, pentru ca această fată să fi putut, într-o zi, să-și destindă mîinile încleștate și să zîmbească.

Ea adăugă :

— Lordul Stanhope e un nemernic ! L-am urît întotdeauna, din instinct. Memoriul tatălui meu te va lămuri asupra lui, domnule Fustel. Citește-l, cînd vei fi la dumneata în odaie, cu zăvorul tras și cînd nici o vizită n-ar putea să te surprindă. Dacă ai nevoie de vreo deslușire, pot să ți-o dau. Tatăl meu m-a ținut la curent cu aproape totul. I-am servit adesea ca secretară, ți-a spus-o... Dar să nu vii aici decît noaptea, cînd doarme servitoarea. Nu mă încred în ea ; nu mă mai încred în nimeni. Din stradă, să bați ușor de două ori în fereastră. Lucrez sau citesc, totdeauna, în odaia asta. Îți voi deschide. Nimeni nu va ști că ne-am văzut. Trebuie, nu atît pentru mine, cît pentru dumneata. Partida care se joacă e strînsă. Noi sîntem singuri și avem de-a face cu oameni care nu s-au dat și nu se vor da în lături din fața nici unei crime. Doamnule Fustel, ia seama...

Andrei nu se gîndea deloc la primejdia despre care vorbea Charlotta ; se gîndea numai că avea s-o revadă, în ciuda doliului ei și a constrîngerilor. Era fericit de încrederea și prietenia ce i-o arătase.

Își strînseră mîinile.

Andrei plecă. Ea îl urmări cu privirea, din dosul geamului. Înainte de a trece de colțul străzii, tînărul se opri și privi casa o clipă. Pe fața Charlottei trecu o umbră de părere de rău și de teamă. Ceea ce purta Andrei în buzunarul hainei era poate sentința lui la moarte.

„Sărmanul băiat!"

Tremura. Se încordă din nou. Era de rasă veche și viteză. Dorința tatălui ei fusese îndeplinită. Trebuia.

Rămase, totuși, mult timp sprijinită în coate, cu capul în mîini, la masa deasupra căreia președintele von Feuerbach se aplecase, ani și ani de-a rîndul.

CAPITOLUL X

MEMORANDUM

Dedicat reginei-văduve Carolina a Bavariei, soția defunctului mare-duce Carol al Badenului, memoriul președintelui von Feuerbach cuprindea treizeci de pagini, cu o scriere foarte citeață, doar uneori cam strînsă, mai ales spre sfîrșit. Stilul său era stilul limpede și precis al legislatorului.

Prima parte descria sosirea lui Gaspar la Nürnberg, diferitele lui interogatorii, încercarea de asasinat în care era să-și piardă viața. Ea cuprindea, în anexe, numeroase mărturisiri despre care președintele nu-i vorbise niciodată lui Andrei și care dovedeau cu cîtă stăruință se legase de această dureroasă problemă.

„Copilul, care a fost ținut atîția ani închis, trebuie să fie vlăstarul legitim al unei familii mari. Spun legitim: dacă ar fi fost un bastard n-ar fi fost îngropat de viu. Sînt mijloace mult mai simple spre a împiedica pe un copil din flori să-și cunoască paternitatea.

Pentru a se fi purtat astfel cu Gaspar, interese mari trebuie să fi fost legate de prezența sau de dispariția lui. Atentatul de la Nürnberg dovedește că voința dușma-

nilor săi nu s-a schimbat; voința de a-l îndepărta de pe scena lumii, a rămas aceeași ca pe vremea întemnițării sale. Această crimă neizbutită, nu putea să fi avut ca mobil ura sau răzbunarea împotriva unei ființe atît de tinere și nevătămătoare. Au vrut ca Hauser să dispară în 1829 — și de data aceea definitiv — deoarece curiozitatea publică era atrasă către ei; pe de altă parte ancheta începută de autorități cinstite asupra deținerii sale și încercările practice de a-i deștepta amintirile trebuie să fie neliniștit din ce în ce mai mult pe cei vinovați, amenințați să fie astfel descoperiți.

Copil dintr-o familie mare, am spus-o înainte. Dar ce se înțelege prin „familie mare"? Trebuie să ne mărginim la o descendență distinsă, sau să ducem mai sus bănuielile? Pare îndoielnic ca persoane de o condițiune oarecare să fi recurs în plină zi la un asasinat îndrăzneț și brutal. Beneficiarii acestei îndelungate uneltiri aveau, cu siguranță, o putere care-i punea la adăpost de orice pedeapsă.

Toate împrejurările referitoare la Gaspar duc la presupunerea că era născut dintr-un neam princiar și că o conspirație criminală l-a făcut să treacă drept mort, pentru a lăsa cîmpul liber moștenitorilor. În acest caz, n-ar fi fost de ajuns o simplă răpire, din pricina însemnătății politice a copilului; era nevoie de o moarte, care să treacă drept adevărată.

Gaspar Hauser avînd astăzi, după constatările medicale, între douăzeci și douăzeci și doi de ani, am cercetat, pentru a duce la capăt această ipoteză, ce familie princiară din Europa a pierdut — aproximativ în perioada 1811—1813 — un copil mic. Nu e decît una, spune „Almanahul Gotha", și anume: Casa din Baden.

Din căsătoria marelui-duce Carol al Badenului cu *principesa Ștefania, s-a născut un moștenitor frumos și voinic la 29 septembrie 1812, care s-a stins la 16 octombrie, în același an, în condițiuni ce — în studiul scrupulos al faptelor — par deosebit de suspecte. Mărturisirile pe care le-am cules dovedesc că boala micului prinț a fost subită. Doica lui plecase, cîteva ceasuri, lăsîndu-l perfect sănătos. La înapoiere, a găsit ușa odăii încuiată*

și a fost oprită să intre, sub cuvînt că medicii dau îngrijiri copilului. Marea-ducesă Ștefania era în pat, încă suferindă. Doica a vrut s-o înștiințeze, dar în aceeași clipă i s-a anunțat moartea tînărului prinț. Nici ea, nici marea-ducesă n-au putut să vadă micuțul lui trup. Autopsia a fost făcută de un medic străin, care nu-l văzuse niciodată viu și chiar în aceeași seară a fost transportat în cavoul familiei, la Pforzheim.

Aceste amănunte mi-au fost destăinuite de o persoană pe care o îndatorasem, contesa Benzel-Sternau, și care fusese, pe vremea aceea, la curtea din Baden. Doica nu mai trăiește de cîțiva ani, așa că nu mi-a fost cu putință să controlez aceste afirmații grele.

Dar, am întîlnit, anul trecut, la Rastatt pe doctorul Kremer, care fusese în 1812 consilierul intim și medicul obișnuit al marelui-duce Carol. La întrebarea mea, mi-a declarat (rugîndu-mă să-i păstrez secretul) că n-a fost admis lîngă copilul bolnav, cu tot dreptul pe care i-l dădeau funcțiunile sale oficiale și a fost înlăturat chiar de la autopsie. L-au trecut totuși, prezent pe actul de îngropare. A protestat cu tărie în fața mea, împotriva acestei înșelăciuni, care — credea el — a fost comisă cu un scop anumit.

Casa din Baden prezintă particularitatea că, alături de ramura legitimă a Zochringenilor, s-a ridicat o ramură puternică, ieșită din căsătoria morganatică a marelui-duce Carol-Frederic cu baroana Geyer, numită în 1796 contesă Hochberg. În cazul cînd ramura directă ar fi fost lipsită de urmași de parte bărbătească coroana ar fi revenit fiilor născuți de contesă, în virtutea legii salice. Atotputernică la curte, ambiția și intriga în persoană, contesa von Hochberg era femeia care nu se da înlături de la nimic pentru a-și aduce urmașii la putere... Începînd din 1812, decesele se țin lanț în ramura directă: întîi copilul născut la 29 septembrie, apoi un alt băiat, născut la 30 aprilie 1816, care n-a trăit decît un an și a murit în două ceasuri. La 23 mai 1817, margraful Frederic, ajuns moștenitor, muri la rîndul lui. Și un an după aceea, marele-duce Carol, soțul Ștefaniei, se stinse și el de o boală misterioasă: arsuri de intestine, fiori cu

spasme, înăbușiri. Margraful Ludovic, ultimul din Zochringen s-a urcat atunci pe tron. Era amantul contesei Hochberg și se spune că-i făgăduise să nu se căsătorească niciodată. Astfel, la moartea lui, în 1830, coroana trecu pe capul celui mai mare din Hochberg, Leopold, astăzi domnitor.

Cele două obiecțiuni principale ce pot fi aduse teoriei mele sînt combătute cu argumente puternice :

1. Dacă Gaspar e micul prinț al Casei de Baden, căruia i s-ar fi substituit, în 1812, un copil muribund, de ce a fost lăsat în viață și s-au mărginit să-l țină închis ?

Voi răspunde că micul prinț, în mîinile contesei von Hochberg — care trebuie să-l fi pus sub paza unui servitor de încredere — era o amenințare și o garanție față de margraful Ludovic. Aceasta era silit, astfel, să-și țină făgăduiala de a nu se căsători. Dacă ar fi întemeiat o familie, îndepărta de la tron ramura von Hochberg și atunci moștenitorul legitim putea fi scos din ascunzătoarea lui, spre a pune pe margraful Ludovic, ajuns mare-duce, în poziția de uzurpator.

2. De ce a fost pus în libertate, în 1828 ?

Diferite motive par deopotrivă admisibile :

a) Păzitorul poate să fi fost cuprins de teamă, sau să fi simțit o milă tîrzie. Contesa Hochberg murise de cîțiva ani, și spiritul ei, de nepotolită ambiție, încetase să însuflețească pe autorii conspirației.

b) Această punere în libertate nu se trăgea, oare, din sistemul de șantaj pregătit marelui-duce Ludovic, care pe vremea aceea dizgrațiase aproape — desigur sub imperiul remușcărilor — pe fratele său vitreg și moștenitor, pe margraful Leopold, șeful Hochbergilor ?

c) În sfîrșit, se credea că, fiind slăbit de trup și de minte prin închisoare, fără amintirea primei lui copilării, neștiind nici măcar să vorbească, tînărul va deveni cu totul și pentru totdeauna nevătămător în rîndurile unui regiment. Presupus fiu de soldat, ajungînd soldat el însuși, dispărea în mulțimea anonimă a trupei. Era declasarea lui, înmormîntarea lui definitivă, de o mie de ori mai sigură decît odiosul cavou, care putea oricînd să fie descoperit printr-o întîmplare, sau prin vreo tră-

dare. Nimeni nu s-ar fi dus vreodată să caute pe prințul legitim al Badenului sub uniforma unui călăraș bavarez. Socoteala aceasta era să reușească. Din nenorocire, zgomotul prea mare, ridicat în jurul pribeagului de la Nürnberg, minînd planurile conjuraților, i-a împins la asasinat. De unde atentatul din octombrie 1929. E o întîmplare că n-a reușit.

Teza care face din Gaspar Hauser pe fiul mareluiduce Carol primește o confirmare ciudată prin interesul neobișnuit pe care lordul Stanhope îl arătă, de trei ani, copilului nostru găsit. Am crezut la început — ca toată lumea — în mișcarea spontană a unui spirit bizar, dar binefăcător. Dar dovezile de afecțiune extravagantă și chiar echivocă, banii, darurile cu care-l copleșea, dorința vădită de a se face în felul acesta stăpîn pe sufletul tînărului, scopul hotărît de a pune mîna pe el prin adoptare, vrăjmășia arătată de Domnia sa tuturor acelora care se îngrijeau de Gaspar și îi erau sincer atașați, ca domnii Binder, Daumer, von Tucher, în ultimul timp eu însumi, în sfîrșit și mai ales încăpățînarea pe care o punea, vroind să dovedească filiațiunea ungară a lui Hauser, mi-au dat nespus de mult de gîndit.

Am ținut să mă informez asupra acestui personaj, iar pe măsură ce primeam vești despre el, această datorie mi se părea din ce în ce mai însemnată. Am fost, astfel, împins să fac demersuri, ce-ar putea fi găsite indiscrete, dar al căror rezultat era limpede: lordul Stanhope se făcuse, contra plată, agentul acelora care l-au lipsit pe Gaspar de familie și de nume și care căutau, cu orice preț, să-l împiedice de a le regăsi.

Prin doamna von Abersdorf (născută lady Graham) am aflat că lordul Stanhope, după o viață din cele mai furtunoase, se găsea într-o poziție foarte încurcată. Cartofor, desfrînat, desconsiderat de propria lui familie, în proces cu tatăl său, ținut la distanță de soția sa și de cei doi copii ai săi, a venit în Germania ca reprezentant al societăților metodiste engleze și pentru a căuta bani. El, care trăia la Londra de pe urma femeilor cu moravuri ușoare, nu s-a temut să se facă editorul și vînză-

torul ambulant al Cărților Sfinte. Era gata să întreprindă orice pentru cine îl plătea cu un preț bun.

De la întîia lui apariție la Nürnberg, la 22 octombrie 1829, cinci zile după atentatul săvîrșit împotriva lui Gaspar, lordul Stanhope, căruia puțin timp înainte părea să-i lipsească necesarul, era înzestrat cu scrisori de credit pentru sume foarte mari. Aceste scrisori proveneau de la casele de bancă din Frankfurt și Karlsruhe, mai cu seamă din acest ultim oraș, de la domnul Solomon Haber, bancherul curții din Baden. Lordul Stanhope, pentru a-și afișa bogăția, a depus aceste scrisori de schimb la bancherul Merkel din Nürnberg, împotriva obiceiului curent, de a fi păstrate în stăpînirea creditorului, pînă în clipa cînd se servește de ele. În loc să le transforme în bani la scadență, el se mulțumea să ceară pe ele din cînd în cînd avansuri, ca și cum ar fi fost ținut să dea socoteală de folosirea lor. Aceste fapte mi-au fost confirmate de domnul Merkel, o cunoștință veche a mea, care găsea foarte ciudate procedeele lordului Stanhope.

Supravegherea la care l-am supus, fără știrea Domniei sale, a dovedit că se ducea adesea fie la Nürnberg, fie la Karlsruhe, unde părea să fie în legături intime cu margraful Wilhelm al Badenului (fratele marelui-duce regent) și cu maiorul Hennenhofer, fost șef al poliției secrete din Baden. După aceste convorbiri, lordul Stanhope reapărea lîngă Gaspar și de fiecare dată potrivea o uneltire nouă pentru a pune mîna pe el. Încercarea de adoptare, pe care a amînat-o pînă acum, era cea mai nerușinată, deoarece are doi copii — și legea engleză interzice părinților cu familie să adopteze.

Lordul Stanhope a avut cea mai proastă înrîurire asupra lui Gaspar și l-ar fi pervertit cu totul, dacă firea bună a adolescentului și sila înăscută pentru vin, nu i-ar fi stat împotrivă. Unealtă vicleană a dușmanilor lui Gaspar, acest aventurier de înaltă obîrșie pare un pericol statornic pentru liniștea și libertatea lui... nu îndrăznesc să spun mai mult. Am păstrat, totuși, menajamente față de englez, gîndindu-mă că dacă cei care-l foloseau, îl vedeau descoperit, l-ar fi înlocuit îndată printr-un alt

agent, asupra căruia aș fi avut — poate — mai puține motive de atac. Pe acesta îl cunoșteam și puteam să-l dau de gol la timp.

Am reînoit, în ultima vreme, legături afectuoase și de încredere cu unul din foștii mei elevi de la Heidelberg, domnul Andrei Fustel, finul marei-ducese Ștefania, care, la sosirea lui la Ansbach, s-a interesat, fără nici un scop hotărît, din cazul Hauser. Lordul Stanhope s-a legat îndată de el, a încercat să-l învăluie și să-l ademenească. — Nu pare să reușească, așa că va încerca desigur să-l compromită. Dar nădăjduiesc să-i dejoc planurile și să-i comunic domnului Fustel taina mea, ceea ce n-am făcut pînă acum, nu pentru că m-aș fi îndoit de curajul sau de discreția lui, ci fiindcă mă tem că voi atrage asupra capului său o primejdie, a cărei însemnătate n-o va cumpăni îndeajuns. Ar trebui ,totuși, să mă hotărăsc. Sînt bătrîn, sănătatea mea scade. Dacă voi dispărea trebuie să-mi urmeze un om de inimă, care să pătrundă taina acestui groaznic șir de nelegiuiri și, cruțînd interesele persoanelor ilustre — a căror onoare este în joc — să facă, în sfîrșit, dreptate acestui nenorocit copil. Această sarcină, din motive pe care le va descoperi destul de curînd nu se potrivește nimănui mai bine decît fiului lui Gerard Fustel.

La punctul unde am ajuns, identitatea lui Gaspar cu fiul legitim al marelui-duce Carol și al marei-ducese Ștefania, declarat mort la 16 octombrie 1812, îmi pare vădită; aș răspunde în fața suveranilor mei și a lui Dumnezeu. Un singur gol — cu adevărat însemnat — rămîne de împlinit în urzeala pe care am țesut-o; descoperirea locului unde a fost ascuns Gaspar și aceasta, vizitîndu-se metodic regiunea de Nord a Marelui Ducat al Badenului și împrejurimile Nürnberg-ului, întrebînd oamenii de la țară, etc.

Socotesc să însărcinez cu această cercetare pe domnul Fustel, care poate să se deplaseze mai ușor decît mine și mai în taină.

Anselm von Feuerbach.

Notă: „Cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît cred că maiorul Hennenhofer a jucat un rol hotărîtor în toată afacerea aceasta. E un personaj primejdios. Fost ofițer de ulani, el a însoțit pe marele-duce Carol la Congresul de la Viena în 1814 (marele-duce a fost victima unei încercări de otrăvire, care n-a fost niciodată lămurită), intim al margravului Wilhelm, prinț pervertit și fățarnic, Hennenhofer s-a impus ministrului-președinte, domnul von Berstett și, înnobilat, a ajuns la funcțiuni înalte. El a condus poliția marelui ducat. Din motive necunoscute, a ieșit de timpuriu la pensie și locuiește, vara, la Mahlberg. E văzut adesea la Karlsruhe, unde și-a oprit o locuință. Își păstrează intrările la curte și pe lîngă guvern. Secțiunea Afacerilor Străine i-a încredințat misiuni însemnate în două rînduri. Lordul Stanhope a petrecut trei zile, anul trecut, la Mahlberg. Ar trebui căutat în partea aceea.“

*

Andrei sfîrși citirea memoriului cu fruntea muiată de sudoare. I se părea că aude chiar vocea bătrînului magistrat, mort pentru că a urmărit dreptatea.

— Un suflet mare! — spuse el închizînd caietul, știința și gloria l-au lăsat omenos. Vai! de ce n-a vorbit mai curînd! Fata lui și cu mine l-am fi apărat mai bine...

Andrei nu se mai îndoia că președintele ajunsese să descopere adevărul. Din acest memorandum îngrijit, serios, ale cărui cuvinte au fost toate cîntărite, izbucnea pentru el o strălucitoare și năvalnică lumină. Vedea goluri în raționamentul domnului von Feuerbach; poate chiar unele deducții, în privința lordului Stanhope, îi păreau riscante. Chestiunea scrisorilor de schimb — de pildă — avea ea însemnătatea pe care i-o dădea președintele? Legăturile lui cu margaful Wilhelm, cartofor și beției, puteau fi altfel explicate decît prin nevoia de a plănui acțiuni criminale. Dar, erau amănunte. În esență: identitatea lui Gaspar Hauser cu fiul cel mare al Ștefaniei era stabilită. Andrei era convins că președintele nu se înșelase asupra acestui punct. Da, Gaspar fu-

sese într-adevăr victima mîrşavei ambiţii a unei femei, ai cărei complici urmăreau şi după moartea ei, aceleaşi scopuri, din motive de stat, fără şovăire în faţa crimei...

Gaspar Hauser nu era un vagabond, un aventurier îndoielnic, care-şi procura bani din mila publică ; el era vlăstarul celei mai vechi case princiare din Germania. El avea un nume, o familie, o moştenire. Orfanul Europei avea o mamă. „Scumpă alteţă, închisă în fortăreaţa din Mannheim, copilul tău nu este mort, soarta ta nu e pecetluită ! Vei ieşi din doliu, vei scăpa de spioni, vei reîncepe să trăieşti." Ce bucurie va avea ! Ea care pierduse totul, care nu mai nădăjduia nimic !... căci desigur nu şi-a închipuit niciodată că acel tînăr misterios, a cărui aventură de-abia o cunoştea din ziare, ar fi putut avea ceva comun cu întîiul ei născut, dispărut atît de timpuriu şi într-un chip atît de straniu... Totuşi, Minna Fustel spusese fiului ei că principesa era mai tristă de cîţiva ani. Lucru mai ciudat, ea voia să-i vorbească lui Andrei de domnul von Feuerbach. Poate ştia că el servea de tutore lui Gaspar. Se gîndise oare că ar fi vreo uneltire ? Nu ! nu e cu putinţă... Dar spiritul ei a fost izbit de un fel de presimţire, străbătut de o licărire nehotărîtă şi de scurtă durată. Acum, cînd domnul von Feuerbach nu mai era, va fi el, Andrei, micul ei protejat, care, printr-un capriciu al soartei, ca o răsplată a binefacerilor ei, îi va reda copilul. Duşmanii lui Gaspar au avut dreptate cînd au ghicit, de la început, în el, un adversar. Ei au crezut că prin gonirea lui din Mannheim, vor tăia singura legătură, care rămăsese între marea-ducesă şi lumea din afară. Dar soarta tulbură cum îi place socotelile oamenilor. Întîmplarea, care făcuse pe Andrei să se oprească cîteva ceasuri la Ansbach, l-a dat ca moştenitor şi confident bătrînului său profesor, zădărnicind astfel asasinatul preşedintelui...

Rămase pe gînduri. Apoi, un gînd străbătu prin toate celelalte care mişunau în mintea lui. Se desprindeau trei rînduri din memorandum, pe care nu le înţelegea !

„Această sarcină, din motive pe care le va descoperi destul de curînd, nu se potriveşte nimănui mai bine decît fiului lui Gerard Fustel".

Ce a vrut să spună domnul von Feuerbach ? Făcea aluzie la devotamentul arătat stăpînilor săi de fostul aghiotant de gardă ? Fără îndoială ! Dar cuvintele „Din motive pe care le va descoperi destul de curînd..." nu se aplicau. Ele cuprindeau o amenințare.

O bătaie ușoară în ușă îl făcu să tresară, împrăștiindu-i gîndurile. Andrei puse memorandumul în sertarul mesei și se duse să deschidă. Michael îi întinse un mic pachet și o scrisoare. Ea purta ștampila poștei din Mannheim. O scrisoare autografiată a marei-ducese.

„Am primit cu plăcere veşti de la dumneata, dragul meu Andrei, dar să-ți spun sincer nu mă așteptam să-mi vină din Ansbach. Ce faci acolo ? Lucrările dumitale, arhivele — știu bine — mi-ai povestit asta. Dar simt că e un pretext. Trebuia să fii, de multă vreme, la München. Cumnata mea Carolina s-a înapoiat ; ea mi-a scris că este gata să sprijine interesul ce ți-l port. Trebuie însă să-i dai prilejul.

Finule, ești într-adevăr pe cale să-ți strici afacerile. Nimic însemnat nu te reține la Ansbach. O dragoste trecătoare, poate. Nu-ți compromite pentru așa ceva viitorul. Gîndește-te mai întîi la situația dumitale ! îți vorbesc cu experiența unei femei bătrîne ; mă vei înțelege.

Am primit, acum cîteva zile, vizita contelui Stanhope, pe care-l întîlnisem, pe vremuri, la Karlsruhe. Trecînd prin Mannheim a ținut — spunea el — să-mi prezinte omagii. Acest lord este printre cei mai distinși și amabili. Mi-a vorbit de dumneata cu simpatie, lăudînd neîncetat inteligența și ținuta dumitale. Dar și dinsul socotește că îți pierzi vremea la Ansbach. (Vezi că toți cei care țin la dumneata sînt de aceeași părere ?). Contele a împins atenția binevoitoare într-atît, încît a dorit să cunoască pe mama dumitale, căreia i-a făgăduit să se intereseze de dumneata și să te introducă în lume. Biata Minna radia de fericire. Cînd i se vorbește de fiul ei !...

Ține-mă la curent cu lucrurile dumitale și anunță-mi plecarea la München ! Ai, poate, nevoie de bani ? Iată un bon de 3000 de fiorini, depuși la domnii Friedmann, bancheri din Ansbach, ce-ți vor îngădui să ții un rang onorabil în capitala Bavariei.

Îți trimit o bombonieră, care aparținea soțului meu și pe care regina Carolina mi-a cerut-o pe timpuri. I-o vei duce, din partea mea, în amintirea fratelui ei. Va fi o foarte bună introducere pe lîngă dînsa.

Crede, dragul meu Andrei, în sincera mea afecțiune.

„Ștefania-Napoleon".

— Sărmana principesă, sărmana mamă ! murmura Andrei. Stanhope a învălui-to și pe dînsa în rețeaua lui Dacă ar fi fost nevoie de o dovadă mai mult, că președintele descoperise adevărul, iat-o. Îi supăr aici. Ei țin să părăsesc Ansbachul. Voi rămîne, deci ! Voi veghea asupra lui Gaspar. Voi încerca să fac pentru el puțin din ceea ce ar fi făcut domnul von Feuerbach. Cariera mea va fi compromisă ? Aș ! am timp să mă gîndesc la ea, sînt tînăr și viața e lungă. Vom vedea mai tîrziu dacă marea-ducesă mă va învinui că am rămas la Ansbach, împotriva ordinelor ei.

Andrei era foarte liniștit, stăpîn pe el. Luă pachetul, care atîrna ușor, și găsi în el o cutie de baga simplă, dar de o lucrătură frumoasă franțuzească. Capacul era împodobit cu portretele marelui-duce Carol și Ștefaniei, așezate față în față.

— Ce femeie delicată, atît le gingașă în bunăvoința ei ! Trimițîndu-mi acest dar pentru regina Carolina, credea că mă va obliga să plec. Voi găsi o scuză. Acești 3000 de fiorini, care n-ar fi avut nici o întrebuințare ieri, sînt astăzi binevenițî. Voi avea nevoie de bani.

Își puse cecul în portvizit și cutia în buzunar.

CAPITOLUL XI

UN ALT GASPAR

Mai întîi trebuia să-l revadă pe Hauser. Andrei se temea că nu-i va putea vorbi în libertate, la Meyer. Se duse, deci, să-l aștepte la ieșirea lui de la grefa Curții de Apel, unde lucra în fiecare zi pînă la ora cinci.

Așteptă cu o emoție pe care nu și-o putea stăpîni. Tot frămîntînd în minte termenii memorandum-ului, s-a ivit în el o nevoie neapărată de a cerceta, de a ști. Credința în teoria domnului von Feuerganh, asupra obîrșiei lui Gaspar, nu se clintise. Dar examinînd-o cu sînge rece, îi mai lipseau încă multe elemente solide pentru a deveni un instrument public de convingere. În unele părți, teoria se baza pe simplă intuiție. Trebuia completată, întărită, printr-o recoltă de fapte. Trebuia mai cu seamă — chiar președintele a sugerat-o — să se descopere cele două verigi principale care lipseau : locul unde a fost ținut închis copilul și temnicerul lui. Numai atunci lanțul ar fi fost întregit, iar pentru Gaspar ar fi sunat ceasul să-și revendice starea civilă.

Hauser apăru în curte și se îndreptă spre poartă. Era singur ; mergea detul de încet, ca și cum ar fi păstrat o ușoară stingherire în umblet. Pălăria lui de catifea cenușie era așezată puțin pe ceafă. Părea adîncit în gînduri.

Cînd zări pe Andrei, clipi din pleoape. La început, grăbi pasul. Dar, aruncînd repede o privire în jurul lui, își reluă o înfățișare adormită.

Spuse bună ziua lui Andrei, fără să arate surpriză sau plăcere. Totuși, privirea lui deveni mai ageră și obrajii i se îmbujorară.

Parcul orașului, grădina frumoasă și umbroasă, aproape întotdeauna goală, își înălța frunzele în cealaltă parte a pieții.

— Nu îndrăznesc să întîrzii astăzi ! — spuse încet Gaspar. Trebuie să fiu în zece minute la domnul Meyer.

Soldatul pensionar, pe care-l vezi în urma mea, este însărcinat să vegheze ca să nu mă abat din drum. Vino cu mine acasă. Cred că domnul Meyer a ieșit ; vom putea sta de vorbă.

Merseră împreună pe Capuzinergasse și Theaterstrasse, spre locuința lui Meyer, schimbînd cîteva cuvinte fără însemnătate. Din cînd în cînd, Gaspar se uita înapoi.

În pridvorul casei, întîlniră pe doamna Meyer, care nu binevoi să răspundă la salutul lui Andrei și se închise, bombănind, în bucătărie.

— Locuiesc acum la al doilea etaj, spuse Gaspar pe scară ; domnul Meyer mi-a dat altă odaie.

Era mai de grabă un pod decît o odaie. Pereții spoiți cu var, un pat de campanie, o masă de brad, două scaune de paie. Dar de la fereastra strîmtă, se putea avea o priveliște întinsă asupra orașului.

— De ce te-au urcat aici ? — întrebă Andrei.

— Domnul Meyer mi-a spus că trebuie să mă obișnuiesc cu o viață simplă. Se pare că este dorința lordului Stanhope. Am schimbat odaia, la două zile după moartea domnului von Feuerbach.

Se duse la ușă, o întredeschise, apoi o închise fără zgomot.

— Sîntem singuri — spuse el.

Fața lui se lumină. Se apropie de Andrei și mărturisi cu un fel de bucurie sfioasă :

— Sînt mulțumit că ai venit, sînt mulțumit. Nu mai văd pe nimeni acum, decît indiferenți sau oameni de care mă tem. Sînt singur de tot. Iar domnul von Feuerbach nu mai e aici ca să mă sprijine.

O lacrimă îi alunecă dea- lungul obrazului. Sta în picioare, lîngă fereastră. Andrei îl privea cu atenție. „Nu seamănă prin nici o trăsătură cu marea ducesă, se gîndea el. Poate părul..."

Gaspar întrebă :

— Ce face domnișoara von Feuerbach ? N-am văzut-o de la...

— E plină de curaj, spuse scurt Andrei. Doliul o împiedică să iasă, dar nu te uită. Se interesează de dumneata, tot ca în trecut.

Gaspar suspină.

— Domnul von Feuerbach, urmă el, ca și cum și-ar fi înnodat gîndul cu altul dinainte, domnul Feuerbach... spuneam că era aspru, dar nu e adevărat. Venea des la mine. Îndepărta pe Meyer, se așeza cu bastonul între genunchi și-mi vorbea cu blîndețe. Mă întreba despre studiile mele, îmi aducea cărți. Iată ultima carte : „Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister". Citesc din ea cîteva pagini în fiecare seară, în amintirea lui... Mă mîngîia pe obraz, pe păr, ca pe copilul lui. Apoi tăcea și mă privea, mult timp. Avea o înfățișare atît de bună atunci, încît îmi venea să îngenunchez și să-i sărut mîinile... Dar nu îndrăzneam ; el n-a știut niciodată cît îl iubeam !...

Gaspar plîngea cu lacrimi întețite. Andrei era plin de uimire și de milă.

Destăinuirile președintelui îl făceau să se apropie de Hauser în alt fel ! Sau tînărul s-a schimbat sub lovitura acestei morți și a constrîngerii impusă vieții sale ?

Nu mai găsea la el semeția, afectarea aceea vanitoasă, nici înfățișarea vicleană, care l-au dezgustat atît la prima lor convorbire. Gaspar redevenise simplu, modest, blînd, așa cum spunea domnul von Feuerbach că fusese odinioară. Andrei nu-și stăpîni o exclamație spontană :

Ah ! Gaspar îmi placi mult mai mult așa !

Îi luă mîinile și i le strînse cu putere.

Gaspar nu părea să înțeleagă. Andrei spuse cu oarecare stînjenire :

— Ai dreptate, Gaspar, să-ți pară rău de domnul von Feuerbach. A făcut mult pentru dumneata, mai mult decît îți poți închipui...

În cilpa aceea, Andrei fu ispitit să-i destăinuie lui Hauser, nu că președintele a plătit cu viața devotamentul său, — o astfel de destăinuire n-ar fi făcut decît să arunce pe adolescent în deznădejde —, dar că cercetările legistului au ajuns la concluziile temeinice, care-i deschideau calea către o mamă ilustră și un nume istoric. Un scrupul îl opri ; fără îndoială același scrupul care i-a impus tăcere domnului von Feuerbach. Mărturisind lui Gaspar taina nașterii sale, el va fi împins, în mod fatal, la vreo nesocotință.

Trebuie să întregească mai întîi opera întreprinsă de fostul său maestru ; după aceea va sosi timpul să vorbească.

Se mulțumi să spună :

— Nu deznădăjduiesc Gaspar ; îți rămîn prieteni. Protectorii dumitale din Nürnberg, bunul primar, domnul Daumer...

— Sînt departe.

— Nu vei cere în zadar sprijinul lor. Și eu sînt aici, gata să te ajut, să te apăr, dacă vrei să-mi dai încrederea dumitale.

— Știam că dumneata trebuie să pleci la München.

— Mai rămîn cîteva luni. Nu voi pleca, Gaspar, înainte ca soarta dumitale să fie definitiv asigurată.

Gaspar Hauser se roși tot. Apoi spuse într-un fel serios și colilăros totodată :

— Îți dau toată încredera mea. Vei fi prietenul meu, nu-i așa ?

— Da Gaspar, ți-o făgăduiesc !

— Vei veni să mă vezi ? Dacă ai ști cum mă plictisesc uneori !

— Dar ai lecțiile dumitale, lucrul, vioara... Nu te duci des la pastorul Führmann ? Se spune că e foarte bun.

— Da, da, el e foarte bun ; caută să mă distreze. Dar...

Și lăsă capul în jos.

— Domnule Fustel, poate n-ar trebui să-ți mărturisesc... Mi-e frică.

— Frică ? De ce ți-e frică ?

ființe prigonite.

— Nu știu dacă vei înțelege. Altădată eram mai curajos ; după ce-au încercat să mă omoare la Nürnberg, îndată ce mi-a trecut prima spaimă, mi-a revenit încrederea și chiar uitarea. Dar, de cînd nu mai e domnul von Feuerbach, mi se pare că sînt înconjurat de dușmani nevăzuți, care mă vor lovi cu primul prilej. Cum se înserează, nu mai îndrăznesc să ies afară. Adesea m-am înapoiat acasă alergînd de-mi ieșea sufletul, înspăimîntat, pentru că simțeam în spatele meu umbre

Răsufla nervos, tot trupul lui era zbuciumat. Andrei îi puse mîna pe umăr. Gaspar adăugă :

— Nu sînt întotdeauna umbre... Vei crede că exagerez, dar mă înspăimîntă și oamenii din jurul meu. Domnul Meyer, care se îmblînzise puțin, este acum mai aspru ca oricînd cu mine. Și locotenentul Hickel, mai cu seamă el. Mă privește cu o față atît de brutală, cu ochi atît de răi... El mă crede un șarlatan, un criminal... Vrea să mă ducă într-o călătorie în Franconia. N-am să mă înapoiez, vei vedea... N-am să mă înapoiez ! Au să mă omoare acolo...

Glasul lui nu mai era decît un murmur sfîșietor. Obrajii i se trăseseră de emoție. Ochii îi rătăceau. Andrei îi spuse cu o blîndețe frățească :

— Liniștește-te Gaspar ! Toate aceste primejdii sînt închipuiri, crede-mă. Institutorul Meyer poate să fie foarte displăcut, dar e un om cinstit, după părerea chiar a domnului von Feuerbach. Locotenentul Hickel nu va îndrăzni să întreprindă nimic împotriva dumitale. Desigur, nici n-are de gînd. Îl cunosc. E un fel de jandarm grosolan și semeț, dar respectă legile. Apoi, autoritatea consilierului Hoffman, care înlocuiește în tutela dumitale pe președintele von Feuerbach, nu te protejează îndeajuns. ?

— Consilierul ? Nu-l văd niciodată. E întotdeauna la München. I-am scris spre a mă plînge că mi s-a luat jurnalul ; nici nu mi-a răspuns. Un caiet pe care scriam în fiecare zi ce făceam și unde îmi însemnam amintirile. Lordul Stanhope mi l-a luat prin locotenentul Hickel.

— Lordul Stanhope... Dacă vine aici, Gaspar, nu te mai încrede în el. E un om cu două fețe.

Tulburat de această explozie de neliniște, Andrei încearcă din nou să-l facă pe Gaspar să raționeze. Să fugă din Ansbach ar fi cu neputință. Era prea bine supravegheat ; la cel mai mic pas suspect ar fi fost arestat și atunci s-ar strînge și mai mult rețeaua în jurul lui.

— Trebuie să ai răbdare Gaspar. Te asigur că în curînd situația dumitale se va schimba. Mă ocup de dumneata și cred că peste puțin timp îți voi putea spune cine ești și din ce familie faci parte. Fă cu locotenen-

tul Heckel călătoria aceea în Franconia ; nu ți se va întîmpla nimic. Dimpotrivă, schimbarea locului, vederea altor chipuri te va distra. În trecere vei vizita prietenii din Nürnberg.

Gaspar Hauser, încovoaie umerii și se așează copleșit.

— Nu înțelegi, nici dumneata nu înțelegi ! — murmură el.

— Te înțeleg foarte bine... Dar trebuie să cîștigi timp. Pentru a judeca intrigile dușmanilor dumitale nu sîntem destul de pregătiți. Dacă mă ajuți ne vom întări. Mă gîndesc, chiar, că șederea dumitale în Franconia poată să ne fie de folos. De ce te duc acolo ? Nu știu. În orice caz, reschile ochii bine și vezi dacă nu cumva recunoști locurile pe unde ai trecut, cînd temnicerul dumitale te-a adus la Nürnberg. Pe de altă parte, eu vreau să fac excursii în regiunea care se întinde între Ansbach, Würtzburg și Odenwald. Nădăjduiesc să găsesc vreo urmă.

Fața lui Gaspar se însuflețî îndată.

— Domnule Fustel, ascultă ! M-am gîndit mult la asta. Mai ales în ultimul timp. Am petrecut ceasuri întregi deasupra hărților pe care mi le-a dat domnul von Feuerbach. El credea că închisoarea mea se afla în jurul Nürnbergului și că am fost ocolit mult în timpul acelor zile de călătorie, pentru a mă înșela și a mă împiedica să găsesc vreodată drumul.

— Nu ești de aceeași părere ?

— Nu. S-a căutat în partea aceea și nu s-a găsit nimic. Trebuie căutat aiurea. Cînd îmi adun amintirile sînt sigur, mă auzi domnule Fustel ? sînt sigur că am umblat multă vreme prin păduri mari. Numai către sfîrșitul drumului am zărit — pentru prima oară — pajiști și cîmpii....

— Iată ceva nou, mi se pare — spuse Andrei.

— Sînt clipe cînd negura care-mi umple mintea se destramă și fapte izolate apar dintr-o dată... Nu mă întrerupe, avem puțin timp. Domnul Meyer se va înapoia... Cînd am plecat, paznicul și cu mine am trecut printr-o alee cu arbori înalți, care ascundeau cerul... Cam după un ceas de drum, am ajuns pe o întindere

mare acoperită cu iarbă delicată, o poiană... Ne-am oprit să bem apă. Lîngă un grup de copaci, se afla un izvor. Și cum nu mai eram în stare să mă tîrăsc, omul m-a luat acolo pe umeri, ca să mergem mai departe.

După aceea trebuie să fi urcat un deal... Am adormit. Cînd m-am trezit, paznicul mă pusese jos, pe pămînt. Mă sili să merg înainte. Ploua. Mi-era frig. Am dat peste o regiune, care părea arsă. Nu se vedea verdeață, ci stîlci goale, copaci mari și morți...

Gaspar închise ochii.

Copaci morți, pini sau brazi, poate. Da, da, e adevărat, i-am văzut.

— E deci sigur, spuse Andrei, că veneați dintr-o regiune pădureasă. De altfel nici o ascunzătoare n-ar fi fost mai bună decît o casă pierdută în pădure. Dar care e pădurea de unde trebuie să pui două zile ca să ajungi la Nürnberg ?

Gaspar scoase din dosul cărților așezate pe un raft, o hartă învelită cu grijă. Era uzată, tînărul s-o fi desfăcut adesea.

— O ascund aici, spuse Gaspar ; domnul Meyer mi-ar lua-o dacă ar da de ea. M-a prins odată pe cînd o cercetam și m-a certat cu asprime. Spune că am altceva mai bun de făcut decît să-mi pierd vremea cu închipuiri. El nu crede în povestea mea. Și pentru el ea este o urzeală de minciuni...

— În orice caz, un fapt de netăgăduit este că ai apărut în 1828 la Nürnberg, după ce ai fost ținut mult timp închis. Dacă găsim locul acestei închisori, nimeni nu va mai putea vorbi de minciuni.

Andrei se cufundă în studierea hărții, pe care o întinsese pe masă. Hauser, nemișcat, îl privea cu ochi visători. După un timp, Fustel ridică capul.

— Privește, spuse el, așezînd degetul pe un cerc mic roșu. Aici e Nürnberg. Găsesc trei regiuni pădureasă, cam la 15 leghe, adică la o depărtare de vreo două zile de drum, pornind din oraș. La miazănoapte, pădurea întinsă din Mamberg, care merge pînă la Baireuth. Ca să ajungeți la Nürnberg, trebuia să fi trecut mai mulți afluenți ai Mainului. Îți amintești să fi trecut peste ape ?

— Nu ; cred că am trecu numai o dată rîul, chiar înainte de a intra în Nürnberg, peste podul mare de lemn. Acolo m-a părăsit omul, după ce mi-a arătat poarta oraşului. Dar am adormit de mai multe ori pe drum, în timp ce mă purta. Aşa că ce pot să ştiu ?

— La est şi la sud-est, urmă Andrei, iată povîrnişul Jurei franconiene. Acolo iarăşi întinderi mari, păduroase. Drumurile însă sînt rîpoase, cu defileuri şi strîmtori. Ai mai fost în munţi cu institutorul şi cu Hickel ; munţii nu ţi-au amintit nimic ?

Gaspar rămase pe gînduri şi spuse apoi fără şovăire :

— Nu cred. Doar dealul de la început ; drumul era destul de neted. În faţa noastră se aşterneau cărări foarte drepte care se înfundau în verdeaţă.

— În sfîrşit, avem la apus a întindere de păduri care porneşte din împrejurimile Ansbachului şi ajunge pînă-n apropierea Rothenburgului. Sîntem acolo la hotarele Würtemburgului, la o mică depărtare de frontiera Badenului... Nu sînt rîuri, pămîntul e puţin accidentat. Este o regiune unde se fac vînători mari. Trebuie să fie multe castele prin apropiere. Voi cerceta aceasta.

Acum Gaspar, cît sîntem încă la acest capitol, nu mai ai nimic de spus pentru uşurarea cercetărilor ? De pildă, ceva privitor la temnicierul dumitale. Nu ştii întradevăr nimic despre el ?

— Aşteaptă.

Gaspar Hauser îşi acoperi fruntea cu mîinile, apoi spuse rar, cu ochii închişi, ca şi cum ar fi privit înăuntrul lui :

— Domnule Fustel, nu sînt destul de sigur despre asta, dar cred că omul care mă păzea se numea Gaspar, ca mine. Într-o zi, singura oară cînd bănuiesc că am auzit un alt glas omenesc în afară de al lui, mi s-a părut că cineva — o femeie poate — striga din depărtare : „Gaspar ! Gaspar !".

— Asta e foarte însemnat. Ai idee de vîrsta păzitorului ?

— Nu, venea întotdeauna noaptea. Iar eu nu ştiam să deosebesc vîrstele.

— N-a venit niciodată nimeni să te vadă împreună cu el ?

— Nu. Sau poate în primele timpuri cînd eram mic. Dar nu, mi se pare că niciodată...

După un timp de cercetări neliniștitoare, el suspină :

— Nu mai știu.

Andrei îl privea gînditor. Hauser îl întrebă cu umilință :

— Mă crezi, nu e așa, domnule Fustel ? Dumneata mă crezi ?

— Da, dragul meu Gaspar, acum te cred !

Dintr-o mișcare spontană, Gaspar se aruncă în brațele lui, bîlbîind :

— Am atîta nevoie să mă crezi ! Țin să fiu iubit. Domnule Fustel, iubește-mă, am fost și sînt încă atît de nenorocit !

Duios, Andrei îl mîngîie pe cap, ca un frate mai mare. Au rămas așa cîteva clipe. Dar, ridicînd ochii, își desfăcură îndată îmbrățișarea. Domnul Meyer deschisese ușa odăii și, lung, uscat, galben ca o luminare veche, înainta spre ei.

— Ce cauți aici, domnule ? — strigă el cu obrăznicie. Gaspar știe că nu trebuie să primească pe nimeni fără autorizația mea. N-am fost acasă și dumneata ai profitat !

Andrei căută să-și păstreze calmul.

— Credeam că nu sînt un necunoscut pentru dumneata, domnule Meyer. Întîia mea vizită aici, am făcut-o cu învoirea dumitale, după recomandația domnului von Feurbach.

Institutorul își lăsă pe spate capul lui veninos, acoperit cu o tichie înaltă de catifea neagră.

— Ai ! da, președintele. Învoirea avea valoare cînd trăia. Sînt alte ordine acum, de cînd a murit.

— E o mare nenorocire că a murit, bag de seamă pentru Gaspar !

— Pleacă ! țipă Meyer. Mă voi plînge poliției. Ce vii să complotezi împotriva oamenilor respectabili, cărora le este încredințat acest copil ? Cine ești dumneata, la urma urmei ? Un străin, un Welche ! Care sînt titlurile

dumitale, ca să te ocupi de el ? Cu ce scop ? Vrei să-și piardă și puțina minte care i-a mai rămas ?

Palid, Hauser, se rezemase de pat și-l ruga pe Andrei din ochi. Sîngele tînărului fierbea. Ce să facă ? Să răspundă acestui pedant furios cum merită ? Nu, sărmanul Gaspar va suferi greutatea furiei lui. Și așa va plăti convorbirea lor cu o ceartă strașnică. Andrei își descleștă pumnii, își impuse tăcere și făcînd un semn prietenos lui Gaspar, trecu disprețuitor prin fața lui Meyer.

Ducîndu-se spre „Omul Sălbatic", tremurînd încă de furie, își băgă mîna în buzunar și fu mirat cînd dădu de un obiect. Bomboniera marii-ducese. Uitase de ea. O scoase cu un gest automat și își aruncă ochii asupra ei.

Gaspar Hauser nu semăna cu marea-ducesă Ștefania. Dar privind cu atenție portretul pictat pe capacul cutiei așa cum nu privise niciodată un portret al marelui-duce Carol, Andrei fu izbit de asemănarea netăgăduită a trăsăturilor dintre tată și fiu. Buzele groase, ochii albaștri deschiși, gîtul puțin vîrît în umeri, bărbia grea a adolescentului — se regăseau mai vădite în trăsăturile omului matur. În cîțiva ani, Hauser va fi replica uimitoare a marelui duce.

Dacă ar fi păstrat, în fundul sufletului, o ultimă îndoială asupra identității vagabondului din Nürnberg, Andrei Fustel ar fi simțit-o spulberîndu-se în această clipă. Dar, de cînd ținuse pe Gaspar plîngînd pe umărul lui, nu mai avea și nu va mai avea niciodată vreo îndoială.

CAPITOLUL XII

FALKENHAUSEN

Pe drumul mărginit cu plopi înalți, cărora octombrie le rărise vîrfurile, Andrei Fustel mergea cu pas voinicesc, ținînd un toiag cu vîrful de fier în mînă. În urma lui, Ansbachul își ridica în ceața dimineții acoperișurile sale cenușii și roșii, străpunse de clopotnițe vechi. Mer-

gea bine dispus, sprinten, bucuros de a avea înaintea lui o sarcină trupească și o oboseală fizică ; bucuros, de asemenea, de a da drumul instinctului său de vînător, care, încetul cu încetul, se înfiripase în el și se adîncise, tocmai din cauza piedicilor. Acest instinct îl făcea să nu-și mai vadă de lucrările lui de drept, pentru a se consacra numai cercetărilor de care depindea soarta lui Gaspar.

Era a treia cursă pe care o întreprindea cu nădejdea să descopere vreo urmă asupra locului unde Gaspar fusese ținut închis atît de mult timp. Cele două explorări precedente nu-i reușiseră. Întîi s-a dus spre apus de Anbach, pînă la Rothenburg, și s-a înapoiat făcînd un ocol larg, oprindu-se în toate satele, întrebînd cu dibăcie cumetrele, căutînd să recunoască, pe drum, cîteva din particularitățile — la drept vorbind puțin precise — de care-și amintea Gaspar din călătoria lui spre Nürnberg. N-a aflat nimic în legătură cu el. S-a dus, după aceea, spre miazănoapte, în regiunea Neustadt, de asemenea un ținut păduros și de vînătoare, fără să obțină vreun rezultat. Dinadins n-a ținut seamă de regiunea Bamberg, pe unde trecuse Gaspar și Hickel, spre a se duce în Franconia de Sus. Părea îndoielnic ca polițistul — dacă era la ordinele lordului Stanhope, așa cum bănuia Andrei — să-l fi dus pe Hauser în apropierea locului unde fusese ținut închis : Hickel s-ar fi găsit la voia unei întîmplări, a unei nechibzuieli, a unei indiscreții. Era un om prea șmecher, sub învelișul lui greoi, pentru a se expune unui astfel de joc.

De data asta, Andrei încerca sectorul de miazăzi al împrejurimilor Ansbachului. Aflase că familia regentă din Baden își păstrase în partea locului niște domenii. Poate că va aduna de pe acolo vreuna din verigile ce lipseau lanțului făurit de președintele von Feuerbach.

Sub soare, pe drumul luminos, Andrei mergea liniștit și cu mintea clară. În clipa aceea, nu se gîndea la Gaspar. Se gîndea la Charlotta von Feuerbach. A văzut-o în două rînduri în strada Capucinilor, așa cum îi îngăduise. Părea să treacă printr-o perioadă de destindere, durerea ei era mai liniștită. I-a vorbit de Gaspar cu o simpatie adîncă, iar în glasul ei se simțea că el n-a fost niciodată alt-

ceva pentru ea decît un copil nenorocit. Andrei nutrise, față de acest interes, idei absurde. De astă dată rîdea de ele. Se gîndea la Charlotta cu plăcere și încredere. Mișcările și cuvintele tinerei fete trezeau în el ecouri armonioase. Era deșteaptă și bună, sensibilă și sinceră, mîndră și devotată. El, care se apărase pe vremuri de a nu deveni un nou Werther, era gata s-o iubească pe Charlotta.

Andrei nu-și făurea încă planuri de viitor, la care să fie și ea părtașă. Dar, cînd taina existenței lui Hauser va fi dezlegată, cînd va avea un post la München, care să-i asigure existența, atunci se va putea gîndi la întemeierea unui cămin. E oare pe placul Charlottei ? Prietenia pe care i-o arată, să fie doar expresia unei camaraderii încîntătoare ? Nu era sigur pe nimic. Totuși, cînd nu mai judeca și se lăsa pradă impresiilor sale, auzea ridicîndu-se din adîncul lui un răspuns tainic, care nu-l descuraja.

Mergea pe drum, printre cîmpii și păduri ruginite, de toamnă. Orașul dispăruse. Cîmpul era aproape pustiu. Un muncitor își împingea plugul pe o creastă. Pe un deal, la dreapta, un turn vechi de pe vremea lui Barbarossa străpungea cerul senin, cu un relief ciudat. În depărtare, șerpuia liniștit Regnitzul, printre poieni verzi, între sălcii argintii, care văzuseră dansul ielelor și trecerea regelui Aninilor. Andrei fredonă un lied. Nu știa de cine e liedul. Dar era proaspăt și curat, ca dimineața.

După ce cutreierase toată după-amiaza împrejurimile Schwabachului, fără să fi cules cea mai mică observație folositoare, Andrei se afla, pe la ora șase, prea departe de Ansbach pentru a încerca să se înapoieze în aceeași seară.

Era obosit și aproape descurajat. Va găsi vreodată temnița lui Gaspar ? Nu căuta un ac în carul cu fîn ? Își reveni însă îndată. Ce s-ar întîmpla cu Hauser, dacă ar renunța ? Ar putea să trădeze încrederea bătrînului său dascăl și mișcătorul apel pe care i l-a adresat dincolo de

moarte ? Ce va gîndi despre el Charlotta von Feuerbach ? Va îndrăzni s-o revadă ?

Pînă atunci, dăduse greș. A mai rămas, ce e drept, regiunea de la răsărit de Nürnberg. Poate că ar fi mai bine, cum era pe drum să caute a doua zi în partea aceea. Pînă atunci hotărîse să cineze și să se culce în sătulețul pe care-l zărise în stînga, la marginea pădurii, și despre care aflase că se numește Trisdorf.

La Triesdorf, cătun sărac de pădurari și de cărbunari, găsi un han nu prea grozav, unde mîncă, cu poftă, o șuncă rîncedă. În sala călduroasă și joasă era singur cu gazda, care-și fuma tacticos pipa și bea bere dintr-o cană mare. Andrei primi un potop de sfaturi și de îndrumări. Sînt două drumuri, unul prin pădure și altul prin cîmpie pe care se poate ajunge la Nürnberg. Andrei spuse că preferă să treacă prin pădure.

Ca să fie cu conștiința împăcată, puse întrebarea repetată zadarnic, de vreo zece ori în timpul zilei :

— Cunoști pe-aici un domeniu al principilor din Baden ?

— Desigur domnule, avem la o bună leghe de Triesdorf, în inima pădurii, castelul Falkenhausen. De altminteri este mai degrabă un pavilion de vînătoare decît un castel. El aparține Margrafului Wilhelm, care s-a născut acolo și care venea pe vremuri, în fiecare an. Dar de mult nu-l mai vede nimeni. Dacă o iei prin pădure, ca să ajungi la Nürnberg, treci la o aruncătură de pușcă de Falkenhausen...

— De mult aparține acest domeniu Margrafului ?

— L-a moștenit, acum vreo doisprezece ani, la moartea mamei sale, contesa Hochberg.

Andrei nu-și putut stăpîni un tremur în glas.

— Contesa Hochberg se ducea acolo ? Ești sigur ?

— O cunoșteam bine cînd eram copil. Pe atunci o chema baroneasa Geyer. Ea a cumpărat castelul. Puțin timp după aceea, s-a căsătorit cu Marele-duce Carol Frederic al Badenului, văduv și bătrîn.

Încurajat de tăcerea lui Andrei, lăsă frîu liber părerilor de rău. Lăudă vînătorile ce se făceau înainte de războaiele lui Napoleon și care întruneau la Falkenhausen

pe cei mai mari domni din Baden și Bavaria. Se serveau ospățuri minunate. Dar, de multă vreme, oaspeții s-au împrăștiat, pavilionul era închis, pădurea părăsită.

Andrei îl ascultă cu neliniște. Făcînd pe nepăsătorul, întrebă :

— Se poate vizita castelul ?

— Nu cred. Nu trebuie să fie mare lucru de văzut. Dar, cine știe ? Un taler frumos n-ar displace portarului. Îi place mult banul, ursului acela bătrîn de Gaspar Müller. Dacă aș avea averea lui, n-aș rămîne o zi mai mult la Triesdorf.

— Gaspar Müller... murmură Andrei.

Acest pronume îi deschidea perspective nemărginite. Hauser spusese că paznicul lui se numea Gaspar, ca și el. E cu putință să fie acest Gaspar Müller ? Andrei descoperea, în același timp, temnița și temnicierul ?

Hangiul sorbi o lungă înghițitură de bere.

— Da, Gaspar Müller, un voinic care nu e din partea locului, un fost călăreț într-un regiment unguresc, pe care contesa Hochberg l-a luat în serviciul ei. Trăiește ca un sălbatic, acolo. E un om aspru și viclean, nu e iubit la Triesdorf. Copiii se sperie de el.

— De cînd e acolo ?

— De peste douăzeci de ani. E bătrîn acuma, trebuie să aibă vreo șaizeci de ani, dar e încă țeapăn.

O întrebare ardea buzele lui Andrei : „S-a auzit vorbindu-se cîndva de un copil care a fost ascuns la Falkenhausen ?“ Era prea directă ca să îndrăznească s-o pună. N-a arătat și așa prea multă atenție pentru această reședință pierdută, n-a întrebat prea mult de Gaspar Müller ? I se părea că era privit de gazdă cu curiozitate.

*

Sări peste un șanț îngust, împinse o poartă ruginită, urmă o alee, a cărei iarbă se împreuna cu pajiștea. Parcul redevenise pădure. Nici o vietate în afară de o capră

legată de un țăruș, care behăia sălbatic, cînd apăru Andrei. Într-o poiană, se zărea castelul. Era o construcție din veacul al XVII-lea, din cărămizi și piatră, cu două turnulețe de o parte și de alta a clădirii, în care se intra pe o scară impunătoare în formă de potcoavă. Obloanele erau închise.

Andrei făcu înconjurul castelului. În dosul lui, la o oarecare depărtare, se întindea o clădire joasă, — bucătării și dependințe. Un horn fumega. Se apropie. Niște dogi lătrară cu furie. Dintr-un fel de bucătărie ieși în grabă o slujnică, surprinsă la spălatul rufelor ; apa picura de pe brațele ei roșii. Andrei, ducînd mîna la pălărie în fața acestei fete zăpăcite, întrebă de Gaspar Müller.

— Nu e aici, mormăi slujnica. E la bîlci, la Nürnberg.

— Cînd se înapoiază ?

— Vineri, spre seară.

— Bine, spuse Andrei, voi veni sîmbătă să-i vorbesc pentru o afacere de vînătoare.

Servitoarea păru înspăimîntată.

— Nu știu dacă o să vrea să vă vadă... Dar nu cumva să-i spuneți că ați venit astăzi. Domnul Gaspar mi-a poruncit să nu las pe nimeni să intre. Dacă o afla că am uitat poarta descuiată, mă va bate cu siguranță.

— Nu va afla nimic, frumoaso ! Iată, pentru dumneata. Poți să-mi arăți castelul ?

— Nu se poate, domnule, n-am cheile. Domnul Gaspar le ascunde întotdeauna cînd pleacă.

— Dar dacă vine Prințul Wilhelm în lipsa lui, ce faci atunci ?

— De cînd sînt aici, de trei ani, nu l-am văzut niciodată.

Prezența unui străin punea fata pe ghimpi. Andrei înțelese că nu va scoate nimic de la ea și, dacă va rămîne mai mult timp îi va da de bănuit.

— Pe sîmbătă ! — spuse el. La ce oră voi găsi mai sigur pe Müller ?

— Seara domnule, la 4 sau la 5. Restul timpului e în pădure.

Andrei se înapoie la Ansbach, atît de adîncit în gînduri, încît străbătu cele opt mile de drum în două ceasuri. La hotel, găsi un plic închis cu trei pecetii de ceară, care nu purtau decît ştampila unui fiorin. Plicul conţinea acest bilet de zece rînduri, scris în limba franceză, dar gîndit în germană :

„Stimate Domn,

Cei care vă poartă de grijă regretă că vă ocupaţi de lucruri ce nu vă privesc. Sînteţi sfătuit prieteneşte să părăsiţi Germania şi să vă înapoiaţi în Franţa, care e adevărata dv. patrie, Ascultarea ar putea să vă fie răsplătită. Contrariul, dacă indiscreţia dv. continuă, ea va fi pedepsită. Nu veţi primi alt avertisment".

Nici o semnătură. Scrisul era cursiv, perfect caligrafiat, un adevărat model şcolar. Pentru a-ţi ascunde mîna, cel mai bun lucru e să faci o pagină de scrire frumoasă.

Andrei socoti acest avertisment — cum îl numea corespondentul său — drept o greşeală grosolană din partea duşmanilor lui Gaspar Hauser. El avea ca scop să sperie pe urmaşul preşedintelui von Feuerbach, arătîndu-i că intenţiile lui erau cunoscute şi mişcările spionate. Dar comiteau o mare greşeală, speculînd slăbiciunea de caracter a tînărului. Andrei Fustel avea o inimă prea bine prinsă pentru a fi zguduită, măcar o clipă, prin astfel de mijloace. Dimpotrivă, biletul era pentru el o încurajare. Îi dovedea că cercetarea sa stăruitoare, în privinţa temniţei lui Gaspar, atingea adversarii în punctul cel mai sensibil. Avertismentul făcea o aluzie generală, sau se referea la vizita lui la Triesdorf ? Îi plăcea să nădăjduiască că nu se aflase încă. Deoarece, în cazul cînd Gaspar Müller ar fi fost temnicierul lui Hauser şi dacă va fi prevenit de complicii săi, nici frica şi nici surpriza n-ar mai avea înrîurire asupra lui.

Andrei ar fi dat cîţiva ani din tinereţea lui ca să primească acum sfatul unui om ca domnul von Feuerbach. Să vorbească cu Charlotta ? Nu. Risca s-o îngrijoreze. Oricît de curajoasă ar fi fost, era totuşi o femeie... Aştepta întrevederea cu Müller, pentru a se putea duce din nou în casa din strada Capucinilor.

CAPITOLUL XIII

GASPAR MÜLLER

Gaspar Müller era un bătrîn păzitor îmbrăcat într-un costum de catifea verde, deștul de scund, slab, un adevărat sac de oase. Barba stufoasă îi cotropea fața ursuză. Din fundul gîtlejului își trăgea cuvintele unul cîte unul, ca și cum ar fi apăsat asupra lui obișnuința unei tăceri prea îndelungate.

— Din partea Alteței sale ?

— Da, prințul Wilhelm m-a trimis să-ți vorbesc.

Singurul mijloc pe care-l avea Andrei să-i impună lui Müller. Primejdios, dar cu atît mai rău. La punctul unde ajunsese, nu se mai ținea seama de primejdii.

— Alteța sa v-a dat vreun cuvînt scris ?

— Nu era nevoie. Vin în privința lui Gaspar.

Nici o tresărire, nici o roșeață pe fața arsă de soare. Ochii lui de asemenea rămaseseră neclintiți, negri, pătrunzători.

— Gaspar ? întrebă Müller. Cine e Gaspar ? Nu cunosc decît un Gaspar și acela sînt eu.

Andrei se așează pe un scaun. Păzitorul rămase în picioare, cu șapca în mînă, cu călcîiele lipite, ca și cum ar fi fost încă în rîndurile armatei.

— Micul Gaspar... Gaspar Hauser. Nu se poate să fi uitat.

Nici un semn de emoție la Müller. Rămase nepăsător, în timp ce răsuflarea lui Andrei se scurta și genunchii începeau să-i tremure.

— Micul Gaspar ? Nu înțeleg ce vreți să spuneți. Hauser ?... Nu...

Andrei simțea că se sufocă. Să se fi înșelat ? Individul acesta era într-adevăr străin de crimă ? Să nu știe nimic ? Totuși... Haidem, numai îndrăzneala !...

Ridică din umeri.

— Müller, nu face pe prostul. Dumneata ai fost paznicul acestui copil timp de ani de zile.

— Eu ?

Un „eu“ răguşit, ca un croncănit. Dar pleoapele lui nu clipiseră sub privirea lui Andrei. Trebuie să cedeze sau...

— Dumneata ! Vin să te caut din partea prinţului Wilhelm, spre a te duce în faţa marelui duce regent al Badenului, care vrea să aibă mărturia dumitale. Obîrşia lui Gaspar a fost descoperită şi marele duce a hotărît să-l recunoască drept moştenitor. Du-te şi îmbracă-te cuviincios, ai o jumătate de ceas.

Andrei îl ţintuia cu privirea. Îl atinsese de data asta ? Se da bătut ?

Dacă nu se dă bătut, partida e pierdută.

Nu se dădu bătut. Dar, făcînd un pas către Andrei, mîrîi :

— Cine eşti dumneata să-mi poruncească ?

Sub brutalitatea mojică se simţea şovăirea. Andrei îl privi cu dispreţ.

— Cine sînt ? Îndrăzneşti să pui întrebări ? Nu ai decît să răspunzi şi să te supui. Sînt trimisul stăpînului dumitale, margraful. Atît trebuie să-ţi fie de ajuns.

Cînd ai făcut ce ai făcut, prudenţa te sfătuieşte să ai o atitudine umilă.

Müller răspunse îndrăzneţ, dar cu fruntea mai plecată.

— N-am făcut decît ceea ce mi s-a poruncit !

Un suspin adînc îi scăpă lui Andrei.

Smulsese mărturisirea !

Müller a fost paznicul lui Hauser. Dovada identităţii micului prizonier era aici.

Destinderea nervoasă a lui Andrei era atît de mare, încît se simţea cuprins de ameţeală. Îşi reveni îndată — era o fire tare acest fiu de soldat al Marii-Armate — şi palid, tremurînd, dar păstrînd un ton de şef, continuă :

— Ai executat, fără îndoială, poruncile altora, dar aceste porunci te făceau părtaşul unei crime şi asta o ştiai. Ai sechestrat, pentru stăpînii dumitale, un nenorocit de copil. L-ai lipsit de moştenirea lui. Ştii ce pedeapsă te aşteaptă ? Moartea ! Numai dacă te vei căi sincer mai poţi scăpa.

Gaspar Müller încrucişă braţele.

— Prinţul Wilhelm mă va apăra !

— Prințul Wilhelm declară că n-a știut nimic de întemnițarea copilului.

Müller aruncă șapca la pămînt și înjură cu violență, într-o limbă guturală, desigur în ungurește.

— Prințul minte ! Știa totul ! Nimic nu s-a făcut decît prin voința lui, sau cea a afurisitului de maior Hennenhofer, care venea aici — cel puțin de două ori pe an după moartea contesei — și de fiecare dată cerea să vadă copilul.

Vicleniile vechi sînt bune... Această viclenie clasică a reușit... Müller își dădu îndată seama și strînse din pumni.

— M-ai făcut să vorbesc mai mult decît voiam, tînărul meu domn !

— Nu încă destul ! — răspunse Andrei, care-și reluase calmul. Interesul dumitale este să mărturisești totul. Poți s-o faci chiar acuma. Mie. Ceea ce vrea marele-duce Leopold este o mărturisire completă și fără scandal. Răul la care ai luat parte trebuie să fie îndreptat într-o oarecare măsură, deoarece toate uneltirile, pentru onoarea casei din Baden, sînt cu neputință să fie date astăzi în vileag publicului. Dacă mărturisești, poți nădăjdui în iertare. Dacă te încăpățînezi în tăcerea dumitale, o vei plăti scump. Margarful Wilhelm și maiorul Hennenhofer vor arunca toată vina asupra dumitale.

— Nu se poate ! Niciodată nu vor îndrăzni să mă aducă în fața judecății.

— Cine a pomenit de judecată ? Prinții au mîinile grele și brațele lungi.

Ei bine, voi vorbi, dar în fața ducelui !

— Atunci, pregătește-te să mă însoțești îndată la Karlsruhe.

— Nu vreau să mă duc la Karlsruhe !

— De ce ? ți-e frică ? Ai dreptate ! Poate nu te vei mai întoarce.

Müller tăcu.

— Ascultă-mă, Müller, spuse Andrei cu o mișcătoare blîndețe. Nu mă adresez acuma dumitale în numele marelui-duce sau al margrafului, ci și în numele micului prizonier pe care l-ai ținut aici atîția ani. I-ai făcut mult

rău, ai ajutat să i se ruineze viața. Nu e cu putință ca, fiind atît de vinovat, să nu simți nici o părere de rău, sau atuncea nu mai ești un om. Liberează-te printr-o mărturisire completă ; depinde de dumneata ca acel nenorocit să-și găsească un nume și un cămin.

Fostul soldat își strîngea și își desfăcea pumnii noduroși, fără să scoată o vorbă.

— Dacă vorbești, îți făgăduiesc că nu vei fi pedepsit. Sînt chiar autorizat să-ți ofer o sumă mare de bani, care te va pune la adăpostul grijilor, pentru tot restul vieții dumitale.

E o greșeală să propui bani după ce ai impus prin autoritate. Și Andrei n-a comis-o decît tremurînd. Dar, cu Müller, greșeala era fericită. Sub sprîncenele-i stufoase, se deșteptă o licărire. Hangiul din Triesdorf avea dreptate : lui Gaspar Müller îi plăceau banii. Mai mult decît frica, mai mult decît remușcarea, banii îi vor smulge taina.

— Am aici 3 000 de fiorini. Sînt ai dumitale, dacă îmi vei da deslușiri amănunțite despre tot ce știi cu privire la Gaspar Hauser.

Müller bombăni în barbă :

— Trei mii de fiorini sînt bani mulți ! Să-i văd.

— Iată-i !

Andrei îi înșiră biletele pe masă. Müller le privi mult timp.

Își ridică, în sfîrșit, pleoapele.

— Îmi dați acești bani ?

— Sînt ai dumitale, dacă vorbești fără să ascunzi nimic. Preferi să-ți pun întrebări ? Da ? Cînd a fost pus Gaspar Hauser sub paza dumitale ?

Müller mai șovăi o clipă, apoi, luînd un scaun, se așează aproape de Andrei.

— Copilul mi-a fost încredințat în vara anului 1917. El avea atunci cinci ani.

— De unde venea ?

— Nu știu, cred că a fost crescut într-un castel din împrejurimile Lauffenburgului, pe Rin.

— Cine ți l-a adus ?

— Maiorul Hennenhofer, trimis de doamna contesă.

— Ți-a poruncit să ascunzi copilul ?

— Da mi-a spus că era băiatul unei doamne de la curtea din Baden și al unui tînăr ofițer și, pentru onoarea familiei, trebuia ținut închis cîtva timp.

— Ai crezut acest pretext ?

— Am crezut.

— În urmă ai știut cine era Gaspar ? Cum ai aflat-o ?

— Maiorul Hennenhofer mi-a spus-o mai tîrziu, cînd era prea tîrziu...

— Ce ți-a spus ?

— Că era fiul marelui-duce Carol și al marii-ducese Ștefania, pe care l-au trecut drept mort.

— Ți-ai dat seama atunci că luai parte la o crimă de stat ?

— Făcusem destule, nu-mi rămînea decît să continui. Dealtminteri eram silit să mă supun cu totul doamnei contese.

— Pentru ce ?

— La regiment, într-o clipă de rătăcire, pentru o fată, mi-am pălmuit subofițerul și apoi am dezertat. Am fost condamnat la moarte în lipsă. Eram născut pe domeniile doamnei von Hochberg și m-am dus să mă arunc la picioarele ei.

— Te-a grațiat ?

— Nu. Excelența sa a avut un mijloc mai bun ca să se asigure de mine.Ea m-a sustras cercetărilor și m-a pus aici ca păzitor. Eram în mîinile ei. Am făcut ce-a vrut.

— Copilul vorbea cînd l-au adus ?

— Vorbea la început, dar curînd n-a mai vorbit. A uitat cuvintele.

— Unde l-ai ascuns ?

— Într-o fostă pivniță de bere, în spatele dependințelor.

— Această pivniță mai există ?

— Da.

— Mi-o vei arăta. Cum ai putut să-l ții ascuns pe Gaspar, pînă în 1828, timp de 11 ani, fără să bage nimeni de seamă ? Nu mai era nici un servitor cu dumneata aici ?

— Pe vremea aceea eram aproape întotdeauna singur. Prințul Wilhelm venea, uneori, cu prieteni la vînătoare ; maiorul Hennenhofer îl însoțea. Valeții lor le aduceau mîncarea. N-au dormit niciodată la castel.

— Ai spus că le arătai copilul ?

— Margraful se făcea că n-are cunoștință de existența lui. Maiorul l-a văzut de mai multe ori, noaptea, cînd dormea.

— Nu-ți era milă de bietul copil ? Nu puteai să te porți mai blînd cu el ?

— Credeam mereu că va fi curînd eliberat. Nu-i mergea rău, nu se plîngea. Aveam mare grijă de el. Îl țineam curat ; i-am făcut pînă și cîteva jucării.

— Ai fost plătit, desigur ?

— Mi-au îndoit leafa — atîta tot. Dar maiorul Hennenhofer mă înspăimînta amenințîndu-mă de fiecare dată cu Consiliul de Război. E un om îngrozitor, domnule ! Dumneavoastră nu știți ce e în stare să facă.

— Cînd a murit contesa Hochberg, în 1820, s-a produs vreo schimbare în tratamentul prizonierului ?

— Nu, domnule. A venit maiorul ; el mi-a spus că din porunca Prințului Wilhelm, totul trebuie să continue ca în vremea cînd trăia Excelența sa. Totodată și-a reînnoit amenințările în cazul cînd nu mă voi supune.

— Dumneata ai dat numele de Gaspar copilului ?

— Din ordinul domnului Hennenhofer. Înainte îl numeam Istvan, adică Ștefan în limba ungară, în amintirea mamei sale.

Se opri, aproape rușinat. Andrei respiră nervos.

Apoi Müller urmă :

— Asta a ținut pînă în primăvara anului 1828. Gaspar crescuse, se făcuse voinic. Nu știam ce să mai fac. Nu dormeam de grijă. L-am prevenit pe maior că s-ar putea ca printr-o întîmplare Gaspar să fie decoperit într-una din zile, sau să scape singur. A intrat în vederile mele mai ușor decît aș fi crezut și hotărî să-l duc la Nürnberg. Mi-a poruncit să-l pregătesc de drum, să-l învăț să umble, să rostească cîteva cuvinte și să se iscălească. El mi-a dat cele două scrisori, pe care Gaspar trebuia să le prezinte persoanelor care aveau să-l găsească.

— Maiorul Hennenhofer nu se temea că s-ar putea descoperi locul de unde venea Gaspar ?

— Nu ; luase destule măsuri.

— V-ați dus la Nürnberg cu trăsura sau pe jos ?

— Pe jos.

— Ați mers două zile. De ce ?

— Am făcut ocoluri mari prin pădure pentru a împiedica cercetările și pentru a rătăci pe Gaspar — dacă ar fi încercat vreodată să revină la Falkenhausen. De altminteri el a dormit aproape jumătate din drum.

— E tot ce ai de spus ?

Müller făcu din cap semn că „da".

— Acum, du-mă în pivniță !

Andrei era în picioare. Dar Müller nu se sculă. Aspru, Andrei repetă :

— Du-mă în pivniță !

— Trebuie neapărat domnule să vă conduc ? întrebă paznicul cu glasul aproape șoptit.

Pentru întîia oară apărea emoția la această brută.

Andrei ridică din umeri.

— Trebuie... pentru a cîștiga 3000 de florini !

S-a dus. Nu era departe. Cam la vreo sută de stînjeni în spatele unei magazii părăsite, unde zăceau pluguri vechi, roți frînte, unelte scoase din uz. Ascunsă sub ierburi și tufe de urzici, pivnița era un fel de movilă, dintr-o zidire grosolană, cu o ușă din stejar masiv. Müller învîrti în broasca ușii o adevărată cheie de temniță.

Andrei nu văzu, la început, decît o gaură neagră. Müller își aprinse bricheta.

Nici amintirile lui Gaspar nu-l înșelaseră. Era un beci lung de vreo 6—7 picioare, 4 în lărgime, 5 în înălțime. Pardoseala era din pămînt. Într-un perete se vedea un fel de ferestruică închisă cu niște obloane, fără formă, prinse bine în cuie.

Prin crăpătura lor, în plin soare de vară, trebuie să fii trecut o rază vagă de care profita copilul ca să se joace cu micile lui animale de lemn.

Privelişte zguduitoare. Un copil de cinci ani a trăit aici ! şi a locuit unsprezece ani...

Unsprezece ani !

Andrei nu putea să scoată un cuvînt ; privea pe Müller cu ochi fioroşi.

— Nu eu, domnule, am ales acest loc, ci maiorul Hennenhofer !

Se înapoiară spre dependinţe.

— Ai păstrat vreun obiect care să fi aparţinut lui Gaspar Hauser ? Jucării ?

— Le-am ars. A ! Totuşi, am încă o panglică. El trase dintr-un dulap o cutie vîrîtă sub hîrtii, din care scoase o bucăţică de panglică de culoarea focului, decolorată, murdărită.

De ce a păstrat-o Müller ? Nu se ştie. Ştie şi el ?

— Se distra cu asta, o înfăşura în jurul unui cal pe care-l ţinea totdeauna în mînă cînd dormea, ca pe o păpuşă.

Andrei o luă, o strînse cu respect şi o puse în portvizit. În acelaşi timp, scoase biletele de bancă.

— Iată, spuse el aruncîndu-le pe masă, poftim banii dumitale ! Müller nu aşteptă : le strînse şi le vîrî în buzunarul dinăuntrul al vestei. Andrei se întoarse cu dezgust.

— Înainte de a te părăsi, Gaspar Müler, încă două cuvinte. Trebuie să bănuieşti, acum, că nu vin din partea margrafului Wilhelm şi nici a marelui-duce din Baden Am venit pe socoteala mea şi în interesul lui Hauser. Eram sigur că dumneata trebuie să fi fost paznicul lui. M-ai informat, te plătesc. Dar un sfat : dacă ţii la pielea dumitale, să nu spui nimănui că m-ai văzut şi mi-ai vorbit. Cunoşti oamenii în serviciul cărora eşti ; zilele dumitale ar fi numărate. Voi veni desigur mai tîrziu să te văd... Vei avea numai de cîştigat dacă te arăţi supus

Îi întoarse spatele. Müller, cu mîna în buzunar, îl urmări cu privirea.

Andrei se înapoie, prin pădure, la Ansbach. Dovada era făcută ; lanțul evidențelor era întregit. Dacă ar fi fost nevoie de un martor, pentru a adeveri că Hauser este moștenitorul marelui-ducat al Badenului, știa unde să-l găsească. A sfîrșit, opera lui Feuerbach și a dezlegat taina. Scumpa lui alteță își va îmbrățișa copilul.

Ar fi trebuit să fie mîndru, chiar vesel. Dar simțea o adîncă rătăcire în suflet. Nu reușea să uite impresia pe care o avusese la vederea temniței lui Gaspar. Martiriul acestui copil nevinovat îl pătrundea de groază.

Poate că și aerul tare de sub copaci îl apăsa. Pădurea aceasta era înfiorătoare. O va părăsi, va lua drumul care șerpuia la vale, galben — sub soarele de asfințit. Pe o cărare destul de întunecoasă, întîlni un om voinic, cu barbă neagră, îmbrăcat ca pădurar.

E un pădurar. Purta o secure. Privi spre Andrei. O privire scurtă și aspră. Pe Andrei îl trecu un fior. I se păru că omul tresărise și el în aceeași clipă.

Pentru ce ?

În două sau trei rînduri, Andrei își aruncă privirea în urma lui. Omul dispăruse. Tînărul era acuma în cîmpie la loc deschis. Căldura soarelui îl primi ca un prieten. Curînd, ajunse pe drumul mărginit de plopi, pe care îl străbătuse la ducere. Mergea de cîteva minute pe șosea, cînd un fel de tulburare, o neliniște fizică îl înștiință că era urmărit. Cineva — simțea — era pe urmele lui. Se întoarse. Nimeni. A fost fără îndoială o iluzie. Nici un zgomot de pași, nici o umbră. Avea ochii buni și vedea pînă departe. Totuși...

Andrei grăbi pasul. „Ce am oare ?“ se întrebă plictisit. Apoi rîse de el însuși. Poarta veche, cu zimți a Ansbachului, se ridica în fața lui. Era bucuros că intră în oraș.

Pentru întîia oară în viața lui îi fusese frică.

CAPITOLUL XIV

UMBRE CHINEZEȘTI

Gaspar Hauser s-a înapoiat cu bine din călătoria făcută în Franconia și de care se temuse atît.

Andrei nu căută să-l revadă îndată. Se temea să nu-l îndîrjească pe Mayer și să tragă îndată. Se temea să nu-l Gaspar. Se temea mai cu seamă să nu fie ispitit, la vederea lui, să-și descarce inima și să-i destăinuie totul înainte de vreme. Ar fi vrut să vorbească cu Charlotta, dar a aflat în strada Capucinilor că domnișoara von Fuerbach plecase, pentru două săptămîni, la mătușa ei din Ratisbonne. Singur, Andrei petrecu cîteva zile nehotărît. Să comunice memorandumul și mărturisirea lui Müler consilierului Hofmann, care luase locul președintelui von Fuerbach în tutela lui Gaspar ? Nu cunoștea pe acest magistrat ; se spunea că era integru și savant. Dar Andrei sta la îndoială dacă să-i împărtășești întreaga taină. Era de părere că mai ţntîi trebuit să se înapoieze la Mannheim și, cu menajamente respectuoase, se înștiințeze pe mareaducesă de existența fiului ei. Numai mamei i se cade să hotărască asupra mijloacelor prin care va recunoaște Gaspar ; fie că se va adresa marelui-duce al Badenului, fie că va cere ajutorul reginei Carolina a Bavariei — devotata ei cumnată — fie că va veni la Ansbach să-l ia cu mare vîlvă. Vestea s-ar răspîndi îndată în Europa întreagă, ar zădărnici uneltirile dușmanilor lui Gaspar și i-ar sili să se supună... Da, asta era datoria lui ; s-o înștiințeze pe Ștefania. Se hotărî să plece la Mannheim, fără să-și anunțe venirea marei-ducese și nici doamnei Fustel.

Va trece prin München, ca să înlăture bănuielile aceluia sau acelora care-l spionau. Se impunea, mai mult ca oricînd, o prevedere foarte mare. Lordul Stanhope se înapoiase la „Omul sălbatic". Își anunțast sosirea cu mai multe săptămîni înainte. Reluă în stăpînire vechiul lui apartament și făcu mii de amabilități lui Andrei. Tînărul francez îl servi în aceea și măsură și răspunse politicos la curtenia lui. Andrei știa acum să se prefacă și prinsese chiar gust de așa ceva.

Într-o dimineață se întîlniră la poarta hotelului pe cînd ieșeau amîndoi. Contele spuse cu nepăsare :

— Mă duc la consilierul Hofmann să-i vorbesc de Gaspar Hauser. Știi, domnule Fustel, mi-am schimbat părerea în privința acestui băiat. Nu mă mai interesează atît demult ; într-adevăr, nu e prea interesant. Renunț la adoptare. Familia mea s-a opus întotdeauna și mă gîndesc acum că ea nu merită un astfel de afront. Cine e Gaspar, la urma urmei ? Un impostor poate, în orice caz un mincinos isteric. Sînt încredințat că nu voi fi dezaprobat de domnul Hofmann. E un om foarte serios și practic. Mult mai înțelept decît bătrînul acela încăpățînat de Fuerbach — un iluzionist ! — Voi da bani lui Hofmann și el se va ocupa să asigure lui Gaspar o viață liniștită, cu o mică funcție, și mai sîrziu — sau poate mai curînd — o căsătorie modestă. Asta s-ar potrivi băiatului, nu găsești domnule Fustel ?

— Poate că o soartă simplă i-ar aduce mai multă fericire.

— Spune drept, dragă Fustel, ești mirat că mi-am schimbat planul în privința lui Gaspar ?

— Adevărul e, Mylord, că nimic nu mă va mira vreodată din partea Domniei voastre, răspunse Andrei, rîzînd.

Lordul Stanhope păru puțin buimăcit. Apoi schiță o strîmbătură seacă, care-i servea de surîs.

În stradă, se despărțiră. Andrei luă drumul bibliotecii. Dar, aruncînd o privire repede în urma lui, băgă de seamă că lordul Stanhope, în loc să meargă pe Theatergasst, care ducea drept la consilierul Hofmann, o apucă pe aleea care ajungea în grădina publică. Așadar minți se. Andrei se întoarse din drum și începu să-l urmărească de la distanță. Cu cîteva luni înainte ar fi fost dezgustat de o asemenea rațiune. Acuma însă, veninul subtil și delicios al aventurii se strecurase în vinele lui.

Contele, cu pași molatici, a ajuns la poarta grădinii ; se ducea spre rondul central, unde, sub crengi umbroase, erau așezate bănci albe. Un om, cu gulerul hainei ridicat și o pălărie trasă pînă la urechi, umbla de colo pînă colo. Lordul Stanhope se îndreptă spre el, îl ajunse și, fără să-și stringă mîna, începură să vorbească, mergînd alături.

Andrei veni în dreptul lor printr-o alee lăturalnică. Tufișurile îl ascundeau. Ar fi dorit să vadă figura necunoscutului, pe care nu-l văzuse decît din spate. În sfîrșit ajungînd la marginea terasei, ei se înapoiară.

Andrei îi văzu fața. Puternic, cu o ceafă foarte mare și pîrlită de soare, cu barbă neagră, o înfățișare care trăda un soldat... O tresărire lăuntrică îl țintui pe loc. I se păru că-l recunoaște. Nu e acela care l-a măsurat cu privirea sub haina de pădurar, în pădurea Triesdorf ? Poate... dar nu este și individul pe care l-a zărit în ziua plecării lui din Mannheim, așteptînd pornirea diligenței ?

O altă apropiere se făcu în minte lui Andrei. Acest militar negru, cu umeri greoi, cu barbă întunecoasă, nu e oare agresorul mascat care a lovit pe Gaspar la Nürnberg, lăsîndu-l aproape mort ?

Numai Hauser ar putea să-l recunoască, dacă amintirea lui, după patru ani, i-a rămas destul de precisă... Acest individ nu părea să-l trateze pe lordul Stanhope cu respect, ci de la egal la egal, chiar cu o anumită brutalitate... Maiorul Hennehofer ? De ce nu ? A venit de la Karlsruhe să se înțeleagă cu englezul ?

Ei se despărțiră curînd. Un salut scurt din cap. Necunoscutul se înfundă în parc și Stanhope se întoarse la hotel.

*

Era ora șapte. După-masă, Andrei se urcă în odaia lui. N-a revăzut pe conte, căruia i se servea, ca de obicei, masa în apartamentul său, la catul de jos.

— Milordul așteaptă astă-seară un musafir, spuse Michael ; a comandat patru sticle de vin de Rhin.

Un musafir... Omul din grădina publică, cu care lordul trebuie să-și fi dat întîlnire. Andrei întredeschise încet ușa odăii, pentru a auzi zgomotele de pe scară și de pe sală. Trecu o jumătate de ceas...

O lumină slabă urcă ; glasuri. Acela al lui Michael și un glas tăios, scurt. Andrei se duse în vîrful picioarelor pînă în tindă, se lipi de zid, ascultă.

Michael bătu la ușa lordului Stanhope. Ușa se deschise. Vocea guturală a englezului :

— Bună seara, dragă...

Nici un nume, nici un titlu. Dacă este maiorul Hennehofer, dacă este acela care de la început ținuse toate firele misterului, în care Gaspar fusese învăluit ca într-o gogoașă de mătase, trebuie să aibă un motiv grabnic ca să vină la Ansbach, la complicele său.

Andrei se înapoie în odaie, stinse lampa, deschise fereastra. Noaptea era neagră și rece ; curtea, un puț întunecos în care numai fereastra lordului Stanhope, sub camera lui Andrei, proiecta lumină... Să sară pe balconul contelui ? Erau numai trei metri. Dar căderea lui ar fi făcut zgomot. Mai era streașina. Umedă și alunecoasă. Ce să facă ? Andrei își scoase pantofii, se urcă pe bara de sprijin, apucă burlanul de fontă. Din loc în loc burlanul avea crestături, de care mîinile lui puteau să se prindă... Agil, Andrei coborî. Piciorul lui se împiedică de grilajul balconului. Se lăsă să alunece mai departe și, îndată se atinse piatra, se piti pe terasa strîmtă.

Cufundat în întuneric, avea înaintea lui perdeaua de pînză brodată, care acoperea fereastra ușii ce da în salonul lui Stanhope, transformată într-un ecran mare cu umbre. Lumina destul de puternică din odaie făcea să apară două siluete, ușor de recunoscut ; aceea a contelui și a vizitatorului său, stînd de o parte și de alta a unei mese de scris, așezată în fața perdelei. Umbra necunoscutului din parc : cap puternic, lat în spate, fără gesturi, opunîndu-se umbrei înalte și elegante a englezului, a cărui mînă se ridica uneori molatec spre a-și mîngîia fruntea, pe care smocul de păr, accentuat de jocul de lumină, i-o înălța peste măusră.

Cei doi oameni păreau să discute cu violență. Zgomotul vocilor ajungea pînă la Andrei, dar nu percepea nimic lămurit. Chiar sforțarea pe care o făcea să asculte, îl asurzea. Era să renunțe, cînd deodată zări o mică deschizătură rotundă, făcută pentru aerație, așezată foarte jos, într-una din tăbliile ușii.

Fără să stea la îndoială, se întinse pe piatra balconului udată de o ploaie mărunță și își lipi urechea de crăpătura cu zăbrele.

Acum auzea. Prost. Contele și musafirul lui vorbeau destul de încet, iar frazele lor păreau că se încîlcesc. Apoi se desprinseră cîteva cuvinte.

Nu vorbeau în limba germană, ci în engleză. O precauție luată, fără îndoială, împotriva servitorilor și a locatarilor din hotel. Dar precauția era zadarnică : Andrei cunoștea limba engleză. El auzi pe necunoscut spunînd :

— ...or it will be too late... (sau va fi prea tîrziu) și pe lordul Stanhope, răspunzînd pe tonul lui ironic :

— I see. Dead men only tell no talkes... (Înțeleg. Numai morții nu vorbesc).

Vocea mai surdă a străinului alcătui o frază neînțeleasă, din care răsăriseră două cuvinte :

— ...Francez... Falkenhausen...

— Ei și, spuse lordul Stanhope, ce poate el ?

— Marea-ducesă... piardă totul.

— ...acum dezamăgită... Apoi ce dovezi ?

— ...Müller a vorbit.

Contele ridică din umeri.

Cădea o ploaie rece. Înghețat, nemișcat, reținîndu-și răsuflarea, Andrei era în bătaia stropilor de ploaie și de gheață, ce curgeau șiroaie pe părul și pe fața lui, udîndu-i hainele. Dar era atît de dornic să știe tot ce se vorbta încît nu simțea nimic.

— ...a înlătura pe acest tînăr.

Cuvintele lui Stanhope sfîrșeau o frază pe care Andrei n-o **deslușise.**

Un răspuns scurt și morocănos.

Aici lordul Stanhope părea să se scuze. Tăcu o clipă, apoi adăugă :

— ...Feuerbach... mulțumită dumitale...

Contele a spus într-adevăr, „mulțumită dumitale" ?

Era mărturisirea că președintele fusese asasinat, iar vizitatorul era chiar asasinul lui. Dar Andrei nu era sigur. Poate că a auzit greșit...

Necunocutul înjură în limba germană cu grosolănie. Andrei, înălțîndu-și capul, îl văzu ridicînd pumnii amenințători. Contele rămase nemișcat. Andrei își închipui aerul lui sarcastic. Celălalt îngrămădi cuvintele :

— ...mai întîi Gaspar... prea primejdios... de doi ani... Binder... a răscolit Germania...

Sanhope spuse :

— Aici nu e Nürnberg.

— ...trași pe sfoară. Prințul... își pierde răbdarea... a sfîrși... sfîrși !... prea multe riscuri..., mai cu seamă eu ! ...onoarea dumitale ...Ah, ah ! eu, capul meu... cîte a trebuit să fac... trei, trei pînă acuma...

„Trei," trei omoruri desigur : marele-duce Carol, domnul von Fuerbach. Cine era al treilea ? se întrebă Andrei.

— Taci odată !... îți pierzi capul ? Gaspar nu va mișca... Hickel, institutorul... în mîinile mele...

Străinul înjură din nou.

— ...idiot, nemernic !

— ...uiți ...prea multă familiaritate, maiorule !...

Maior ? Era deci maiorul Hennehofer. Pe Andrei îl trecură fiorii din cap pînă în picioare. Îl auzi rîzînd, cu un ris gros și aspru :

— Banii... Te am în mînă, Mylord.

Pe ecranul luminos, Hennehofer își apropiase brusc fața pătrată de capul fin al lordului Stanhope. Bărbia lui, ieșită înainte, făcea ca umbra să-i semene cu aceea a unei fiare.

În această luptă, se gîndi Andrei, aristocratul nu era de talia brutei. El văzu pe lordul Stanhope aruncîndu-și încet fruntea pe spate și sprijinindu-și ceafa de răzemătoarea jilțului ; părea să spună :

— Ce vrei de la mine ?

Hennehofer se apropie de el. Andrei n-auzi nici măcar o șoaptă. Cuvintele murmurate trebuie să fi fost îngrozitoare.

Englezul rămase o clipă nemișcat, fără să răspundă, părea copleșit.

Andrei, întins pe jos, pătruns de ploaie, clănțănta din dinți. Dar nu de frig.

— Contele se ridică și spuse hotărît :

— Nu !

— Ce ?

— Nu, nu vreau.

— ...scrupule ? Haida de !

— ...făcut destul... nu mai mult... Un gentleman.

Hennehofer se sculă. Umbra lui dispăru un timp; trebuie să fi umblat prin odaie. Apoi ea reveni. Stanhope nu-l privea.

— ...frică ...voi acționa singur.

Contele strigă :

— Nu vreau, te opresc... Interesele dumitale... alte mijloace ..persiști ...voi vedea pe margraf ...pînă la marele-duce... beneficiat, dar el nu știe nimic...

— Crezi ?

Lordul Stanhope făcu cu mîna un gest scurt.

— Nu tot... toate crimele astea... coroana lui... atîtea infamii...

— La voia dumitale... dușmani ?... Atunci păzește-te...

Lordul Stanhope răspunse semeț. Cîteva amenințări păreau a fi schimbate între cei doi adversari care se înfruntau. Apoi umbrele se micșorară, mai întîi umbra lui Hannenhofer. Ecranul redeveni alb. Lordul Stanhope își conducea vizitatorul.

•

Andrei nu mai putea acuma. Era înțepenit de frig, sleit de gînduri, prăpădit. Se ridică cu foarte mare greutate. „Nicicum, își spunea el deznădăjduit, nu mă voi putea urca în odaie". Trebuia să-și petreacă noaptea acolo ?

Își aduse aminte că avea la el o sticlă cu rachiu luată cu prilejul vizitei sale la Falkenhausen. Se scotoci în buzunar cu degetele înțepenite de ger, o apucă și bău cu lăcomie. Alcoolul în doze mari îl încălzi, îi puse sîngele din nou în mișcare. Însuflețit puțin, se tîrî pînă la marginea balconului și se urcă cu greutate pe grilaj, apucă streașina din care curgeau șuvoaie de apă. Mîinile îi erau amorțite.

Cît pe-aici era să alunece, să cadă în gol. Groaza îi dădu puteri pentru două minute de luptă supraomenească

Era din nou pe pragul ferestrei sale. Dar, ajuns în odaie, puterea îl părăsi. Se prăbuși pe podea, tremurînd de frig.

Michael îl găsi, a doua zi. pe jos, de-abia răsuflînd. Îi frecă tîmplele şi pieptul, îl dezbrăcă, îl culcă. Andrei rămase leşinat. Doctorul veni îndată. El făcu un gest de îngrijorare. Andrei, atins de o dublă congestie pulmonară, putea să moară în cîteva ceasuri.

Să moară ? nu însă de data asta... Andrei aiură un timp de cincisprezece zile. În haosul în care se afundase mintea lui, un gînd plutea ca o epavă : „să scape pe Gaspar ; să scape pe Gaspar". Dar Michael, care-l veghea cu o grijă mişcătoare, nu asculta cuvintele lui fără şir.

În prima dimineaţă cînd Andrei îşi veni în fire, întrebă :

— Lordul Stanhope ?

— A plecat la Karlsruhe chiar în ziua cînd aţi fost atît de rău, spuse Michael. N-a mai fost văzut de atunci.

Andrei scoase un suspin de uşurare.

Aşadar Stanhope nu ceda lui Hennenhofer El lucra împotriva lui, desigur, în acea clipă, pe lîngă marele duce Leopold. Poate pe lîngă Ştefania... Va scăpa pe Gaspar.

— Domnule...

— Ce-i Michael ?

— Servitoarea domnişoarei von Feuerbach, fata preşedintelui...

— Ce este ?

— A venit la două zile să afle veşti despre dumneavoastră.

— Ah !

Obrajii lui se îmbujoraseră ; ochii îşi recăpătară strălucirea. Un val binefăcător coborî pe inima lui, ca un balsam. Se simţea readus la viaţă. Nu mai era singur şi dezarmat ; era fericit. Pentru prima oară mîncă cu poftă şi dormi liniştit.

A doua zi vru să se scoale. Michael îl sili să stea culcat. Intra însă în covalescenţă. Ziua următoare, marţi, el scrise în pat, fără prea multă oboseală, în intervale de accese de tuse, un memento referitor la tot ceea ce aflase despre Gaspar.

Îl va înmîna consilierului Hofmann, în prima zi cînd va ieşi, fiind hotărît acuma să-l înştiinţeze de primejdiile ce ameninţau pe fiul Ştefaniei.

De atunci, fiecare zi aduse o îmbunătățire simțitoare. Sîmbătă, umblă prin odaie și încercă să coboare scara pe ascuns. Era foarte frig, ningea.

— Vreau să ies mîine! — spuse Andrei.

— Cu trăsura. Trebuie.

Duminică 15 decembrie, la 11 dimineața, era îmbrăcat. Șovăind, dar strîngînd din buze și agățîndu-se cum putea de stinghia sculptată a bătrînei scări, ajunse în vestibul.

În clipa cînd intră, Charlotta von Freuerbach apăru grăbită prin ușa ce da în stradă.

Ea se îndreptă spre el și, nepăsătoare față de priviri și bîrfeli sigure, îl apucă de mînă.

— Ieri, în parcul orașului, spuse ea, Gaspar a fost lovit cu un cuțit de către un necunoscut... Se nădăjduiește că lovitura nu ar fi mortală.

Andrei se încleștă ca și cum o durere ascuțită i-ar fi străbătut prin trup. Dacă n-ar fi fost bolnav, Gaspar ar fi scăpat.

— E vina mea, spuse el, mă duc să-l văd.

Convalescența lui se sfîrșise din clipa aceea. O flacără lăuntrică îi reda puterile..

CAPITOLUL XV

AGONIA

Era a treia zi... Gaspar Hauser se afla pe moarte. Rana păruse ușoară la început. Cînd Gaspar s-a înapoiat sîmbătă la casa Meyer, împletindu-se, acoperit de sînge, vorbind fără șir, institutorul a împins cruzimea într-atît, încît îl sili să se întoarcă cu el în parc, ca să verifice la fața locului o poveste pe care o declara, de la început, în întregime scornită. Numai cînd Gaspar a leșinat pe pe drum, l-a transportat acasă și a chemat un doctor.

Doctorul Heidenrich nu putu să cerceteze rana pînă în adîncul ei, dar o socoti serioasă.

— Însă, spunea el, dacă febra nu se declară, va putea scăpa.

Institutorul ursuz ridică din umeri, afirmînd că Hauser s-a lovit singur cu un cuțit, ca să atragă din nou atenția asupra lui. El raportă în acest sens consilierului Hofmann. Consilierul îl certă indignat și îi porunci să anunțe îndată poliția, spre a căuta pe asasin cu mai mulți sorți de izbîndă decît acum patru ani, cu prilejul tentativei din Nürnberg.

Febra s-a declarat seara. Gaspar avu o noapte îngrozitoare. Suferea mult, țipa zvîrcolindu-se în pat. I s-a dat camera frumoasă de la catul I, unde locuise înainte. Cînd se lumină de ziuă, Gaspar se liniști. Domnul Hofmann îl întrebă cu blîndețe. Grecoi, pompos, flegmatic, magistrat din creștet pînă-n tălpi, era plin de demnitate și înțelepciune. Reputația lui de binefăcător discret l-a făcut să fie ales ca tutore al lui Hauser, după moartea lui von Feuerbach, prieten personal și șeful Curții. Gaspar îi descrise cum putu mai bine pe asasin : statură înaltă, fața năpădită de barbă, pălăria trasă pe ochi, palton lung albastru, ghete cu pinteni. De la înapoierea lui din Franconia, Gaspar nu mai era însoțit de fostul soldat, concediat — ca fiind de prisos — din ordinul lui Hickel. Misiunea agresorului a fost astfel ușurată. La ieșirea tînărului din casa pastorului Fuhrmann, unde se distrase cu tăierea și lipirea cartoanelor, acest individ, care părea străin de oraș, l-a atras în grădina publică, făgăduindu-i că are să-i facă destăinuiri asupra părinților săi. Îl puse în schimb să jure că nu va vorbi despre cele ce va afla.

Erau într-o alee pustie, în fața statuii poetului Utz. Necunoscutul i-a arătat o pungă mică și un portofoliu spunînd :

— Aici este.

Gaspar întinse mîna, dar nu le apucă bine și ele căzură. Se aplecă să le ridice. În clipa aceea omul îl lovi în pîntec cu un pumnal și dispăru.

— Stupidă născocire, bombăni Meyer ca încheiere la aceste declarații.

— Dumnezeu să mă judece ! — murmură Gaspar.

Consilierul trimise un agent în parc și acesta aduse punga de mătase roșie, găsită în fața monumentului lui Utz. Punga conținea o foaie de hîrtie, cu o scriere răsturnată, pe care se citea :

„Hauser poate să vă spună cine sînt și de unde vin. Pentru a-l scuti de oboseală vă voi spune eu însumi că vin de la frontiera bavareză pe... Vă pot spune chiar numele...

M.L.O"

Portvizitul dispăruse... Nici o urmă de pași, ploaia îi ștersese.

— Ce zici despre asta, Meyer ? întrebă domnul Hofmann.

Meyer se mulțumi să rînjească. Puțin după aceea, înrădăcinat în reavoință, avu îndrăzneala să spună că nu se mai însărcinează cu găzduirea lui Gaspar și, după ce se va însănătoși. să i se caute o locuință aiurea.

Consilierul dădu din cap cu milă.

— Însănătoși...

— Domnul consilier are să vadă : voinicii aceștia se vindecă întotdeauna.

Noaptea de 16 spre 17 fu mai bună... Dar cei trei medici, care vizitară pe Gaspar dimineața — doctorii Hortlacher, Albert și Heidenrich — declarară că ficatul era atins și nu nădăjduiau să-l scape.

Gaspar nu părea să mai sufere acuma. Căzuse într-o semisomnolență. În odaie, în jurul lui erau : pastorul Fuhrmann, care din cînd în cînd îi ștergea buzele și fruntea cu o cîrpă umedă, primarul Binder, anunțat prin domnul Hofmann, venise imediat din Nürnberg, Meyer și nevasta lui, Andrei Fustel, domnișoara von Feuerbach, locotenentul Hickel, doctorii Albert și Hontlacher.

Meyer ar fi vrut să îndepărteze persoanele fără chemare de a se afla lîngă Gaspar.

— Mă opun, spuse consilierul. Gaspar Hauser, prin straniile lui nenorociri și interesul pe care-l inspiră, a dobîndit un caracter public. Înțeleg că toată publicitatea posibilă să înconjoare acest sfîrșit de plîns. Dacă nu te supui poruncilor mele, știi că am calitatea de a face să te căiești.

Așezați într-un ungher, cei doi medici discutau pe șoptite... Dr. Albert declara ridicolă ipoteza unei sinucideri, sau a oricărei simulări. Dr. Horlacher, îndoctrinat de Meyer, susținea că Hauser ar fi putut să se lovească singur, dacă ar fi fost stîngaci. Ori era stîngaci, pretindeau Meyer și Hickel. De altminteri numai ei doi observară această particularitate.

Charlotta și Andrei erau unul lîngă altul, la picioarele patului, deznădăjduiți, tăcuți.

Gaspar, cînd l-a văzut pe Andrei intrînd, l-a chemat printr-un semn și i-a strîns mîna cu putere.

— Ți-am spus, domnule Fustel, presimțirile mele s-au adeverit. Lașii și-au ajuns scopul!

— Curaj, îi răspunse Andrei, te vom scăpa!

Gaspar surîse trist.

Dacă ar trăi, dacă ar putea să reziste încă cîteva zile, Andrei își făcuse planul să anunțe pe marea-ducesă și s-o aducă la căpătîiul fiului ei. Misiunea groaznică — e adevărat — dar pentru acest copil nenorocit va fi mîngîiere supremă să cunoască, în clipa morții, brațele mamei lui, mîinile ei blajine, sărutările ei. Întunericul în care va coborî va fi mai puțin rece. Dar, din ceas în ceas, se aștepta acum sfîrșitul. Dr. Albert credea că nu va apuca decît seara, poate noaptea.

Andrei nu se îndura să lase victima în prada unei vrăjmășii atît de stăruitoare și să plece fără o îmbărbătare. Gaspar știa că era foate rău, dar nu așa de aproape de moarte. Putea fi amăgit, putea fi făcut să nădăjduiască că mama lui, în sfîrșit găsită, va veni lîngă el.

Către prînz, Andrei profită de o cilpă cînd rămăsese numai el și pastorul. Cerînd cu o privire îndurerată, se aplecă la urechea rănitului.

— Gaspar, pregătește-te pentru o mare bucurie. Taina nașterii dumitale a fost în sfîrșit descoperită. Mă auzi, nu e așa? Știu din ce familie faci parte. Tatăl dumitale nu mai e pe lume asta, dar mama trăiește. Am chemat-o. În două zile va fi aici.

— Mama mea... suspină Gaspar.

Privirea lui se însufleți. Apoi căzu în toropeală. N-a întrebat cine era mama lui. El, care înainte ținuse atît

de mult să-și descopere obîrșia, era acum prea slăbit și prea desprins, pentru a se ocupa de un nume. Dar gîndul mamei lui regăsite nu-l părăsea. O pace senină se răspîndi pe fața lui. Ochii lui albaștri păreau nemăsurați. Din cînd în cînd, își împreuna mîinile.

Puțin mai tîrziu, cînd Andrei se aplecă din nou asupra lui, Gaspar șopti :

— Va avea timp ? Două zile e mult. Trebuie să-i spui că aș fi iubit-o din toată inima.

* *

În odaia întunecată de amurgul timpuriu al iernii, prietenii și vrăjmașii — care vegheau sfîrșitul lui Gaspar — stăteau nemișcați. Ațintiți spre patul unde se afla în agonie ultimul vlăstar al unui neam ce se pierdea în noaptea Evului Mediu, apropierea morții îi pironea în respect... Chiar pe Meyer, chiar pe Hickel. Toți aceștia erau pătrunși de groaza ce stăpînește omul o dată cu nașterea lui, groază pe care caută s-o uite și care vine mereu să-i înghețe oasele... În jurul acestui nenorocit fără cămin, era o atmosferă de înfiorătoare măreție.

Pastorul recită un psalm cu glas aproape în șoaptă :

„Doamne, m-am înălțat spre Tine, mîntuiește-mă prin dreptatea Ta.

Scoate-mă din plasa care mi s-a întins, căci Tu ești puterea mea.

În mîinile Tale îmi încredințez sufletul. Tu m-ai răscumpărat. O ! Veșnicule.

Fă ca buzele care mint și rostesc cuvinte aspre împotriva dreptății să amuțească ; fă ca cei răi să-și astupe gura în mormînt.

Domnul mă va mîntui, pentru că am nădăjduit în El."

Apoi, pastorul Fuhrmann întrebă pe Gaspar :

— Vrei să te rogi ?

— Nu pot... Sînt prea slăbit. N-am putere.

— Atunci am să mă rog pentru dumneata. Roagă-te în gînd.

Pastorul se cufundă în rugăciuni. Gaspar urmărea din ochi mișcarea buzelor.

Pastorul Fuhrmann se întoarse din nou spre el :

— Ți-e sufletul împăcat ? Te temi de ceva ?

— De ce ? răspunse muribundul răsuflînd anevoie. Am cerut tuturor iertare. De ce să nu fiu liniștit ? Dumnezeu știe, nu m-am rănit singur. N-am mințit. Nu, n-am mințit !...

— Ierți pe vrăjmașii dumitale ?

— I-aș ierta, dar nu știu cine sînt.

Gaspar adăugă :

— Șoarecele trebuie să moară cînd sînt atîtea pisici.

Își trecu cu greutate mîinile deasupra capului.

— Doamne, voi muri atît de nenorocit !

O clipă după aceea, mai spuse :

— Căile Domnului sînt prea, prea întunecate.

Locotenentul Hickel se apropie, stîngaci, de pat și întrebă dacă are ceva de spus lordului Stanhope.

Gaspar păru că se gîndește.

— Mulțumește-i din partea mea. Și el trebuie să reintre pe drumul cel bun, a făcut destule greșeli. Va fi judecat, la rîndul lui.

Hickel se îndepărtă buimăcit.

Pastorul recită tare un „Tatăl nostru". El repetă :

— Tată, facă-se voia Ta !

— Și nu a mea, șopti Gaspar, cu o suflare.

— Cine a spus aceste cuvinte ?

— Iisus, în ceasul morții Sale.

Tăcu și își răsturnă capul, sleit de puteri, pe perină. Sudoarea îi picura pe frunte. Avea ochii închiși. Gura strînsă, între două cute adînci, nasul subțiat, bărbia, aminteau — cu o asemănare înfiorătoare — de masca marelui-duce Carol.

*

Gaspar redeschise pleoapele. Cuprinse într-o privire lungă pe pastor, pe Binder, consilierul Hofmann, Andrei și Charlotta... Un surîs prietenos îi flutură pe buze. Spuse ca și cum și-ar fi cerut iertare :

— Sînt obosit și am încă un drum lung de făcut.

Era ora zece. Flacăra lumînărilor lăsa să plutească la căpătîiul patului. Toți ceilalți erau în picioare. O tăcere

adîncă domnea între aceste ființe. Dar ea nu le despărțea, ci le unea. Una singură era în afară, pe un alt plan, mai înalt poate, deoarece se desprindea de mizeria lor, se depărta. Între ea și ele nu mai dăinuiau decît fire subțiri, ce păreau să se rupă în fiecare clipă : se auzeau bătăile inimilor. Era una care aproape nu mai bătea.

Capul se înfundă în perină. Pupilele se răsturnară în orbită. După zicătoarea veche, Gaspar Hauser scăpase de ură și nedreptate. Hickel, Meyer și doctorii plecară. Bunul Binder, cu fruntea în mîini, plîngea. Pastorul citea rugăciunea morților.

Andrei și Charlotta se apropiară de pat.

Tînărul sărută mîna care atîrna, caldă încă, și o așeză pe piept.

— Adio Principe ! — șopti el, atît de încet încît numai domnișoara von Feuerbach putu să-l audă.

Ea se înclină, la rîndul ei, și cu o mișcare ușoară a degetului îi închise pleoapele, apoi își lipi buzele de fruntea lui.

— Pentru mama lui...

Andrei tăie cu foarfecele o șuviță din părul blond al lui Gaspar.

*

Rămaseră ultimii.

Tăcuți, stăteau unul lîngă altul, cu sufletul covîrșit, adînciți în gînduri. Din cînd în cînd, o lacrimă picura pe rochia neagră a fetei... Andrei se simțea ca îmbătat de o tristă duioșie. Cu coada ochiului privea pe Charlotta von Feuerbach.

Ea ridică capul și-l privi.

Andrei luă mîna Charlottei cu religiozitate, în fața tînărului mort, pe care-l iubise și zadarnic se uniseră să-l scape.

Ea își stăpîni un suspin. Atîta jale îi împreuna ! Moartea pecetluia logodna lor. Charlotta își lăsă mîna.

CAPITOLUL XVI

ÎNCHEIEREA SOCOTELILOR

Trecuse de miezul nopții, cînd Andrei își luă sfeșnicul și cheia din vestibulul hotelului „Omul sălbatic". Michael, care-l așteptase, întrebă :

— Mai trăiește ?

Ca toți cei din Ansbach, se interesa cu pasiune de Gaspar.

Andrei dădu din cap.

— Bietul copil ! suspină bătrînul servitor.

Și adăugă :

— Trebuie să-l anunț pe Mylord.

Andrei tresări. Nervii lui erau gata să se rupă.

— Lordul Stanhope ? E aici ?

— A sosit adineauri. Patronul i-a spus vestea.

— De ce n-a venit la Meyer ?

— Știa că nu mai e nici o nădejde.

— Unde e ?

— La dînsul în odaie. Nu s-a culcat încă.

— Bine, îl voi anunța eu însumi.

— Nu sînteți prea obosit, domnule ? Arătați destul de palid.

— Nu, Michael, fii pe pace. Pe mîine !

Urcă. Bătu ușor la ușă.

— Intră ! strigă lordul Stanhope.

Andrei trecu pragul. Întoarse fără zgomot cheia în broască și o puse în buzunar, apoi se apropie de englez. Vîrît în jilțul său de lîngă foc, nu-și ridică capul. Părea copleșit.

— Cum, dumneata ești, dragă Fustel ?

Întinse molatic două degete. Dar Andrei, în picioare în fața lui, părea că nu le vede.

— Nu mă așteptați, Mylord — spuse el cu o voce sourtă și tăioasă, pe care n-o avusese niciodată — dar trebuie să vă vorbesc fără întîrziere.

Mîinile lui Stanhope tremurau. El murmură încet de tot.

— E adevărat ? A murit ?

— Numai dumneavoastră n-ați fost lîngă el, la agonia lui. Desigur însă că nu puteați să-l priviți în față.

Pentru întîia oară contele ridică capul uimit.

— Eu ? Ce vrei să spui ?

— Nici Hennenhofer n-a fost acolo... Era mai prudent.

— Hennenhofer ? Domnule Fustel !

— Prietenul dumneavoastră, maiorul Hennenhofer... Este asasinul lui Gaspar, o știți.

Lordul Stanhope se sculă în picioare, anevoie. Fața lui lungă și de nepătruns se scofîlci-se dintr-o dată, ca golită de substanță. Dar ochii străfulgerau. El spuse mîndru :

— Domnule, nu ești în toate mințile !

— Nu, Mylord, sînt în toate mințile. Știu.

— Știi ? Ce știi ?

— Știu că maiorul Hennenhofer l-a lovit pe Gaspar, în parc. Semnalmentele asasinului se potrivesc cu ale lui.

Contele căzu în jilț, ca un automat.

— Crezi ?

— Sînt sigur. Și dumneavoastră, de asemenea. Aveți motive să fiți convins. Nu sînteți, de ani de zile, complicele lui ?

O vînă albastră se ivi pe fruntea Lordului Stanhope. Se îndreptă cu o adevărată demnitate :

— Mă insulți, am făcut totul ca să-l scap pe Gaspar !

— În ultimele zile — poate. Și asta o știu. Dar ați fost asociat cu cei care i-au răpit tronul. Vedeți, cunosc taina dumneavoastră, e zadarnic să negați.

Mult timp, marele senior declasat și tînărul francez se măsurară pînă în fundul sufletului. Contele fu acela care rupse cel dintîi tăcerea.

— Așadar, spuse el încet, știți că Gaspar este...

— Că Gaspar este prințul legitim al Badenului, că o conspirație de palat l-a declarat pe nedrept mort, cincisprezece zile după nașterea lui, că a fost înmormîntat unsprezece ani sub pămînt la Falkenhausen, după ce Hennenhofer a încercat să-l ucidă la Nürnberg, dumneavoastră, lordul Stanhope, plătit de Curtea din Baden, v-ați străduit să-l zăpăciți și să-l înjosiți, și că, în sfîrșit,

în clipa cînd putea să nădăjduiască la descoperirea identității lui, cînd putea să scape, a fost lovit de cea mai nerușinată trădare... Da, știu toate astea, Mylord. E deajuns, nu găsiți ? pentru a răzvrăti Europa, pentru a constrînge pe marele duce regent al Badenului să abdice, pentru a spînzura pe maiorul Hennenhofer și dacă dumneavoastră ați reușit — totuși — să scăpați de spînzurătoare veți fi atît de dezonorat, încît n-ar fi nici o țară din lume în care să nu fiți socotit drept Iuda.

Trupul lung al englezului se clătină. Andrei crezu că se va năpusti asupra lui.

— Nu vă mișcați, Mylord, spuse el încordîndu-se. Sînt înarmat și hotărît la orice. Ați făcut un lucru mîrșav. N-ați lovit pe Gaspar, dar voiați să-l corupeți, ați înșelat-o pe mama lui, atît de nenorocită... Dumneavoastră, un om de obîrșie nobilă, care purtați un nume vestit...

Stanhope scoase un fel de șuierat :

— Presupuneri... Calomnii !

— N-am de gînd să vă arăt dovezi ! Să știți numai că ele există... O ! să nu nădăjduiți că le veți găsi asupra mea... Nici în hîrtiile mele. Le veți scotoci din nou zadarnic. Ele vor fi supuse Alteței sale marii ducese Ștefania.

— Marea ducesă ! Ai să-i destăinuiești ? Nu vei cuteza !

— Voi cuteza, Mylord. Marea ducesă va fi disperată. Dar Gaspar, domnul von Feuerbach, marele duce Carol și ceilalți poate, vor fi răzbunați. Întîia mea datorie e față de morți. V-am spus că sînt hotărît la orice.

Lordul Stanhope se sculă în picioare și, cu mîinile sub pulpanele hainei, umblă în lung și-n lat, cu ochii ațintiți pe covor. Apoi se întoarse către Andrei, care, zdrobit de emoție, se rezemase de dulapul mare cu uși sculptate. Fața contelui își reluase liniștea disprețuitoare.

Spuse cu cea mai surprinzătoare stăpînire de sine :

— Te rog, domnule Fustel, să mă lași să vorbesc și eu acuma. Ia loc. Am multe de spus. Nu cunoști nici viața, nici oamenii. Acuzi și amenințî sub îndemnul sentimen-

telor dumitale... Te iert, totuşi... Tristul sfîrşit al lui Gaspar te-a scos din fire. Dar, pentru Dumnezeu! nu poţi fi mai îndurerat decît mine...

Nu! Nu mă întrerupe... Te-ai înşelat în privinţa mea. Nu sînt, sau mai degrabă nu mai sînt vrăjmaşul dumitale. Am fost. De ce s-o ascund? Uciderea lui Gaspar schimbă totul pentru mine. Sînt alături de dumneata, dacă vrei să-l răzbuni.

— N-am nevoie de ajutorul dumitale! — spuse Andrei uimit de tonul luat de conte.

Lordul Stanhope îşi trecu peste fruntea lui înaltă de două ori mîinile strălucind de pietre scumpe.

— Nu e sigur. Înţelege asta. Te-ai înşelat asupra mea. Din anumite motive (mă privesc personal) păream că ajut pe duşmanii lui Gaspar. Dar, în realitate, am lucrat întotdeauna ca să-l apăr de o catastrofă. M-am îngrijit de el chiar atuncea cînd mă prefăceam că mă dezinteresez. Cunoşteam taina naşterii lui; pentru onoarea casei din Baden, mi-era cu neputinţă s-o public. Am încercat să împac siguranţa dinastiei regente a Badenului, cu existenţa lui Gaspar. Dacă aş fi fost lăsat stăpîn pe situaţie, Gaspar s-ar fi aflat astăzi în Ungaria, sau în altă parte, la adăpost, într-o condiţie modestă, potrivită gusturilor sale.

— Şi pe marea ducesă o uitaţi?

— Alteţa sa ar fi fost informată mai tîrziu, cu condiţia să rămînă discretă. Ea şi-ar fi regăsit copilul; asta-i ajungea.

— În aşteptare, o amăgeaţi într-un chip mîrşav.

— Să cruţăm aceste cuvinte. Îi abăteam bănuielile, ii liniştem îndoielile... Dar te rog, lasă-mă să continui... Planul meu era înţelept; el favoriza interesele tuturor.

— Ale dumneavoastră, de asemenea, Mylord.

— Ale mele de asemenea, poate... Din nefericire, omul care a dus de la început această afacere, Hennehofer, nu eredea decît în tăcerea morţilor. În 1812, cînd copilul a fost răpit, el a vrut să-l ucidă. Contesa Hochberg, chiar el mi-a mărturisit-o, s-a opus din motive politice. În 1818, el a otrăvit pe marele duce Carol. Mai tîrziu, cînd marele duce Ludovic, bolnav şi apucat de remuşcări, a

uncit să se dea drumul copilului, Hennehofer a încer-
să-l asasineze pe Gaspar la Nürnberg. Sau a pus să-l
sineze, deoarece nu sînt sigur dacă atunci a lucrat în
sonal. Are doi sau trei oameni ai lui... Pe vremea
ea i-am întîlnit și am intrat în afacerea aceasta. Un
p, am condus eu. Planurile mele, pentru viitorul lui
ipar, erau să reușească. Dar bătrînul președinte s-a
estecat în prea multe lucruri. A stricat totul prin an-
ta lui, printr-o vizită pe care a făcut-o reginei Caro-
, la München... Lui Honnenhofer i-a fost frică. Dom-
von Feuerbach a murit aproape îndată după aceea.
rog să crezi că n-am fost consultat în privința bătrî-
ui gentleman. Honnenhofer începuse să se ferească de
ie.

S-ar fi oprit aici, însă vorbi, totuși :

— Dumneata te ocupai de Gaspar, cu toate că am
t să te dezgust. Și nu știu pentru ce dumneata, dom-
e Fustel, ai luat locul domnului von Feuerbach. Ai
s chiar mai departe decît el. Ai găsit pe Müller... Hen-
hofer a venit la Ansbach foarte furios. El a vrut să-l
pe Gaspar în străinătate ca să-l omor ; mă înțelegi ?
luptat împotriva lui, fără rezultat. Omul acesta e ca
t, cînd are în minte gîndul sîngelui. Am alergat la
lsruhe. Am văzut pe margraful Wilhelm. L-am rugat
uitor, cred chiar că l-am amenințat. Cu mare greu-
am obținut de la dînsul să-l oprească pe Hennenhofer
la orice acțiune, înainte de a-i vorbi. Dar ordinul a
t prea tîrziu, sau mai degrabă maiorul nu l-a respec-
El l-a lovit pe Gaspar, ca să sfîrșească, fiindcă vedea
odul și ca să lege — cred — mai strîns de partea lui
principii Badenului. Hennenhofer e o canalie dezgus-
are, asta s-o știi, domnule Fustel. Ar merita să fie
ușcat ca un cîine turbat. Aș rîde.

Vorbind cu glasul lui monoton, lordul Stanhope um-
dintr-o parte într-alta a odăii... Fără îndoială, căuta
convingă pe Andrei că rolul lui în complot, dacă n-a
lăudabil, a fost în orice caz secundar (și mai degrabă
rabil lui Gaspar).

Apărarea lui, în care adevărul și minciuna se contopeau, era dibace. Dar nu era decît dibaci în clipa aceasta? Anumite accente arătau că era exasperat împotriva lui Hennenhofer. Pentru lordul decăzut și fără mijloace, dispariția lui Hauser era un dezastru financiar. Cine îi va furniza de acum înainte bani?

Întorcîndu-se către Andrei, îl fixă cu ochiul rece.

— Vrei să răzbuni pe acel nenorocit, nu e așa? Și eu. Dispreţuitor, tînărul ridică din umeri.

— Dumneavoastră?!

— Da, eu... Să ne unim în acest scop. Dumneata ai îndrăzneala. Îmi place mult îndrăzneala. Dar primește sfatul meu: îndrăzneala nu ajunge cînd ataci pe Hennenhofer.

— N-am nici o încredere în dumneavoastră. Nu vreau să avem nimic în comun! — mormăi Andrei cu fălcile încleștate.

— De ce? Noi doi împotriva maiorului nu sîntem prea mulți, te asigur... Nu-l cunoști. Nu știi nimic, aproape nimic despre el, decît ceea ce ți-am spus. Și nu ți-am spus totul! Ei! Domnule Fustel, dumneata îi datorezi mai multă ură decît crezi.

— Spuneți totul, e singura scăpare care vă mai rămîne!

— Ții mult? Aș fi dorit să te cruț de asta. Tatăl dumitale, Gerard Fustel...

— Ei, bine? — strigă Andrei străpuns de o ascuțită groază.

— Era intendentul marelui duce Carol al Badenului, nu e așa? Un servitor credincios, prea credincios. Ghicise multe lucruri. Găsea ciudată moartea stăpînului său. El a vorbit...

Andrei se ridică.

— Și el a fost omorît?

— Otrăvit... Hennenhofer. Are otrăvuri care dau aparența unei apoplexii. O! Hennenhofer e foarte tare!

Umbra unui surîs flutură pe buzele lui Stanhope. Această clipă îl răsplătea de insultele primite de la Andrei. Era sigur că de-acum furtuna se va îndrepta aiurea.

Andrei reuși să se stăpînească.

El nu voia să-i lase lui Stanhope bucuria de a-l fi rănit pînă-n inimă. De-altminteri era adevărat : de mai multă vreme îl stăpînea ceva asemănător unor presimțiri. O frază a memorandului : „fiul lui Gerard Fustel..." rămăsese în mintea lui ca un spin. Apoi cuvintele lui Hennenhofer, pe care le surprinsese : „trei morți"... Și, poate înainte, șovăielile mamei sale, ale marii ducese, cînd era vorba de tatăl său. (Și ele ghiciseră ?) Însă niciodată această presimțire nu luase o formă. Era un abur plutitor care se mișca uneori în adîncurile gîndului său. Lordul Stanhope, printr-un cuvînt, făurise o fantomă prezentă, lacomă, care cerea sînge.

— Mylord, spuse Andrei, voi crede toată viața mea că v-ați făcut complicele unei crime cumplite. Dar aveți dreptate : puteți să-mi fiți de folos și nu resping ajutorul dumneavoastră. Să facem un tîrg. Vă voi cruța de rușinea unei arestări, dacă îmi veți procura mijlocul să mă răzbun imediat pe Hennenhofer.

— Vei păstra tăcerea ?

— Vă voi lăsa cel puțin timpul să părăsiți Germania și, dacă mă hotărăsc să-l informez pe consilierul Hoffman. ca să anunțe justiția, o voi face numai după ce Hennenhofer... Mă înțelegeți ?

— Vrei să-l omori ?

— Da ! Unde-l pot găsi ?

— Trebuie să se fi înapoiat la Karlsruhe.

— Știți unde locuiește ?

— În piața Armelor, aproape de castel.

— Îi veți da o întîlnire, printr-o scrisoare.

— Înțeleg. Dumneata te vei duce în locul meu.

— Aceasta este intenția mea, Mylord.

Stanhope, mîngîindu-și bărbia, se gîndi o clipă. Apoi se duse spre masă, luă hîrtie și un toc, spunînd :

— Nu văd nici un neajuns. Iată ce pot să scriu :

„Maiorule,

Graba dumitale stupidă a compromis totul. Cineva te-a recunoscut. Trebuie să chibzuim. Te voi aștepta..."

Stanhope ridică tonul.

— Cînd, în două-trei zile ? Ai face mai bine să pui o săptămînă, domnule Fustel. Eşti încă prea slab. Nu ? Bine.

„Te voi aştepta în ziua de 21, la ora zece înainte de prînz, în pădurea castelului din Karlsruhe, aproape de fazanerie, la locul ştiut. Altfel, plictiseli mari".

Semnă cu o semnătură prescurtată, încîlcită.

— E bine aşa ?

Andrei făcu un semn afirmativ. Contele se pricepea mai bine decît el la vicleşuguri.

Lordul Stanhope îi întinse scrisoarea, după ce puse adresa.

— O vei pune singur la cutie. Cu dumneata joc deschis... Acest mesaj e sibilinic : un străin ar vedea o afacere de femei. Dar, Hennenhofer va găsi de ce să se neliniştească. Am să-ţi arăt acuma locul unde trebuie să aştepţi.

Pe o foaie de hîrtie desenă cîteva linii.

— Locul este pustiu... iată faţada castelului ducal. Vei urma această alee lungă, la dreapta, vreo opt sau nouă sute de paşi ; după aceea o iei de-a curmezişul spre stînga, în plină pădure, spre clădirile fostei fazanerii. Mergînd în aceeaşi direcţie, ajungi la un fel de răspîntie, unde se întîlnesc cinci alei. Acolo e.

Lumina lămpii scădea. Contele ridică fitilul cu o mînă domoală. Pe un ton de perfectă nepăsare, continuă :

— Maiorul va veni poate călare, deoarece călăreşte în fiecare dimineaţă cînd e în oraş. Dumneata eşti ascuns într-un tufiş. El nu vede pe nimeni, coboară, umblă încoace şi-ncolo. Dumneata tragi... Nădăjduiesc că vei fi bun trăgător ! Nu e un vînat pe care să-l pierzi. Nu va fi găsit decît după cîteva ceasuri, mai cu seamă dacă vei împinge trupul într-un desiş. Prevedere folositoare. Dealtminteri, cînd va fi găsit, poliţia ducală va rămîne mută. Ea ştie cine e Hennenhofer, că trebuia să plătească mai curînd sau mai tîrziu şi că o anchetă ar dezvălui — desigur — scandaluri prea urîte. Să nu-ţi fie teamă, domnule Fustel, nu se va face zgomot !

— Domnia voastră se înșeală dacă mă ia drept un asasin, spuse Andrei cu dispreț. Voi omorî pe maiorul Hennenhofer, dar pe față, după ce-l voi fi înștiințat.

— Un duel ! Ești nebun, tinere ? Asta e o mare prostie. Să nu ataci pe Hennenhofer decît prin surprindere, la sigur ; altfel ești pierdut. E un om atît de al dracului ! Am chiar un merit să mă declar împotriva lui, fiindcă trebuie s-o mărturisesc : eu, care nu m-am temut niciodată de nimic, mă tem de el.

Lordul Stanhope schiță un surîs rece :

— Îngîmfare tinerească ! Nu vei doborî astfel pe Hennenhofer.

— Va muri de mîna mea ! În afară de cazul că-l veți preveni. Dar, această trădare v-ar costa foarte scump.

— Să-l previn ? Mă crezi atît de absurd ? Am tot interesul ca maiorul să dispară... Dar mă întreb dacă ai arme bune. Nu, nu e așa ? Glumeai adineauri cînd spuneai că erai înarmat. Ce copil ești ! Ar fi primejdios să cumperi pistoale. Iată, urmă el, deschizînd sertarul mesei, iată două arme, care — deși mici — sînt foarte bune. Fabrică franțuzească, dragul meu. Îngăduie-mi să ți le dăruiesc. Dacă din întîmplare vor rămîne pe teren, nu vor fi niciodată identificate. Atenție, sînt încărcate.

— Vă mulțumesc, Mylord, spuse Andrei.

Luă pistoalele și, sculîndu-se, adăugă :

— Veți pleca ?

— Mîine la Hamburg, și de-acolo spre Anglia. Nimic nu mă reține aici.

— Sînteți prudent, Mylord !

— Am cincizeci și patru de ani, mă îngrijesc de timpul ce-mi rămîne de trăit. Trebuie să fiu prevăzător, vezi dumneata. Adio, domnule Fustel, deschide bine ochii și trage precis ! Nu ne vom revedea, desigur, niciodată. Voi păstra pentru dumneata o amintire destul de plăcută, orice s-ar întîmpla. Cedezi prea ușor pornirilor dumitale. Asta e cam neplăcut. Dar pentru un francez, ai legătură

în idei. Ș-apoi ești și dumneata un gentleman. Acesta e principalul ; ori ce-ai face, să rămîi un gentleman. Adio !

Andrei salută pe conte :

— Adio, Mylord.

Apoi ieși.

CAPITOLUL XVII

„DEAD MEN TELL NO TALES"

Prin Ingolstadt, Ulm și Stuttgart, după două zile de diligență, Andrei ajunsese la Karlsruhe. Spre a înșela pe acei care s-ar fi putut interesa prea mult de mișcările sale, spusese lui Michael, părăsind „Omul sălbatic", că se duce la München, la prietenul lui, Hans von Zorn. Nici un incident de călătorie. Andrei era sigur că n-a fost spionat.

N-a revăzut-o pe Charlotta von Feuerbach. Ar fi fost în stare să păstreze tăcerea față de ea ? Prin cîteva rînduri, îi anunțase plecarea fără s-o lase să bănuiască motivul. După ce-și va fi îndeplinit greaua misiune, se putea gîndi la el și putea să reia mîna care i-a fost lăsată o clipă. Dar, mai întîi să-și facă datoria... N-a scris marii ducese. Gaspar fiind mort, era mai bine s-o lase în neștiința ei, cu liniștea cîrpită de minciunile lui Stanhope. Cînd va părăsi Karlsruhe, se va duce de-a dreptul la Mannheim, să-și îmbrățișeze mama. Va avea nevoie să-și pună capul pe bătrîna ei inimă cinstită, să-și liniștească inima lui zbuciumată, să-și destindă nervii încercați de prea multe lovituri... Ștefaniei îi va spune, cînd îl va întreba, că bietul Gaspar Hauser era un copil de origină ungară. Ea nu va afla niciodată adevărul.

În această clipă scenele și evenimentele din ultimele săptămîni se ștergeau din mintea lui, luau un ton uniform, ca acele tablouri învechite, ce lăsau să apară cenușiul pînzei. El nu vedea înaintea lui decît ținta, spre care

o forță nevăzută și atotputernică îl mîna. Cuvintele din „Egmont", ce pe vremuri îi plăcea să le repete, puteau să-i servească ca deviză : „Caii soarelui iau cu ei carul ușor al soartei noastre ; nouă ne este dat să ținem cu putere frîul, să abatem roatele — aci de prăpastie, aci de stîncă. Unde mergem ? Cine știe ?"

Sîmbătă 21 decembrie. Ora nouă. Andrei a părăsit hanul unde poposise. Ocolind esplanada, dincolo de parc, intră în pădurea care încingea ca un brîu lat castelul ducal. Soarele strălucea pe zăpadă. Dormise prost, dar de dimineață era dispus. Urmă întocmai indicațiile lordului Stanhope. Umbla repede pe o alee, largă, cu gulerul hainei ridicat. Era foarte frig. Zăpada scîrțîia sub picioare. Aici, contele spusese că trebuie să cotească la stînga. Nu era pădure, ci un codru. Iată vechea fazanerie, cu fațada și roșie și verde, sub acoperișul înalt și alb. Nici un trecător, nici un paznic. Tăcerea era absolută. Merse mai departe. Un fel de pajiște rotundă. A și ajuns la locul hotărît. Da. Două, trei, cinci, alei. O bancă de piatră, pe care în timpul sezonului trebuie să stea îndrăgostiții sau poeții.

Era prea devreme ; de-abia nouă și jumătate.

Andrei se afundă pe o cărare. Cerul era de un albastru ușor, între ramurile încărcate de promoroacă. Doi porumbei se legănau pe drum, înaintea lui. Clipele erau apăsătoare. Se gîndea fără voie la mama lui, la Charlotta. Ce fac ele ? Și le închipuia departe una de alta și totuși alături. Vedea pe buna Mina așezată în jilțul ei vechi, în odaia cu mobile lucioase. Privea înaintea ei. Ochii erau triști sub ochelari. Se gîndea desigur la el, la micul ei Andrei. Lîngă ea, pe mescioară se afla cartea ei de rugăciuni, neagră, cu închizătoare de argint. Printr-o vrajă stranie, Charlotta era și ea acolo, îmbrăcată în rochia albastră în care o văzuse întîia oară, la Ansbach, cînd venise să se prezinte profesorului. În picioare, dreaptă, cu fața luminată de păru-i blond, ținea capul aplecat ; buzele ei se mișcau ca și cum ar fi vorbit..

Andrei alungă aceste chipuri. Nu voia să fie înduioșat. Își aminti într-adins de anii lui veseli de student, la Heidelberg. Se revedea cu camarazii de universitate ur-

cînd un deal, în aerul albastru al dimineții, cintînd, cît îl țineau plămînii, „Gaudeamus Igitur".

„Să ne veselim cît sîntem tineri !

Pămîntul va adăposti oasele noastre..."

Timpuri fericite. Viața părea atît de limpede, oamenii atît de curați ! Dar lui Andrei nu putea să-i pară rău ; azvîrlindu-se în această dramă, care încetul cu încetul i-a absorbit toată tinerețea, a întîlnit o ființă în stare să-l înțeleagă și să-l iubească.

Se întoarse spre pajiște. Era ora zece fără cinci. Timpul părea neclintit. Acecași tăcere.

Andrei se simțea ușor apăsat. Avea în gură un gust amar. Tîmplele-i zvîcneau. Dar nu era decît o emoție fizică. Mintea lui rămînea liniștită.

Își reprezentă scena care urma să se petreacă. Va fi scurtă. Maiorul Hennenhofer va apărea pe alee. Andrei îl va întîmpina strigînd :

— Ai omorît pe Gaspar Hauser, ai omorît pe tatăl meu. Apără-te cu acest pistol... Dumnezeu să-mi ajute !

Și va trage...

Tropăind din picioare ca să nu amorțească, cu mîinile în buzunare pe oțelul rece al armei, n-avea nici o presimțire.

Nu concepe că s-ar putea să fi fost trădat, că Hennenhofer — chiar dacă n-a fost înștiințat — ar fi în stare să-i ghicească intenția, zărindu-l din depărtare ; că maiorul, primind duelul, ar putea trage asupra lui, înainte ca el să fi ridicat brațul...

Nu ! Andrei nu presimțea decît răzbunarea lui, aceea a Ștefaniei, aceea a Charlottei. Asasinul se va prăbuși ! Andrei se va apleca asupra trupului...

Ora zece.

Scoase pistoalele, cercetă trăgaciul, le încărcă, le ținea în mîini. De departe se auzea, apropiindu-se, galopul unui cal. Andrei își făcu semnul crucii, cu sufletul tare, cu capul dat pe spate, mergea înainte...

„Gazeta din Baden :

Karlsruhe, 23 decembrie 1833

Trecătorii au găsit ieri după prînz, într-una din părțile cele mai retrase ale parcului ducal, la cinci sute de pași de Fazanerie, trupul unui bărbat ce pare să fi avut vîrsta de 25 de ani. Pe piept se vedeau urmele a două gloanțe, dintre care unul, atingînd inima, trebuie să fi fost mortal... Un pistol descărcat, de marcă străină, se afla lîngă cadavru.

Hîrtiile găsite asupra lui au dovedit că era domnul Fustel (Andrei), fiul unui fost intendent al A.S. Mareluí-Duce Carol. Purta asupra lui ceasul și o mică sumă de bani. În portofelul său s-a găsit o panglică mototolită și o șuviță de păr blond.

Examenul medical a pus concluzia de sinucidere, cauzată — desigur — dintr-o dragoste nefericită. Alteța sa, marea-ducesă văduvă Ștefania, care este nașa defunctului, a fost anunțată îndată, cu toată atenția necesară, despre acest trist eveniment".

Această povestire a apărut în „Revue Hebdomadaire", cînd am fost invitat să primesc de la o înaltă personalitate feminină din Europa, cu legături întinse în politica internațională din vremea aceea, destăinuiri de așa natură, încît nici o îndoială să nu mai fie îngăduită în privința filiațiunii lui Gaspar Hauser, cu toate tăgăduielile interesate ale mai multor case domnioare și al cuvîntului de ordine ce pare să fi fost dat numeroșilor scriitori germani din vreacul trecut.

Această persoană, care nu m-a autorizat încă s-o numesc, a luat cunoștință înainte de războiul din 1914, cu prilejul unei vizite făcute unei curți din Europa Centrală, de „Memoriile secrete" ale Ștefaniei de Beauharnais, marea-ducesă a Badenului. Ea a ținut în mîna, în împrejurări stranii și chiar dramatice — pe care își rezervă dreptul să le povestească într-o zi — un mic carnet, în care fiica adoptivă a lui Napoleon, cu scrisul ei subțire, însemna faptele principale ale vieții ei zbuciumate și în care declara că a știut sigur că nenorocitul tînăr, asasinat la Ansbach, era fiul ei.

Acest caiet s-ar afla astăzi în stăpînirea moștenitorilor prințului Wilhelm von Hochenzollern, fiica Ștefaniei.

Casa domnitoare din Baden a fost considerată întotdeauna de pricipesa Josefina ca uzurpatoarea tronului nefericitului ei frate și, pînă la ultima zi a vieții, a refuzat cu dispreț și teamă orice invitație la curte.

Știam, prin regretatul conte Primoli, că au existat memorii autentice ale Ștefaniei de Baden. Dînsul fusese asigurat în privința aceasta, de împărăteasa Eugenia și de marele-duce Nicolae Mihailovici. Dar credea că au fost distruse. Avem astăzi prilejul să credem contrariul, că familia de Hochenzollern le-a păstrat și s-ar putea nădăjdui acuma, cînd ultimul mare-duce din ramura morganatică Zoehringen-Hochberg a încetat din viață, că ea nu se va opune, din interes istoric de prin ordin, spre a îngădui publicarea lor cel puțin în ceea ce privește extraordinara soartă a Orfanului Europei. Prințul Max, actualul șef al casei din Baden, cu siguranță că nu se va opune. Spirit independent și nobil, n-a făgăduit vărului său, marelui-duce Nicolae Mihailovici, că dacă va domni într-o zi, întîia lui grijă va fi să aducă în cavoul familiei sale, la Piorzheim, sicriul lui Gaspar Hauser ?

28 august 1928

O.A.

Dat la cules 20.I.1992. Bun de tipar 10.II.1992
Coli de tipar 7. Tiraj 30.000

Tiparul executat sub comanda nr. 610
la I. P. „Filaret", str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11, București
România

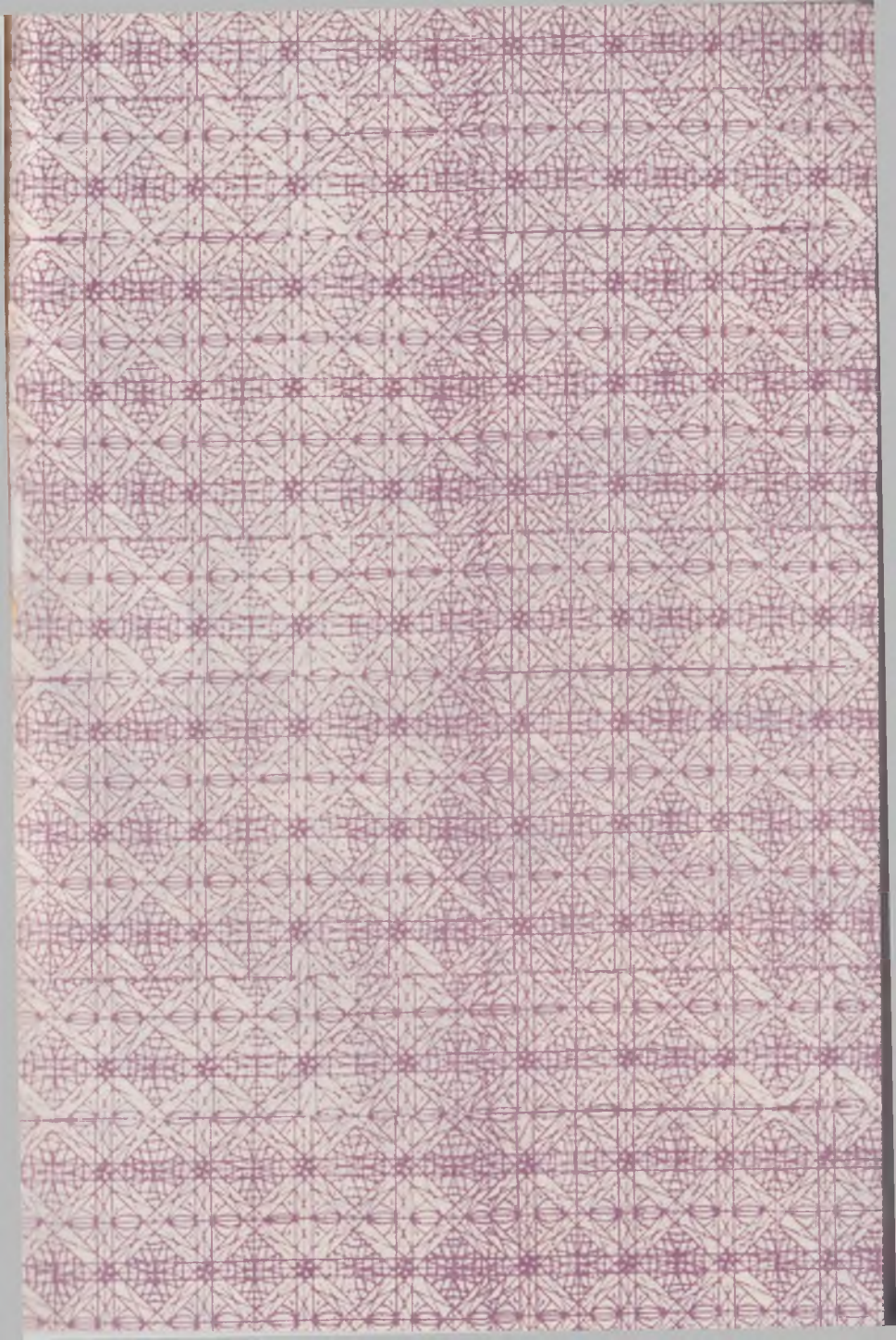

Mare istoric francez, apreciat pentru scrierile sale consacrate vieții lui Napoleon Bonaparte și Revoluției Franceze, Octave Aubry este și un apreciat scriitor. Romanul pe care-l publicăm este o tulburătoare carte despre viața plină de neprevăzut și sfîrșitul tragic al fiului prințesei Stephanie Napoleon, victimă a intrigilor și uneltirilor marii ducese de Baden, contesă de Geyer-Hochberg. Autorul susține cu talent o acțiune captivantă, plutind în mister, cu scene și dezvăluiri senzaționale din viața eroului, descendent al marelui împărat, o carte în stare să satisfacă atît gustul iubitorilor de literatură cît și interesul științific al istoricului de profesie.

De altfel, editura noastră, răspunzînd interesului pentru cele mai frumoase pagini despre viața marelui împărat, va oferi celor interesați și o altă celebră carte de același autor: „Maria Walewska-Marea iubire ascunsă a lui Napoleon" — o lectură pe cît de palpitantă, pe atît de instructivă, o lectură pentru gustul oricărui cititor.

ISBN 973-95351-3-5

Lei 98 +
T.L. 2